

ПОЛИТИЧЕСКА ПРОГРАМА „БЪЛГАРИЯ СЛЕДВАЩО ПОКОЛЕНИЕ“

Нашите ценности

От създаването си до днес Политическа партия ГЕРБ се разви и доказа като умерена народна дясноконсервативна формация. Партия, основана на ценностите на европейската християндемократия, способна да осигурява стабилност и предвидимост (политическа, икономическа и социална) и да защитава националния интерес и интереса на българските граждани. Затова през последните 10 години страната ни се утвърди като ключов фактор на Балканите и предвидим партньор на ЕС и НАТО.

Вярваме, че България може да бъде силна, само когато е единна. Във времена на идеологически трансформации и турбуленции ние не се поддадохме на изкушенията на радикализацията и предпочетохме да работим за преодоляване на разделенията, вместо да ги подхранваме. Работихме за обединение на българските граждани без разлика на техните етнически, религиозни, регионални, политически и идеологически различия.

Вярваме, че верният отговор на предизвикателствата пред България изисква национално единство и политическо съгласие.

Знаем, че за да завършим започнатите ключови реформи и за да бъдат те устойчиви, е необходимо поне минимално обществено съгласие.

Знаем също, че доверието към институциите ерозира заради въвличането им в партийни противоборства и междуличностни сблъсъци. А ниското доверие в институциите срива доверието в демократичното управление. Ето защо вярваме, че всяка отговорна политическа сила е длъжна да положи още усилия, за да бъде възстановено доверието в държавата като система.

За нас нормалният политически процес е състезание на идеи, личности и политики. Готови сме да направим всичко по силите си, за да го възстановим отново. Постигането на политическо съгласие ще бъде наш основен приоритет в следващия управленски мандат. Това може да бъде постигнато само чрез възстановяването и нормализирането на политическия диалог по ключови за страната въпроси, дори с цената да бъде ощетен нашият тесен партиен интерес.

Успешното държавно управление изисква повече от намирането на съгласие между различните групи в обществото. То изисква силно и надеждно лидерство, първокласна експертиза във всеки сектор, способност за нови, непопулярни решения и отговорност за прилагането им.

И днес, както при учредяването ни преди 15 години, ние работим за:

- Свобода на личността, възможност за достоен живот, развитие и изразяване.
- Солидарност и подкрепа за хората в нужда.
- Справедлив обществен ред, основан на законност и предвидимост.
- Национална идентичност и културна уникалност, толерантност и сплотеност.
- Условия за добър живот във всяко населено място, независимо от големината му.
- Представителна демокрация с обществен дебат, гражданско участие и контрол.

- Ефективна държава: политики за хората, отговорно и разумно управление на ресурсите, фокусирани публични инвестиции при ниска данъчна тежест.
- Пазарната икономика, предприемачество, честната конкуренция.

Какво направихме до тук?

- ✓ Натрупахме опит на местно, национално, европейско ниво.
- ✓ Станахме най-голямата дясноцентристка партия.
- ✓ Създадохме политици, управленци и експерти във всички региони и във всички сектори.

Показахме, че:

- Можем да управляваме отговорно и да се справяме с предизвикателствата. Преминахме през световната финансово-икономическа криза през 2009 г., посрещнахме мигрантската през 2015 г. Днес сме уверени, че можем да се справим и с кризата, причинена от COVID-19.
- Можем да правим мащабни инвестиции, без да излагаме на риск финансовата стабилност на страната.
- Въпреки извънредните разходи за справяне с кризата от COVID-19, България продължава да е с най-добрите показатели за дълг и дефицит в ЕС. Вярваме, че в добри времена държавата трябва да води пестелива и разумна политика, за да е в помощ на обществото в момент на изпитания.
- Можем да модернизираме България и да създаваме условия за развитие.
- За десетте години управление предприехме най-сериозните стъпки за модернизация от 1989 г. насам.
- Изграждаме съоръжения, които изглеждаха немислими – АМ „Тракия“, АМ „Хемус“, АМ „Европа“, АМ „Марица“, АМ „Струма“.
- Променихме облика на българските градове и села, подобрихме енергийната ефективност на публични и частни сгради.

Нашата „имунна система“ е нашата решителност. Не се поколебахме да се разделим с всеки, към когото е имало съмнения за злоупотреби – стандарт, който остава непостижим за другите политически сили.

Продължаваме

В изминалите 30 години България имаше различни нужди: финансова стабилизация, възстановяване и преход на икономиката от държавно регулирана в пазарна, интеграция в НАТО и ЕС, създаване на инфраструктура, решаване на тежки социални проблеми.

Усилията за икономическо възстановяване и модернизация дават резултат. Целта ни днес е да гарантираме приемственост и надграждане:

- Образованието остава ключов приоритет. Утвърждаване на учителската и преподавателската професия като професии с висок социален статус.

- Икономическо възстановяване, поддържане на висок икономически растеж и интеграция в Евроната.
- Икономическа трансформация и преход към икономика на високата добавена стойност и икономика на знанието. Реиндустриализация и иновации.
- Справедливо разпределение на богатата чрез висока заетост, ефективна система за социална закрила и ниска данъчна тежест.
- Технологичен напредък. Внедряване и участие в разработването на „зелени“ технологии и дигитализация на публичния и частния сектор.
- Развитие на човешкия капитал, включително и чрез политики, насърчаващи българските общности зад граница да се върнат в България.

Нашата политическа визия

Управленският мандат 2021 – 2025 г. ще се развива във време на световни предизвикателства и кризи. Пандемията ще продължи да застрашава живота и здравето ни. Здравната, икономическата и социалната нестабилност ще създават все по-голям потенциал за разделение, а това ще е основа за остро политическо противопоставяне. Ще са нужни бързи и адекватни решения.

В този контекст, едни от основните политически задачи на ГЕРБ през следващия управленски мандат ще бъдат:

- Търсене и намиране на полета за консенсус по базови за страната въпроси.
- Възстановяване на политическия и институционалния диалог.
- Предотвратяване на риска от възникване на хронични кризи, породени от политическата нестабилност.

Външните предизвикателства и нашият отговор

Глобалните икономически и политически трусове все още не са достигнали своята „точката на стабилизация“ и не се знае кога ще се случи това.

Промените в климата вече не са тема на научни спорове, а част от средата ни.

„Зелената сделка“ и изискванията за намаляване на вредните емисии ще изправят България пред трудности в енергетиката, индустрията, транспорта и селското стопанство. Политиките по декарбонизация ще се отразят на цялата ни икономика, семействата, гражданите и институциите. Това е и риск, който ще превърнем във възможност. Благодарение на нея ще имаме значително по-чиста околна среда, по-чисти въздух и вода и оползотворяване на отпадъците. Управлявани разумно и ефективно, тези промени ще са шанс за българската икономика. Ще ѝ дадат възможност да произвежда „чиста енергия“, да е конкурентоспособна, без да уврежда природата, да гарантира високо качество на живот.

Дигитализацията се превърна от възможност в необходимост. България трябва да продължи предприятия „дигитален преход“ – да бъде завършена цифровизацията в публичния сектор и да бъде стимулирана (включително и финансово) в частния;

Светът след COVID-19 ще бъде различен – с променени потребителски нагласи и поява на нови инвестиционни дестинации. Ще има отлив в търсенето на определени услуги, докато нови индустрии ще бележат ръст. В този свят на промени, България трябва да използва всички възможности през следващите години.

Натрупала опит и самочувствие (особено след успешното председателство на Съвета на ЕС), България трябва да продължи активно да използва всички възможности, произтичащи от членството в ЕС, включително в сферите – политика на сближаване (Кохезионна политика), Обща селскостопанска политика, инструментите за финансиране на науката и иновациите; допълнителните фондове за подкрепа на възстановяването и устойчивостта на икономиката и здравеопазването.

През периода 2021- 2027 година, страната ще има възможност да удвои размера на публичните инвестиции, благодарение на средствата от пакета инструменти „Европа от следващо поколение“ и традиционните европейски фондове (оперативни програми). Цялото финансиране, което ще е на разположение на страната до **2030** година ще е в размер на **50 млрд. лева**. Разумното и ефективно използване на тези средства, би създадо уникални възможности за ускорена модернизация на страната, в условията на „зелен“ и „дигитален“ преход.

Новите предизвикателства ще се проявяват наред с проблеми, познати от десетилетия като:

- Тревожна демографска картина, предизвикана от спада на раждаемостта през 70-те и 80-те години на миналия век и влошена допълнително от няколко вълни на миграция през последните десетилетия;
- Недостиг на квалифицирана работна ръка и ниско ниво на дигитални умения в развиващото се цифрово общество;
- Огромни нужди от продължаващи инвестиции във всички типове инфраструктура, като пътна, железопътна, ВиК, градска среда, енергийна ефективност;
- Необходимост от продължаване на реформите в редица сфери като съдебна система, образование, здравеопазване, енергетика;

Нашите приоритети

Гражданинът не определя качеството си на живот, възможностите и перспективите пред себе си според секторните политики на различните ведомства. Затова при планирането на развитието на държавата винаги сме разсъждавали комплексно, според нуждите на гражданите, семействата, регионите и обществото.

Програмата обхваща планираните цели и дейности във всеки от публичните сектори, както и тяхната комплексна свързаност. Наред с това, детайлният анализ на нуждите изисква да поставим акцент на няколко първостепенни приоритета:

Преодоляване на здравната криза и изграждане на ефективно здравеопазване

Успяваме да управляваме здравната криза и сме убедени, че ще я преодолеем с възможно най-малки щети. Въпреки огромния натиск, българската здравна система удържа и се справи значително по-добре отколкото в други европейски страни. Пандемията напомни на обществото колко важна е системата за обществено здраве и същевременно показва еднозначно, че освен големи инвестиции в нея са необходими и още реформи.

Целенасочени и дългосрочни инвестиции в хората – образование, наука и култура

Най-стратегическата, дългосрочна и безспорна инвестиция в бъдещето на обществото е доброто образование.

- През последните 4 години извършихме дълбоки и успешни реформи в сектора, като за голяма част от тях успяхме да осигурим и политически консенсус, който да гарантира устойчивостта и дългосрочността им.
- Увеличихме двойно учителските заплати, с което променихме радикално социалния статус на учителската професия и я направихме по-привлекателна за младите хора.
- Наред с това успяхме да върнем хиляди необхванати деца в клас и намалихме значително отпадането им от образователната система.

И в следващия управленски мандат **образованието, науката, културата и развитието на човешкия капитал** ще бъдат сред основните ни приоритети.

Усилията ни в тази посока трябва да бъдат продължени със смели промени, които да гарантират образование, максимално съответстващо на нуждите на пазара на труда.

Осигуряване на справедливост в обществото – правосъдие и борба с корупцията

Въпреки всички усилия и реформи от последните години, темата продължава да бъде с много високо ниво на обществена и политическа чувствителност. Затова:

- Ще продължим с усилията за изграждането на справедлива, независима и прозрачна съдебна система, включително и чрез промени в конституцията.
- Ще предложим механизъм за разследване на главния прокурор и заместниците му да бъде установен с разпоредби в основния закон.
- Ще предложим въвеждането на индивидуалната конституционна жалба до Конституционния съд.
- Ще осигурим непрекъснат достъп до делата в реално време и качествено електронно управление

Ефективна и плавна модернизация

- Ще продължим с усилията за изграждане и рехабилитация на всички видове инфраструктура (включително и дигитална свързаност), с реформите и дигитализацията на публичния сектор, за да създадем по-добри публични услуги за бизнеса и за гражданите.
 - Първостепенен приоритет ще бъде т.нар. **икономическа трансформация**- еволюцията на икономиката ни към стоки и услуги с по-висока добавена стойност, което означава:
 - Ускорено разработване и внедряване на иновации
 - Държавна подкрепа за подмяна на производствената база / машинния парк в предприятията
 - Развитие на съществуващите и изграждането на нови индустриални зони
 - Целенасочена държавна подкрепа за дигитализация на частния сектор
- Комплексът от мерки в Програмата за икономическа трансформация предполага усилия в почти всички сектори: образование и наука, инфраструктура, политики по декарбонизация, пазар на труда и ще бъдат третираны като върхов приоритет.

Преодоляване на негативните демографски тенденции и създаване на условия за реемиграция

Демографската криза, в която се намира България, още от началото на 80-те години на миналия век е културно, социално и икономическо предизвикателство за страната. Неговото преодоляване изисква общи усилия и осигуряване на политически консенсус за взимането на дългосрочни решения. През изминалия мандат създадохме много повече възможности за преодоляване на репродуктивните проблеми на семействата и създадохме условия за привличане на българи от старата и новата диаспора.

Новите инвестиции в индустрията и услугите създадоха работни места за високоплатени и висококвалифицирани специалисти, което е чудесна възможност за заетост на завърнали се българи, получили добро образование в чужбина. Необходима е специализирана кампания сред българските общности в чужбина с конкретни прагматични аргументи, като ключов фактор ще бъде подобряване на стопанските показатели на страната.

Опитът на други държави членки показва сходен алгоритъм на движение на хора след присъединяването им към ЕС.

Изходящ мигрантски поток след присъединяването в посока по-богатите държави членки (в България процесите на загуба на човешки капитал стартираха много преди 2007 година, а фактически след началото на прехода преди 30 години).

Движението на хора в обратната посока - т.е. към родината, се наблюдава след като брутният вътрешен продукт на глава от населението доближи **70%** от средноевропейския (към момента този показател е **53%**. Според нашите разчети, той трябва да достигне **65%** от средно европейския към края на мандата);

Изборът къде да живееш и работиш зависи не само от възнаграждението, но и от всички фактори, които определят качеството на живота, затова принос към реализирането на този приоритет ще има работата във всички сектори.

Чиста природа, чист въздух и чиста вода

Еволюцията на общественото съзнание постави опазването на околната среда и зелените политики в центъра на общественото внимание.

Въпреки еволюцията на законодателството, огромните инвестиции в пречиствателни съоръжения във ВиК сектора, регионални системи за третиране на отпадъците, екологосъобразен градски транспорт е необходимо още много:

Радикални мерки за чистота на въздуха, по-добър контрол в управлението на отпадъците, специално внимание по отношение на защитените зони. Наред с целия комплекс от политики, свързани с т.н. Зелен пакт и прехода към нискоемисионна икономика.

Нашите изчисления показват, че при екстраполация на съществуващите тенденции и комплексното прилагане на политиките, предвидени в тази програма, към края на мандата ще бъдат постигнати следните социално-икономически цели:

- **100 млрд. евро** брутен вътрешен продукт
- Брутен вътрешен продукт на глава от населението **65%** от средно европейския (при приемането на страната в ЕС, този показател е **34%**, а към момента е **53%**)

- **1000 евро** средна работна заплата
- **500 евро** минимална работна заплата.

ЧАСТ ПЪРВА: НУЖНАТА ТРАНСФОРМАЦИЯ

ИКОНОМИЧЕСКА ТРАНСФОРМАЦИЯ

Изграждане на конкурентоспособна българска икономика е ключов обществен процес и главната му цел е просперитет за гражданите. Да притежаваш най-добрата идея, най-технологичния материал или най-ефективната формула вече не е достатъчно. Като водещи качества се очертават предприемчивост и изобретателност, комбинативност и гъвкавост, трансформация в движение, скорост и фокус към резултат.

За да усилим нашите конкурентни предимства и да постигнем успех в икономическата сфера, комплексно ще съчетаем и балансираме няколко политики: регионална, пазар на труда, финансова, научна и образователна.

Икономическата ни политика ще даде шанс и формула да отключим потенциала си.

Отчитайки новите световни реалности и в синхрон с целите на ЕС за интелигентен преход, ясно дефинираме посоките на българската икономическа трансформация:

- **Иновативна**
- **Дигитална**
- **Човешка**
- **Без излишен отпечатък върху природата**

За последното десетилетие България постигна съществени резултати в икономическо отношение. **Макроикономическата стабилност, фискалната дисциплина и задълбочаващата се европейска интеграция** са опората към следващото ниво на развитие на икономиката ни.

В резултат на стабилни икономически показатели, предвидимост на публичните финанси и пазарно движена икономика, се **повишава доверието на световната икономическа общност**. Страната ни е част от Европейския Банков съюз и българският лев е част от Европейския Валутен Механизъм. С реформите преди и по пътя ни към еврозоната допълнително се укрепват фундаментите на икономиката ни. Кандидатурата ни за членство в ОИСР зададе нови стандарти пред управлението на публичните предприятия, към пазарните регулации и отношения, включително с приетия Закон за публичните предприятия. По този начин ще получим заслужено **място в групата на водещите икономики в света**.

Възможностите за **достъп до разнообразен финансов ресурс** за бизнеса в България се разшириха значително. В допълнение към пазарното банково финансиране на пазара бяха пуснати и финансови инструменти, които **подкрепят икономическите субекти в рисковите дейности и фази** от развитието им. Нови **250 млн. лева** са на пазара за рисков дялово инвестиране в стартиращи и растящи компании.

Регулаторната среда, която засяга икономическата сфера се разви с два нови акта за отключване развитието на публично-частните отношения: Закон за концесиите и Закон за индустриалните паркове. Ключов параметър за ефективност за публичните инвестиционни разходи ще продължи да бъде размерът на привлечения частен финансов ресурс. В ход е осъвременяване на законодателството за стартиращи фирми с потенциал за бърз растеж.

След устойчив средногодишен ръст на Брутният Вътрешен Продукт от 3,6% годишно в последните 5 години преди началото на пандемията, прогнозите за минимална възможна загуба на БВП през 2020 г. (3,5-4,5%) дават основания за **оптимизъм в способността на индустрията и услугите да се адаптират бързо към новите реалности**. Както и увереност, че държавната политика за отговор на кризата чрез запазване на заетостта е резултатна и трябва да продължи.

Почти двойното увеличение на БВП в последните 20 години се отрази на доходите на работещите, като само в последните 4 години в частния сектор доходите **нарастнаха с 45%, а за всички в страната – двойно за периода 2008-2018**. С това фактическата покупателна способност на българите се приближи до средно-европейската (58% от нея), но амбицията за следващите години е още по-дръзка, достигайки 65-70%.

Високата заетост, ниската безработица (5-7%), изпреварващият ръст в разходите за труд, включително за неквалифицирани кадри, не успяха да повлияят положително на **влошаващата се демография на пазара на труда и не бяха съпроводени от съответстващ ръст на производителността на труда**.

Благоприятна, предвидима и опростена (10% за подоходно облагане и печалба, 5% за дивидент) са **основни предимства в данъчната политика за бизнеса**, които трябва да продължат да поддържат страната в конкурентна позиция. Нарастващата конкуренция обаче предполага **доразвиване на данъчни и регулаторни стимули, особено по отношение на инвестиции в развойна и иновационна дейност**, високи професионални умения на работната сила, специални инвестиционни проекти.

Нивата на **преки чуждестранни инвестиции до 2020 г. отбелязват стабилен годишен ръст** от около 15%, но без да променят съществено структурата и качеството на привлечения бизнес. В това направление трябва да се отключи потенциал за привличане на високотехнологични инвеститори чрез проактивен подход и инфраструктура в готовност за бързо разгръщане на производство.

В сравнителен план **позициите, които заемаме в европейските и световни индекси**, по-специално за дял на средно и **високотехнологични компании**, дял на **дигитализирани компании**, дял и разходи за **иновации** (DESI, Innovation scoreboard) – са скромни и не отговарят на амбициите ни.

Наред с това, страната не може да остане встрани от промените в глобалната икономическа среда – здравната криза, предизвикана от COVID-19 преля в икономическа и засегна всички развити държави и големи икономически блокове, включително Европейския съюз.

Като силно отворена икономика, зависеща от износа, основно свързана с обработката на внесени от чужбина материали за производството на стоки за износ, възстановяването на България е изправено пред риск от последващи сътресения по отношение на външното търсене.

Необходим е **модел за икономическа трансформация**, защото **съществуващите сравнителни предимства, подпомагали почти непрекъснатия растеж в последните 25 години, са до голяма степен изчерпани**. Икономиката е достигнала границата на исторически предпоставените възможности, границите на своя потенциал в рамките на наличните природни ресурси, географско и политическо положение, човешки капитал, технологии и финансов капитал.

Какво предлагаме?

Моделът за въздействие върху икономиката, който планираме, се ориентира около няколко политики:

- **Политика за икономическа трансформация.**
- **Политика за насърчаване на предприемачеството и подобряване на бизнес средата.**
- **Политика за насърчаване на инвестициите в страната.**
- **Политика за "зелена" икономика.**

Какво целим?

Целта ни е да се подготвим за икономически скок като поставим в приоритет добавената стойност на продуктите ни, новия набор професионални умения на човешкия капитал и активната ни интеграция в световната икономика.

Резултатите, към които се стремим и които са добър индикатор дали изпълняваме основната цел на икономическата политика, включват:

- **БВП ще нарасне към 100 млрд. евро (196 млрд лв). до 2025 г., като за 12 месеца ще възстановим загубения БВП през периода на кризата**
- **Сертифицираните инвестиционни проекти ще надхвърлят 2 млрд. лева годишно**
- **Изградена нова мрежа стратегически индустриални паркове, подкрепена с 415 млн лева публична инвестиционна програма за капацитет и свързаност**
- **Двойно увеличение на разходите за НИРД в страната към 2025 г, което означава те да нараснат до 1,6% от БВП или 1,6 млрд евро**
- **Шесткратно увеличение на публичните разходи за иновации, насочени към бизнеса (разработване, внедряване и технологична база в иновационната дейност) – от 127 млн лв за последните 4 години до 760 млн лева до 2025 г.**
- **Нов ресурс от 190 млн лева специално за трансфер на технологии ще се инвестира целенасочено в проекти за трансфериране и комерсиализация в бизнеса на иновационни разработки**
- **Иновационно активните предприятия, създаващи стойност на база иновации, ще достигнат 40 % от всички предприятия (30% е делът им днес)**
- **Двойно ще се увеличи делът на предприятия, които ще иновират в сътрудничество с научната сфера, или 36% от всички иновирани предприятия ще го правят**
- **Петкратно увеличение на инвестиции за дигитализация на бизнеса – с 195 млн лв. публични средства ще подпомогнем МСП и технологичните компании за въвеждане на цифрови системи и умения (34 млн. до днес)**
- **Делът на предприятия внедрили цифрови технологии към 2025 г. трябва да достигне 35% от всички предприятия (по индекса DESI), при 18% днес**

Икономика от ново поколение

Тази политика ще насочим към увеличаване на възможностите за иновации, дигитализация, технологичен трансфер и инвестиции в умения на работната сила.

В резултат ще се повиши производителността на труда, ще се разширят производствените възможности и ще стимулираме промяна на продуктовата структура – към такава с по-висока добавена стойност.

Реформата в тази сфера ще стъпи на следните основи:

- Конкретно отговорна държавна структура/звено за политика, организация и координация на публичните усилия.
- Нов закон за взаимодействието на научните изследвания с иновациите.
- Механизъм и инструменти за стимулиране на бизнеса към иновационни и развойни дейности.
- Стимулиране на дигитализацията на бизнеса и публичните услуги.
- Паралелно развитие на нови умения на пазара на труда.
- Критично важно е тази политика да е в унисон с реформите в образованието, особено висшето, и политиките на пазара на труда.

Дейности

1. Синхронизиране на връзката и взаимодействието между научно-изследователските звена и бизнеса

С подход, ориентиран към споделено планиране, споделени задачи и споделени резултати ще изградим **екосистема на научните изследвания и иновациите** и ще я отворим към Европейската екосистема. Основният механизъм ще е проектно-програмно финансиране, насочено към съвместни резултати и комерсиализацията им, като в това отношение страната ще разполага както със средства от Програмата за конкурентоспособност и иновации в предприятията, част от Програмен период 2021 – 2027 г. на Европейския съюз, така и от Националния план за възстановяване и устойчивост.

На програмно ниво ще бъдат синхронизирани:

- Новата мрежа на изследователски университети.
- Иновационните звена на БАН.
- Центровете за върхови постижения и компетентности, за съвместни разработки в индустрията и бизнеса.

Целенасочени инвестиции в размер над **450 млн. лева в следващите 5 г.** ще изградят модела и връзките в екосистемата.

2. Увеличаване на публичните и бизнес разходи за Научноизследователска и развойна дейност (НИРД)

Чрез инструментите, с които ще разполагаме, ще работим за намаляване на хроничното изоставане по отношение на разходи за НИРД в страната. Планира се публичните

разходи да нараснат двойно към 2025 г, като би следвало да имат изпреварващ принос пред частните, достигайки до 1,6% от БВП.

В резултат от тези интервенции се стремим към повишаване на цялостното иновационно представяне на страната с ниво над 65% от средното за ЕС и влизане в групата на т. нар. "умерени иноватори", нарастване на дела на иновативните предприятия с 10 процента, както и нарастване на дела на високотехнологичния износ с поне 30%.

Приоритетно ще се подпомагат и малки и средни предприятия в области като дигитализация, технологична модернизация, кръгова и нисковъглеродна икономика — области, в които резултатите на България и по-специално на нейните малки и средни предприятия, са много под средните за ЕС.

3. Дигитализация на бизнеса

Целенасочено финансово ще подкрепим, с опростени правила и начин на ползване, въвеждане на дигитална среда и продукти в МСП – за вътрешни и външни процеси. Това ще осъществим чрез значително увеличение на инвестициите за дигитализация на бизнеса – с 195 млн лв. публични средства ще подпомогнем МСП и технологичните компании за въвеждане на цифрови системи и умения. Към 2025 г, делът на предприятия внедрили цифрови технологии към 2025 г. трябва да достигне 35% от всички предприятия (по индекса DESI), при 18% днес.

Подкрепата към големи предприятия и технологични компании за преминаване към Индустрия 4.0 ще се осъществи чрез отваряне на възможностите за високопроизводителни изчисления и големи бази данни, основа за продукти на изкуствен интелект. Ще бъдат въведени и налагани стандарти за Индустрия 4.0 и ще се работи за повишаване на дигиталните умения на всички нива в предприятията.

4. Дигитализация на публичните услуги, ползвани от бизнеса

Ще продължим да приоритизираме развитието на **публичните услуги, които се ползват от бизнеса**, разработвани от ДАЕУ и секторните министерства. Това включва мащабна регистрова реформа, чиято крайна цел е дигитализиране на всички основни регистри, които държавата поддържа, както и повече ключови услуги и процеси, достъпни изцяло в електронна среда.

За да имаме ускоряване в дигитализацията на предприятията и в ползването на облачни услуги и големи бази данни, ще подкрепим навлизането в страната на водещите световни технологични компании за разгръщане на платформите им в полза на бизнеса.

5. Национална схема „Знам и мога“

За осигуряване на днешното предлагане и утрешното търсене на квалификация и умения на пазара на труда е необходима подкрепа от държавата, координирана с икономическите оператори. Този механизъм трябва да работи в две посоки: да подкрепи и подсили самостоятелните усилия на отделни компании и клъстери в професионалното образование по общини и да даде възможност на отделния гражданин на пазара на труда да се развие професионално в стратегически приоритетни за държавата специалности.

6. НИРД и иновационни регулаторни стимули

Национална схема „НИРД Предимство“ ще подпомогне увеличението на инвестициите и разходите за такава дейност в предприятията. Схемата се основава на принципа на отложените разходи за определен период и приспадането им от облагане при постигане на резултати, вследствие НИРД в определен срок години. Схемата ще мотивира и коректното отчитане на настоящите разходи за НИРД.

Необходимо е да бъдат преразгледани и осъвременени дефинициите на отделните елементи на НИРД в данъчната и регулаторната нормативна база. Това ще даде възможност за прецизиране и разширяване на начините на отчитане на НИРД, към НСИ, а оттам към вътрешните и световните източници на индекси и анализи.

Силно предприемачество и добра бизнес среда

Всеки трябва да има възможност да развие своите предприемачески качества, възможности и инициативи. За отключване на този потенциал на икономическа активност, усилията ни ще се насочат в няколко посоки:

- Разнообразно и достъпно финансиране.
- Лесен старт на бизнес и гъвкави форми на растеж и излизане
- Ниска регулаторна тежест и административни усилия.

Трябва да е атрактивно, печелившо и сигурно да правиш бизнес в България и през погледа на външни инвеститори. Чрез ре-позициониране на страната ни като инвестиционна дестинация ще разкрием напълно потенциала си.

Ключови за успеха на тази политика ще бъдат дейностите по привличане и задържане в България на необходимите ни специалисти.

Дейности

1. Бърз старт и нов шанс

Приемане на **Специален законодателен пакет** с промени в следните направления:

- Създаване и опериране на нов вид търговско дружество, познато от практиката в развитите европейски страни. То ще позволява гъвкава форма на управление, лесно придобиване и разпореждане с капитал, което ще позволи да се развиват инвестиционни сделки и договорни отношения за улеснение на стартъп във високорисковата предприемаческа система.
- Ускорена и облекчена процедура по прекратяване и несъстоятелност.
- Привличане на външни инвеститори и предприемачи във високорисковата предприемаческа система

2. Финансиране за всяка фаза на развитие (*по мярка и навреме*)

С помощта на съвременен **финансов инженеринг на публични средства** ще обезпечим с достъп до финансиране трудните фази в развитието на бизнеса и дефицитите във функционирането на пазарите. Това включва синхронно програмиране и осигуряване по основните източници на финансиране - Европейските структурни фондове, Плана за възстановяване и устойчивост, Механизма за справедлив преход, рамковите програми на ЕС и Национален бюджет (ФНИ и НИФ).

Умелото съчетаване на безвъзмездно финансиране и финансови инструменти ще ни гарантира устойчивост и адекватна роля на държавата за недопускане изкривяване на пазарните механизми.

Част от тази подкрепа ще насочим и към стимулиране на българските компании за заемане на позиции и влизане в нови за компаниите вериги на доставки и пазари.

3. Подкрепа на бизнеса в контекста на икономическата криза.

В рамките на усилията икономиката да устои на ударите на здравната и икономическа криза, ще стартират две нови процедури по механизма REACT-EU за хоризонтална подкрепа със стойност общо над **200 млн. лв.**:

- Подкрепа за малки предприятия с оборот **над 500 000 лв.** годишно.
- Процедура за оборотен капитал, насочена към предприятия от всички икономически сектори с цел да бъде обхванат максимален брой засегнати от кризата.

Продължават двете програми на **Българската банка за развитие** – за подкрепа с **безлихвени кредити за наети и самоосигуряващи се лица** и за **гаранции в полза на търговските банки**, които да предоставят широк набор облекчения, включително осигуряване на ликвидност, намалени обезпечения, намаляване на годишния лихвен процент и др.

4. Иновативно предприемачество.

Ще продължим да развиваме формати и мерки за подкрепа на предприемачеството и икономическата интеграция на българските фирми в европейските вериги за създаване на стойност. Мерките включват:

- Създаване на национален експертен формат за дефиниране на ключови области за въвеждане на водородни технологии в индустрията, енергетиката и транспорта.
- Създаване на възможности за публично-частни партньорства и включване на българската индустрия в проекти от общ европейски интерес (IPCEI) с водородни технологии.
- Подготовка за присъединяване към политическата декларация за проекти от общ европейски интерес (IPCEI) в микроелектрониката.
- Подбор на проектни предложения за създаване на Европейски цифрови иновационни хъбове в България с цел включване на страната в европейската мрежа от Европейски цифрови иновационни хъбове и подкрепа на съществуващите местни инициативи за създаване на единна точка за услуги за бизнеса и местните власти, като същевременно се насърчава трансграничното сътрудничество.

Повече инвестиции и по-силна икономика

Независимо от настъпилата здравна и икономическа криза, през 2020 г. България бележи шестгодишен рекорд за подкрепени инвестиционни проекти – общо **34** проекта, с планиран обем на инвестициите **над 1 млрд. лв.** и **над 4300** нови работни места. От тези проекти **17** са във високотехнологични производства и услуги. Общо

сертифицираните проекти за изтеклия мандат на управление са около 120, на стойност над 2,5 млрд лв. и създаващи над 12 000 работни места.

Считаме, че България трябва да отговори адекватно на промяната в световното търсене на инвестиционни дестинации. За **бърз старт на инвеститорски проекти** ще **подкрепим целенасочено индустриални паркове в страната**, като осигурим транспортна и техническа инфраструктура до парка, подкрепим изграждането на специализирана изследователска, иновационна, обучителна или социална структура в него.

Основните усилия в тази посока са:

- Регулирането на пазара на индустриални имоти в нов Закон за индустриалните паркове, отразяващ съвременните разбирания за политика в областта; предвижда се оптимизиране и на Закона за насърчаване на инвестициите;
- Целенасочена инвестиционна програма за публична подкрепа за индустриални паркове и подобряване на инфраструктурната им свързаност. Тази програма, с прогнозна стойност над 415 млн. лв., е предвидена в Националния план за възстановяване и устойчивост и включва както средства за инфраструктурни дейности, така и средства за привличане и задържане на стратегически инвеститори в индустриалните паркове.

Очакваме това да скъси средно наполовина времето за започване на работа на инвеститорите. В регионален план тази политика ще създаде предпоставки за интегрирани териториални инвестиции и задържане на работната ръка близо до местата за живеене.

Предимство на инвестиционните пазари ще постигнем с проактивен инвестиционен маркетинг. В пакета стимули за външни инвеститори ще поставим акцент върху привличане на ключови мултинационални компании от стратегически пазарни сектори.

Безболезнен преход към зелена икономика

Политиката по декарбонизация и кръгово използване на ресурсите ще трасира пътя за природо-неутрална и ефективна икономика. С предвижданите от ЕК промени в областта на околната среда и климата, произтичащи от Европейската зелена сделка, предприятията от българската икономика са изправени пред сериозни технологични препятствия. Те могат да бъдат засегнати непропорционално много спрямо повечето държави от ЕС. Промяната засяга сериозен дял от енергоинтензивната индустрия, тъй като ще се наложи да понижаваме в пъти въглеродната интензивност на водещи производствени сектори у нас в следващите 10 години.

Поради това ще приложим навременни мерки за подпомагане на секторите от индустрията с интензивно използване на ресурси и енергия.

Дейности

Пилотна програма за МСП за подобряване на енергийната и ресурсната ефективност, увеличаване използването на възобновяеми енергийни източници и подобряване на капацитета им за преход към кръгова и нисковъглеродна икономика.

С програмата ще се предостави подкрепа в две посоки:

- За децентрализиране на системата за доставка на електроенергия, съчетавайки инвестиции в местни източници на ВЕИ и съоръжения за съхранение на енергия, гъвкав капацитет и управление на търсенето.
- За изграждане на капацитет за преработка на генерираните потоци от отпадъци и въвеждане на иновации, включително за въвеждане на безотпадни технологии в процеса на рециклиране.

Един от **приоритетите на новата Програма за иновации и конкурентоспособност** ще бъде ориентиран изцяло върху кръговата икономика, с фокус върху повишаване на енергийната и ресурсна ефективност на предприятията.

Приоритетът включва две индикативни групи мерки:

- Подобряване на енергийната ефективност в индустрията – чрез изпълнение на препоръки от енергиен одит, въвеждане и сертифициране на системи за енергиен мениджмънт, въвеждане на системи за мониторинг и контрол на енергопотреблението, подкрепа за фокусирани мерки за енергийна ефективност във всички сектори.
- Подкрепа за по-ефективно използване на природните ресурси – чрез подкрепа в проектирането на продуктите, производствените процеси и управлението на отпадъци, подобряване на възможностите за рециклиране, намаляване на съдържанието на опасни вещества в продуктите, удължаване и повторно използване на продуктите, подкрепа за промишлена симбиоза и други.

ДИГИТАЛНА ТРАНСФОРМАЦИЯ И ПО-ЕФЕКТИВЕН ПУБЛИЧЕН СЕКТОР

Изискванията към публичния сектор в световен мащаб еволюират особено интензивно през последните години в резултат на драстично променената информационна и технологична среда. Дигиталната трансформация, развитието на политиките за данни и използването на изкуствения интелект са в дневния ред и на Европейския съюз. Изминалата една година, в която Ковид-19 промени живота на всички, показва колко е важно бързото адаптиране към нови нужди и предоставяне на навременна подкрепа.

В този контекст България има за задача както да надгражда постигнатото, така и да се движи в крак със съвременните тенденции в сферата на публичното управление.

Фокусът на управлението ще е в три приоритетни насоки:

Всеобхватна дигитална трансформация на публичния сектор и обществото.

Завършване на реформата на регистрите в държавата.

Продължаване на напредъка в електронното управление.

Мерки за осъществяване на приоритетите:

- Ще изградим нови модели на взаимодействие между гражданите, бизнеса и администрацията в дигитална среда. На всички етапи в процеса на формулиране и изпълнение на политики ще се прилага принципът „дигитално по подразбиране“.
- Ще продължим усилията за създаване на условия за повторно използване на данните от гражданите и бизнеса (отворени данни).
- Ще акцентираме върху създаване на съвременни инструменти за обработка на големи масиви от данни и за разработване на модели на свързани данни, които ще доведат до осезаема оптимизация на всички управленски процеси.
- Ще бъдат използвани средствата на националния бюджет и европейското финансиране за ускорена реализация на регистровата реформа, включително чрез дигитализация на ключови хартиени регистри и централизация на основните регистри.

В края на управленския ни мандат сме постигнали конкретни резултати:

- ✓ Администрациите дигитализираха основните си процеси и системи. Информацията и данните се създават единствено в цифров вид, а хартиеният носител се използва само при поискване от заявителя на услугата.
- ✓ Услугите за гражданите и бизнеса са ориентирани към техните нужди и предпочитаните от тях канали за предоставяне.
- ✓ Не се изисква да предоставят документи и данни, включително удостоверения, които вече са налични в друг административен орган.
- ✓ Електронното управление може да се използва и от хора, които нямат електронен подпис или компютър.
- ✓ Административните услуги, лицензионните, регистрационни и разрешителни режими се извършват по оптимизирани административни процеси, много по-ефективно и прозрачно.
- ✓ Премахнати са удостоверителните документи на хартиен носител, които се изискват за предоставянето на административни услуги. Те са заменени от автоматизирани вътрешни електронни административни услуги.

В рамките на следващия управленски мандат България има шанса да направи бързи крачки към дигитална трансформация на публичния и сектор и на цялото общество, инвестирайки в умения, знания и данни.

Въпреки приемането на Стратегия за електронно управление през 2002 г., повече от 10 години политическите намерения са останали само на хартия. Следван е най-неефективният модел на Е-управлението – децентрализиран, всяка институция сама за себе си. През 2016 г. беше направен стратегически и идеен рестарт чрез нов институционален подход и създаване на централизиран орган в лицето на Държавната агенция „Електронно управление“. Реални действия за ускорено реализиране на е-управлението бяха извършени от настоящото правителство. Бяха поставени стабилни основи чрез въвеждането в експлоатация на хоризонталните му компоненти: система за междурегистров обмен, електронно връчване, електронен обмен на съобщения, внедряване на Единен модел за заявяване, заплащане и получаване на електронни административни услуги.

Бяха променени много закони с цел премахване на изискването на хартиени удостоверения. За пръв път във фокуса на правителствените политики бяха поставени реформата и дигитализация на регистрите и беше стартирана реализацията им.

Сами за себе си говорят статистиките, предоставени от ДАЕУ:

От около **7000** разменени съобщения през **2017** г. между граждани, бизнес и администрация чрез системата за сигурно електронно връчване, през **2020** г. те са вече **над половин милион**.

Заявките за служебни справки между администрации чрез средата за междурегистров обмен от малко над **1 млн.** през **2017** г. са достигнали над **16 млн.** през **2020** г.

От **6 администрации**, ползващи Единния модел за заявяване, заплащане и получаване на електронни административни услуги през **2018** г., през **2020** г. те вече са **158**.

Развитието на електронното управление в България е достигнало етап на необратимост и естествено ускорение, за което катализатор беше и пандемията.

ДИГИТАЛНА ТРАНСФОРМАЦИЯ НА ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР И НА ОБЩЕСТВОТО РЕФОРМИ И ПОЛИТИКИ

- **Бърза и ефективна администрация**

Голямата част от трудностите и неуредиците, с които всекидневно се сблъскват и гражданите, и бизнеса, са следствие от нежеланието на администрацията за промяна и адаптиране към новите изисквания, поставени към нейната работа. Причините за това са комплексни, но сме решени да намерим решения за преодоляването им.

- **Прилагане на принципа „дигитално по подразбиране“**

За премахване на разпоредби, които възпрепятстват дигитализирането и оптимизирането на процеси и процедури, ще бъдат извършени промени във всички закони, които ограничават развитието на дигиталното управление. Ще бъдат поставени законови изисквания за процеса по формулиране, съгласуване с обществото, мониторинг и отчитане на политики. Засилен фокус ще получат стандартите за взаимодействие с гражданите в дигитална среда в духа на отвореното управление.

- **Задължителен реинженеринг на работните процеси в администрацията**

Държавната администрация има на разположение работещ инструментариум (Методология) за оптимизиране на работните процеси, свързани с предоставянето на административни услуги. Нормативно ще се регламентира извършването на задължителен реинженеринг на всички работни процеси по предоставяне на административни услуги/режими за съответствие с принципите на Закона за електронното управление и на комплексното административно обслужване, със срок до 2023 г.

- **Периодични прегледи за намаляване на административната тежест и разширяване на регулаторния борд**

Ще бъдат институционализирани задължителните периодични прегледи на регулациите на бизнеса, които изпълнителната власт е наложила, с поставени измерими цели: брой/процент премахнати и/или опростени режими.

Чрез задължителните според Закона за нормативните актове последващи оценки на въздействието ще се изследват приоритетно трудностите и пречките, които законите поставят пред гражданите и бизнеса, постигайки едновременно и друга цел – поустойчиво и предвидимо законодателство.

Ангажираме се и с усиляване на ролята на регулаторния борд в нормотворчеството – при въвеждането на всеки нов регулаторен режим да се прекратява действието на други два.

- **Дигитално овластяване на обществото**

Основният фокус на развитие на електронното управление в България до момента беше върху електронните административни услуги. В същото време твърде малко граждани и фирми разполагат с електронен подпис, който е необходим за използването им. Така електронното управление започна да създава допълнителни пречки и трудности пред потребителите си. Електронните услуги са възможност, а не задължение. В същото време, основните международни показатели за развитието на електронното управление включват степента на ползване на е-услугите в обществото.

Развитото електронно управление включва своеобразен баланс между търсенето и предлагането на електронното управление.

Важността на дигиталните умения на гражданите надхвърля сферата на електронното управление и се изразява интензивно и в гражданското участие в процеса на съгласуване и консултации на политики, в прозрачността и отчетността на управлението, както и във възможностите за предоставяне на обратна връзка или сигнали и предложения във връзка с получените публични услуги.

- **Изграждане на дигитални умения**

Системата на образованието, както и политиките за „учене през целия живот“ и за професионално образование имат пред себе си предизвикателството да изградят новите знания и умения в обществото. Усилия за постигане на тази цел ще бъдат положени и чрез информационни кампании за улесняване достъпа и поощряване на ползването на различни онлайн ресурси и канали на взаимодействие, поддържани от администрацията.

- **Внедряване на електронната идентификация**

Ефективното реализиране на електронната идентификация ще предостави широко и недискриминационно средство за участие в процесите на дигитално взаимодействие между администрацията и гражданите.

- **Изкуствен интелект**

Темата за изкуствения интелект и прилагането му в полза на обществото е нова в рамките на Европейския съюз. България има шанса да използва човешкия си капитал в сферата на информационните технологии, за да получи сравнително предимство в

технологичното състезание, с широки последиствия в почти всяка сфера на икономическия и обществен живот.

- **Институционален капацитет**

Ще бъде овластена институция, която да отговаря за координацията и провеждането на политиката в областта на изкуствения интелект, със съответните ресурси и инструменти за ефективното им изпълнение.

- **Привличане на ИТ експертиза от частния сектор**

Традиционният бюрократичен подход за правене на политики в тази високотехнологична област е обречен на неуспех. Ще се използват модерни методи като публично-частни партньорства, хай-тек клъстери.

ЦЕЛ - УПРАВЛЕНИЕ, ОСНОВАНО НА ДАННИ

Новите реалности на лесен достъп до различни видове и източници на информация и на създаване на големи бази данни, от една страна повишават възможностите на изпълнителната власт да базира решенията си на знания и доказателства, а от друга – засилва очакванията на обществото всяко управленско решение да бъде обосновано с конкретни данни и анализи на вариантите.

Ефективната политика за данни дава възможности за значително повишаване на качеството на публичните политики, включително здравеопазване, образование, електронно управление и др.

РЕФОРМИ И ПОЛИТИКИ

Създаване на институционален капацитет за реализиране на политика за данните.

- **Увеличаване на капацитета на институциите с отговорности в областта на данните**

Формулирането на политиката за данните като приоритетна предполага и ясно дефиниране на ролята и отговорностите на Националния статистически институт, на Държавната агенция „Електронно управление“ и на Държавна агенция „Регистри“. Съвместно тези институции трябва да допринесат за качествен скок в информационната осигуреност на администрацията и на обществото.

- **Създаване на съвременни инструменти за обработка на големи масиви от данни**

Потенциалът на новите технологии и на изкуствения интелект за анализ и обработка на големи данни ще бъде използван чрез ясен институционален ангажимент. Инструментите ще бъдат прилагани широко в различни сфери на публичното управление, включително за генериране на множество от варианти на политически решения.

- **Развитие на политиката за отворени данни**

Преодоляването на чувството за собственост на администрацията върху данните, с които оперира, превръщането на регистрите в публични и генерирането на нови набори от данни след проучване на потребностите на бизнеса, ще допринесе за използване на

нереализирания потенциал за икономическо развитие, свързан с политиката за отворени данни.

- **Осъществяване на регистровата реформа**

Развитието на електронното управление до момента недвусмислено показва, че една от основните пречки пред подобряване на административното обслужване на гражданите и бизнеса, е твърде голямата фрагментираност на ключовите за електронното управление регистри. Водени от различни ведомства, в рамките на различни министерства, всеки един от тези регистри се изгражда и поддържа по своя логика и правила, всеки със свой собствен формат. Потърпевши от тази раздробеност са не само гражданите и бизнесът, към които държавата всеки път има различни изисквания и процедури, но и всички останали административни органи, които развиват своите информационни системи.

- **Провеждане на централизирана регистрова политика**

Чрез съсредоточаване на политиката по водене на регистри на едно място, ще се осигурят общи правила за водене и поддържане на регистрите, реализиране на унифицирани опростени и достъпни процедури по заявяване на обстоятелства, техните събития в личен план или бизнес план потребителят ще вижда срещу себе си партньор с ясни и лесни процедури. Затова предлагаме да започне разговор за централизирането на управлението на регистрите в нарочна държавна агенция.

- **Централизиране на ключови регистри и междурегистрова свързаност**

Чрез информационна система за централизирано изграждане и поддържане на регистри (т.нар. базов регистър) ще се изградят всички регистри (с изключение на най-големите) при автоматично постигане на основните цели на регистровата реформа: намалени разходи за изграждане и поддръжка, дигитална форма, проследимост на осъществения достъп и контрол върху собствените данни, пълна междурегистрова свързаност. Ще се постигне намаляване на броя на административните услуги, които гражданите или бизнесът трябва да използват, чрез превръщането им в автоматизирани вътрешно-административни услуги, благодарение на вътрешната интегрираност на отделните регистри.

Наред с това ще се създадат условия да се спазва ефективно едно основно изискване на българската, а и на европейската правна система – гражданинът да предоставя информация на държавата само веднъж, след което тя повече да не я изисква от него.

- **Дигитализиране на хартиените регистри**

Работата с хартиени документи в администрацията е тромава и трудно проследима. Затова дигитализирането на ключовите регистри в страната е един от нашите приоритети в електронното управление.

Всички основни регистри трябва да са напълно дигитализирани до 2024 г., като дигитализацията включва прехвърлянето в електронна форма (структурирана и с всички съпътстващи мета-данни) на всички документи в регистъра, които са на хартиен

носител, и преминаване към безхартиено водене и поддържане на регистрите (безхартиен бек-офис).

ЦЕЛ - НУЛЕВ КОНТАКТ С АДМИНИСТРАЦИЯТА НА ЖИВО

Електронното управление е инструмент, който трябва да създава улеснения за всички:

- За тези, които не искат да се срещат лично с чиновници – електронизирани от начало до край услуги (заявяване, плащане, получаване на услугата).
- За тези, които нямат или не желаят да имат електронен подпис – електронно заявяване и заплащане на услугите и получаване на резултата с едно посещение на гише на администрацията.
- За тези, които не притежават електронни средства или свързаност - улеснени и опростени процедури за заявяване на услугите, служебно попълване на заявления и край на предоставянето от страна на заявителя на удостоверения от други органи.

Прякото общуване с администрацията е нежелано за гражданите и бизнеса. Задача на държавата е да минимизира контакта между гражданите и администрацията, което е и ефективна мярка срещу дребната корупция.

РЕФОРМИ И ПОЛИТИКИ

ДИГИТАЛНА ОБЩИНА

При отчитане на принципа на местното самоуправление, необходимо е българските общини, особено най-малките, да бъдат осигурени с необходимите ресурси за развитие на електронното управление и извършването на дигитална трансформация.

По обективни причини много общини страдат от недостиг на ресурси за своето нормално развитие, особено в областта на информационните и комуникационни технологии и електронното управление. Те ще бъдат подпомогнати чрез съответните централизирани и безвъзмездни решения в подкрепа на своята дейност.

- **Централизирано решение за безхартиена община (безхартиен бек-офис)**

Основната цел е постигане на пълна дигитализация при използване на наличния човешки ресурс чрез радикално опростяване, рационализиране, автоматизиране и електронизиране на основните работни процеси. Последващата поддръжка и гарантиране на работоспособността ще се извършва централизирано.

С такова решение общините ще могат да си осигурят необходимата инфраструктура за изпълнение на законоустановените им функции, от една страна, а от друга – ще могат да пренасочат освободената част от отделения до момента ресурс за дейности, насочени към местните общности.

- **Пълно унифициране и стандартизиране на общинските административни услуги**

Чрез нормативна намеса ще бъде завършен процесът по уеднаквяване на общинските услуги, така че от гледна точка на потребителите да не са налице различни и произволни изисквания и процедури.

РАЗВИТИЕ НА СЛЕДВАЩО ПОКОЛЕНИЕ ЕЛЕКТРОННИ УСЛУГИ

- **Създаване на проактивни услуги**

Те ще свалят от гражданите и бизнеса тежестта на задължителната инициатива от тяхна страна и ще намалят осезаемо административната тежест.

- **Услуги от типа „епизоди от живота“**

По проект с Европейската комисия предстои да бъдат финализирани 5 приоритетни „епизода от живота“ и ще бъдат разработени нови 5 епизода измежду най-застъпените в обществените отношения. Ще бъдат приети необходимите нормативни промени за реалното им прилагане.

- **Разработване на трансгранични услуги**

Свободата на придвижване на хора и капитали в рамките на Европейския съюз предопределя приоритетността на трансграничните услуги, насочени към правата на българските граждани, работещи в други държави-членки, на чуждите граждани и инвеститори в България, и към правната сигурност във връзка с международните икономически дейности и инициативи.

РЕАЛИЗИРАНЕ НА КЛЮЧОВИ ЗА ЕЛЕКТРОННОТО УПРАВЛЕНИЕ СИСТЕМИ

Електронното управление не е абстракция, а се проявява в конкретното взаимодействие на гражданите и бизнеса с управлението и с администрацията. Затова усилията за изграждане на системите в основните житейски области – здравеопазване, правосъдие, отчитане на бизнеса, и др. – ще доведат до най-бързо подобряване на оценката на обществото за степента на реализация на електронното управление.

- **Национална здравно-информационна система**

През 2020-2021 г. беше реализирана първа фаза от Националната здравно-информационна система. Бяха реализирани eНаправление, eРецепта и eДосие. За първи път се осигури възможността за използване на здравни услуги по електронен път.

В периода 2021-2025 г. системата ще бъде развивана и внедрена при гарантиране на максимално ниво на сигурност на неприкосновеността на личната здравна информация.

До 2023 г. всички лекари, лекари по дентална медицина, фармацевти и други здравни лица ще вписват електронно всички свързани със здравето данни и информация – като прегледи, рецепти, назначено и получено лечение, извършана профилактика и др.

В хода на своята експлоатация Националната здравно-информационна система ще бъде непрекъснато разширявана с нови функционалности и възможности със специален акцент върху контрола по разходването на публични средства за здравеопазване и тяхната ефективност и ефикасност. Системата текущо ще отразява постъпили предложения за подобряване от граждани, съсловни организации и други заинтересовани страни.

- **Проактивни услуги за лица с увреждания**

През 2020 г. влезе в експлоатация нова централизирана система за Медицинска експертиза. Тя предоставя възможност всички действия да бъдат изцяло по електронен път. Включително съставите на лекарските комисии да бъдат съставяни изцяло по виртуален път.

Лицата с увреждания се нуждаят от специалната закрила и помощ от държавата. Наред с конкретните мерки на социалната политика и подпомагане, електронното управление има потенциала да намали значително административната тежест при упражняване на специфичните права и ползване на конкретните услуги за тези граждани. Затова ще бъдат реализирани поредица от мерки за автоматизиране на тези услуги. Подаването на заявление от страна на лицето с увреждане и представянето на решение от ТЕЛК ще бъдат заменени с извършването на вътрешно-административни услуги, реализирани съгласно нуждите на потребителите им.

- **Дигитализация на инвестиционния процес**

Ще бъдат въведени в експлоатация конкретни решения за дигитализиране на процеса, съкращаване на необходимото време за реализация на намеренията на инвеститорите и цялостно ограничаване на човешкия фактор в процеса по изпълнение на процедурите, доколкото е възможно.

Дигитализацията обхваща целия цикъл – от заявяване на инвестиционно намерение до неговото одобряване, чрез електронни документи и отпадане на изискванията за предоставяне на информация и данни, които са налични в други административни органи, организации, които предоставят обществени услуги, или лица, натоварени с публични функции. Всички изисквания по всички процедури на всички етапи ще бъдат предварително известни със съответните срокове за тяхната реализация. Това ще доведе до висока предвидимост и прозрачност в системата и ще въведе възможност за външен контрол на работата на компетентните институции.

Не на последно място, официалните документи, издавани от държавните институции, ще се създават само като електронни, с възможност за издаване на препис от тях на хартиен носител.

- **Електронно правосъдие**

Въвеждането на електронното правосъдие и извършването на вътрешна дигитализация в съдебната система са едни от ключовите стъпки в извършването на съдебната реформа в България. Със старта през 2020 г. на Единната информационна система на съдебната власт се постигна пълна дигитализация във всички съдилища. Дигитализацията обхваща всички етапи и елементи на съдебните дела, всички изявления и актове, подавани до и от органите на съдебната власт, случайното разпределение на делата, отчитане натовареността на съдилищата и събиране и обработване на информация за тяхната ефективност. Достъпът до правосъдие ще бъде възможен изцяло по електронен път през Електронния портал на електронното правосъдие, с гарантирана защита на личните данни и пълна прозрачност, отчетност и проследимост на извършените действия.

Електронното правосъдие ще осигури възможност на желаещите заинтересовани страни да имат отдалечен, непрекъснат и безплатен достъп по електронен път до електронните дела, при запазване на възможността цялото или част от електронното дело да може да се възпроизвежда при поискване на хартиен носител като официален препис.

До 2023 г. за гражданите и фирмите ще има реализирана възможност да се заведе дело онлайн, включително без да се представят документите за завеждането на делото на хартиен носител, да се уведоми другата страна по делото по електронен път, включително без необходимост да се предоставят документи на хартиен носител, да се заплатят дължимите съдебни такси по електронен път, включително без необходимост от реален физически контакт за осъществяване на транзакцията, и да се присъства отдалечено, чрез видео-конферендна връзка, на съдебни заседания.

- **Единна входна точка за подаване на Годишни финансови отчети**

Част от административната тежест, с която се сблъсква всяка година българският бизнес, е подаването на годишните финансови отчети. Това води до ангажиране на ценен ресурс в непродуктивни дейности.

Ефектът от централизирането и оптимизирането на подаването на годишни отчети ще бъде значим, затова ще се изгради Единната входна точка за подаване на годишните финансови отчети. Тя ще се реализира като възможност за фирмите, а не като задължение, за годишното отчитане на календарната 2022 година (през 2023 година). Използването на тази точка ще бъде възможно при прилагане на националните счетоводни стандарти, като за предприятията, които избират различните опции при отчитането с разлики между годишния отчет за дейността и годишния финансов отчет, се запазва досегашният ред за публикуване. Този гъвкав механизъм отговаря на нуждите на всички предприятия в страната.

ПРОГРАМА ЗА ВРЪЩАНЕ И РЕИНТЕГРАЦИЯ НА БЪЛГАРИТЕ В ЧУЖБИНА

Вследствие на пандемията от COVID-19 в България се завърнаха над **200 хил.** българи, като основната причина за това решение са техните близки или работа. Според редица изследвания около **10%** от тях изразяват намерението да останат. Това, заедно със стартиралите през последните години плахи процеси на реемиграция, дава увереност, че България има възможност да започне по-амбициозна програма в тази насока.

Затова една от първите ни задачи ще бъде разработването на **комплексна държавна програма** от мерки за устойчиво връщане и развитие на българи от чужбина.

Изследването на емигрантските процеси показва, че връщане на емигрантите има тогава, когато са налице добри икономически условия, достатъчно привлекателни възможности за развитие и най-вече подобряване на стопанските показатели на страната.

Опитът на други държави-членки показва сходен алгоритъм на движение на хора след присъединяването им към ЕС.

- Изходящ мигрантски поток след присъединяването в посока по-богатите държави членки (в България процесите на загуба на човешки капитал стартираха много преди 2007 година, фактически след началото на прехода, т.е. преди 30 години).
- Движението на хора в обратната посока - към родината, се наблюдава след като брутният вътрешен продукт на глава от населението доближи **70%** от средноевропейския (към момента този показател е **53%**. Според нашите разчети, той трябва да достигне **65%** от средно европейския към края на мандата).

Външна миграция* на населението през периода 2012-2019 година

Година	(брой)	
	Заселени	Изселени
2012	14 103	16 615
2013	18 570	19 678
2014	26 615	28 727
2015	25 223	29 470
2016	21 241	30 570
2017	25 597	31 586
2018	29 559	33 225
2019	37 929	39 941

Изборът къде да живееш и работиш зависи не само от възнаграждението, но и от редица неикономически фактори, които определят качеството на живота – социална среда, семейни връзки, културни особености и др.

Новите инвестиции в индустрията и услугите създадоха работни места за високоплатени и висококвалифицирани специалисти, което е чудесна възможност за заетост на завърнали се българи, получили добро образование в чужбина.

Данните от последните години преди пандемията показват, че като резултат от подобряването на икономическата конюнктура, съществува благоприятна тенденция към завръщане.

Моделите на завръщане са много различни - от завръщане в родината след пенсиониране, през назначаването на квалифицирани български емигранти в новоразкрити производства в страната, до преместването на цели компании в България от сферата на IT индустрията или услугите.

Тази тенденция трябва да се ускори чрез разработването и прилагането на специална програма. За целта е необходимо широкото участие и консултация от страна на българските общности в чужбина и всички заинтересовани страни у нас – гражданското общество и неговите организации, бизнеса и индустрията, местни власти и общности и социално-икономическите партньори.

Планирането, координацията на механизма за партньорство, както и изпълнението на програмата ще се контролират от министерство или агенция.

Процесът обхваща два етапа – първи, свързан с **подготовка за връщането в страната** и втори, насочен към осъществяване на **самия процес на реинтеграция в страната**. Двата етапа са взаимнообвързани и успехът на първия предопределя устойчивото осъществяване на втория.

Програмата ще бъде насочена към всички български граждани в чужбина и ще включва широк спектър от мерки, свързани с:

- Работа.
- Предприемачество и бизнес.
- Инвестиции чрез различни финансови инструменти.
- Образование.
- Социална защита.
- Здравна осигуреност и психологическа подкрепа.

Пакет от мерки в подкрепа на връщането в страната:

Предоставяне на информация за възможностите за работа, бизнес и живеене в страната.

- Надграждане на постигнатото до момента от Министерство на труда и социалната политика и Агенцията по заетостта (серия от представяния сред завършващи български студенти в различни държави членки на условията за работа и живот в България, организирани през последните години).
- Създаване на публична платформа с консолидирана информация и възможности за интерактивна връзка с представителите на общностите.
- Провеждане на публични инициативи и кариерни форуми за разпространение на информация за възможностите за работа, бизнес и развитие в страната.
- Финансова, транспортна и административна подкрепа за българи в чужбина в затруднено положение, чието връщане в страната е възпрепятствано по обективни причини.
- Представяне на стимулите за лесна адаптация в страната.

Мерки за пълноценен принос и развитие в страната

Стартова подкрепа

- Осигуряване на едногодишна стартова подкрепа - поемане разходи за наем, гледане на дете до неговото записване в детска градина; финансови стимули за работа в области с ниски възнаграждения; осигуряване на безплатно обучение по български език за членове от семейството, които не владеят езика; консултиране за развиване на предприемачество и насочване към финансови посредници за отпускане на микрокредити по линия на финансовите инструменти по оперативните програми.¹;
- Предоставяне на здравна, юридическа и психологическа подкрепа (в случаите, когато тя е необходима).

¹ Инициативата може да надгражда и разширява подкрепата по проект Национална EURES мрежа, предоставена по линия на ОПРЧР 2014-2020 г.

Възможности за професионална реализация и развитие

- Улеснен достъп до информация за възможностите за работата, развитие и квалификация.
- Стимули за работодателите за назначаване на българи, завърнали се от чужбина и осигуряване на гъвкави възможности за работа (дистанционна, почасова).
- Създаване на условия за признаване на придобитите в чужбина образование, квалификации и умения.
- Анализ на потребностите и организиране на обучения за изграждане на умения, свързани с работата и професионалната реализация на българите, върнали се от чужбина, членовете на техните семейства и близки;

Образование

- Улеснени процедури за обучение на децата на връщащите се от чужбина българи за продължаване на своето образование в страната. Подкрепа за развитие на езикови умения и адаптация в новата учебна среда.
- Насърчаване на включването на висококвалифицирани българи от чужбина за участие в системата на българското образование – средно и висше. Допълнително създаване на 14 звена от т.нар. иновационна инфраструктура – центрове за върхови постижения и центрове за компетентност.

Предприемачество и инвестиции

- Оказване на консултантска подкрепа относно възможностите за стартиране на бизнес и предприемачество.
- Разкриване на кредитна линия за завръщащите се в страната българи, която им предоставя облекчени условия за инвестиции в собствен бизнес и предприемаческо начинание.
- Наука и иновации
- Разработване на инициатива, подкрепяща привличането на български научни работници, живеещи в чужбина за реализиране на ключови изследователски и иновационни програми и проекти на територията на България със съответните стимули за това – конкурентно заплащане, привлекателни условия за живот и реализация.

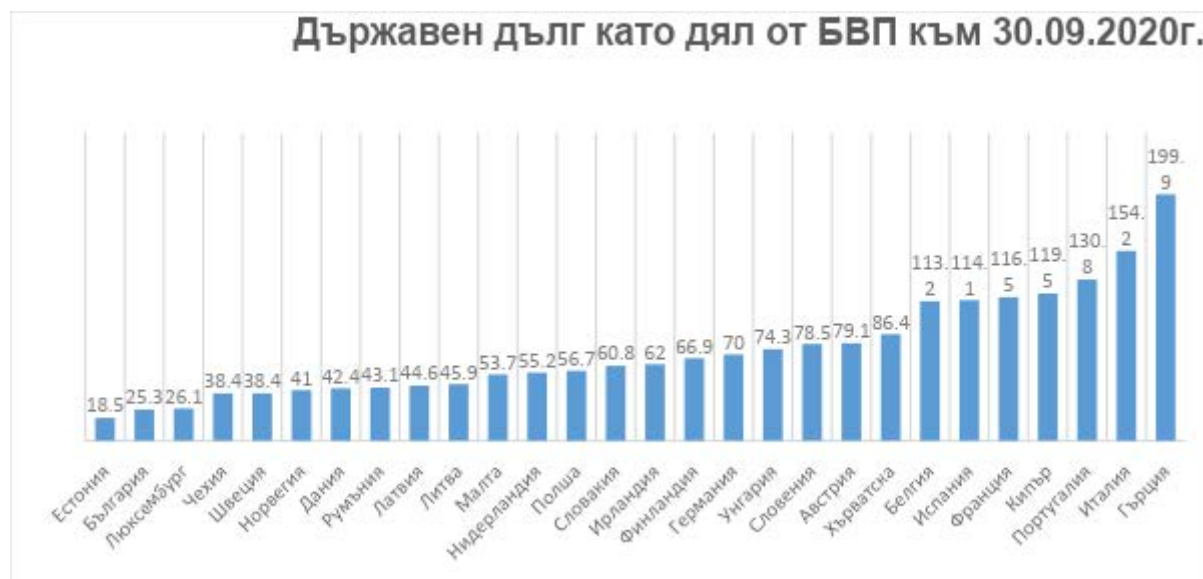
ЧАСТ ВТОРА: УПРАВЛЕНИЕ НА РЕСУРСИТЕ

ФИНАНСОВА И ФИСКАЛНА ПОЛИТИКА

Добрата финансовата и фискална политика са основна предпоставка за стабилна макроикономическа среда, без дисбаланси и гарантираща устойчиво повишаване на благосъстоянието на нашите сънародници.

В България, след финансовата кризата от 1996г., причинена от провала на правителството на БСП, се води традиционно консервативна фискална политика. Стремещт за поддържане на бюджетен баланс води до това България да е втора по най-нисък дълг в Европейския съюз (виж фиг.1). За малка и отворена икономика като нашата, това е предпоставка за устойчивост и възможност за по-лесно преминаване през външни и вътрешни кризисни ситуации.

Фиг.1

Ниската данъчна тежест помага за поддържане на конкурентна среда за бизнеса и е предпоставка за увеличение на инвестициите както на местния бизнес, така и на инвестициите от чужбина.

През последните четири години успяхме да реализираме почти всички цели, които си бяхме поставили в тази област. В началото на 2017 година прогнозирахме, че средната заплата ще доближи 1500 лв., а брутният вътрешен продукт ще надхвърли 120 млрд. лв. и ако не беше неблагоприятното развитие на пандемията от COVID- 19, вероятно показателите биха били още по-добри.

ПОКАЗАТЕЛ	2017	2018	2019	2020	2021	ръст 2021/2017	ръст %
Минимална пенсия за осигурителен	175,7	203,8	213,5	234,7	300,0	124,3	70,8%

стаж и възраст							
От 1 януари до 30 юни	161,4	200,0	207,6	219,4	300,0	138,6	85,9%
От 1 юли до 30 септември	180,0	207,6	219,4	250,0	300,0	120,0	66,7%
От 1 октомври до 31 декември	200,0	270,6	219,4	250,0	300,0	100,0	50,0%
Среден месечен размер на пенсията на един пенсионер	345,5	364,3	383,0	437,2	488,97	143,5	41,5%

ПОКАЗАТЕЛ	2017	2018	2019	2020	2021	ръст 2021/2017	ръст %
Коефициент на безработица, %	6,2%	5,2%	4,2%	5,6%	5,2%		-1 пп
Инфлация (средногодишна), %	1,2%	2,6%	2,5%	1,2%	2,1%		
Минимална работна заплата- (лева)	460	510	560	610	650	190	41,3%
Средна работна заплата- (лева)	1037	1146	1267	1374	1459	421,9	40,7%
БВП по текущи цени - (млн. лв.)	102345	109743	119772	119089	124541	22196	21,7%

Една стратегическа и желана цел беше постигната.

На 10 юли 2020 година Българският лев се включи във валутно-курсовия механизъм, по-известен като ERM II, като едновременно с това БНБ установи тясно сътрудничество с ЕЦБ по отношение на банковия надзор. Този безспорен успех за нашето общество показва доверието на нашите европейски партньори и сме на път да постигнем най-важната интеграционна стъпка след присъединяването ни към Европейския съюз – членство в Еврозоната.

Предизвикателствата до 2025 година

Необходимостта от фискални мерки за преодоляване на медицинските, социалните и икономическите последици от пандемията, причинена от Covid 19, доведоха до естествено отклонение от фискалните цели от последните години. След отминаването

на пандемията, стремежът към балансиран бюджет отново трябва да е във фокуса на фискалната политика.

Съществен дебат в нашето общество се води по отношение на данъчната политика. Чуват се гласове, че премахването на пропорционалното облагане на доходите на физическите лица, по-известно като плосък данък, ще реши проблемите на неравенството в обществото. Макар и да е факт, че в нашето общество има натрупани дисбаланси между нискодоходните и хората с повече икономически възможности, премахването на плоския данък ще постави повече въпроси, отколкото отговори. Ако се възприеме подходът да се въведе необлагаем минимум, без да се увеличават ставките на средните доходи (тези между 1000 и 2000 лв.), ще се реализира огромна загуба за бюджета в порядъка на 1-1,5 млрд., което ще намали и без това ниската приходна база на бюджета.

България и сега е държавата с едно от най-ниските преразпределения през бюджета. То е съпоставимо с това на Ирландия и Румъния. Ако все пак се върнем на прогресивното облагане и искаме да запазим приходната база за бюджета, изчисленията показват, че средните доходи – тези между 1000 и 2000 лв., трябва да бъдат обложени с над 22 на сто. Подобно рязко покачване (над 2 пъти) на данъчното облагане на най-активната част от нашите съграждани, която е в основата на създаването на brutния вътрешен продукт, за нас е неприемливо и поради това ще се борим за запазване на плоския данък за физическите лица и на всички ставки на преките данъци.

Необходимо е да се мисли за укрепване на данъчния капацитет на местните власти. Въвеждането на подоходен местен данък не е нова идея и ще даде възможност за реална децентрализация и провеждане на икономическа политика от местните общности. Разбира се преценката за това ще е в ръцете на местните власти.

Макар и болезнена за домакинствата, реформата за таксуване на битовите отпадъци и обществените пространства трябва да завърши с утвърждаването на принципа „замърсителят плаща“.

Първата стъпка по отношение на повишаването на екологичния компонент при облагане на моторните превозни средства беше направена, но тя трябва да бъде подсилена.

Въвеждането на механизъм за справедлива пазарна оценка на недвижимите имоти и осъвременяването и всяка година трябва да бъде завършено. Разминаването и в двете посоки (нагоре и надолу) на сегашните данъчни оценки спрямо пазарните цени на недвижимите имоти, прави облагането им несправедливо.

Важно за бъдещето на икономиката на страната е развитието на капиталовия пазар и привличането на инвестиции през фондовата борса да се превърне във водещ приоритет на България.

Българският капиталов пазар има следните основни проблеми:

- Недостатъчна ликвидност.
- Липса на достатъчно добри инструменти и компании за инвестиране.
- Липса на инструменти с достатъчно голям обем за привличане на големи институционални инвеститори.
- Оттегляне на чуждите инвеститори след 2008 година.

- Недостатъчна финансова грамотност.

Няколко конкретни стъпки могат да допринесат за развитието на капиталовия пазар:

- На първо място трябва да се работи за повишаване на възможностите за набиране на капитали и инвестиции чрез Българска Фондова Борса АД (БФБ) като тази цел може да се постигне чрез:
 - Финансово подпомагане на бизнеса за листване на пазара за растеж на БФБ;
Например: В Оперативната програма Иновации и конкурентно способност да се включат за финансиране проекти, свързани с развитието на капиталовия пазар. Такъв проект например е проектът Единна входна точка. Чрез неговата реализация всички участници на пазара ще могат да достъпват услугите на капиталовия пазар в изцяло електронен вид от единен интернет портал. Това ще доведе до значително намаляване на административната тежест за бизнеса.
 - Продажба на миноритарни дялове (до 15%) от публични предприятия чрез БФБ и превръщането им в публични дружества. По този начин ще се осигурят нови интересни инвестиционни възможности на борсата. От друга страна, тези публични предприятия ще станат по-прозрачни и ще прилагат добрите практики на корпоративно управление, изисквани от публичните дружества.
 - Въвеждане на стимули за институционални инвеститори при инвестиране в български борсово търгувани компании.
 - Структуриране на IPO фонд за специализирано инвестиране в дружества извършващи първично публично предлагане с цел търговия на пазара за растеж на МСП към БФБ. Фондът да се структурира към „Фонд мениджър на финансови инструменти в България“ ЕАД.
 - Прехвърляне на издаването на държавни облигации изцяло към лицензирания пазарен оператор БФБ и на регистъра им към Централен Депозитар АД (ЦД). По този начин ще се концентрира търговията на финансови инструменти на БФБ, което ще увеличи ликвидността и ще привлече институционални и чуждестранни инвеститори на фондовата борса.
- Втората съществена мярка за развитието на капиталовия пазар е провеждане на образователна кампания за повишаване на нивото на финансова грамотност в страната. За тази цел са необходими мерки в следните посоки:
 - Въвеждане в средното образование на задължителен курс за финансова грамотност;
 - Стимулиране на висшите учебни заведения с финансова насоченост да привличат преподаватели от бизнес средите;
- Съществен принос за капиталовия пазар има и данъчната политика, която трябва да бъде запазена, именно:

- Няма облагане на сделките с финансови инструменти, сключени на регулирани пазари.
- Нулев данък върху печалбата от търговия с финансови инструменти на регулирани пазари.
- 10 % данък върху печалбата на дружествата.
- Нулев данък върху сделките с финансови инструменти на пазара за растеж.

Струва си да се обмисли и въвеждане на допълнителни данъчни стимули при инвестиране от български физически лица в инструменти, търгувани на пазарите, организирани от БФБ и по-конкретно: на пазара за растеж на МСП и на регулирания пазар. Намаляване на годишния облагаем доход с размера на сумите, инвестирани в такива инструменти до момента на тяхната продажба.

Българската позиция в Европейския съвет трябва да е за корекция на европейската регулация на капиталовите пазари, която да позволи сегментация на пазарите и въвеждането на възможност за развитие на национални капиталови пазари, с облекчени регулации спрямо общоевропейските такива. По-малките пазари носят по-малки рискове като обем и съответно не е необходимо да се прилагат спрямо тях всички регулации, прилагани за големите пазари. Това ще доведе до развитие на малките пазари и намаляване на излишна административна тежест за тях.

Изпълнението на плана за приемане на еврото е основен приоритет във финансовата политика. Със съвместни усилия на всички политически сили бихме могли да станем членове на еврозоната в оптималния срок от началото на 2024г. и ние ще положим всички усилия това да се случи.

След приемането на еврото стабилната и предвидима макроикономическа среда, която управлението на ГЕРБ осигурява, може да гарантира за мандата достигането на **100 млрд. евро брутен вътрешен продукт, 1000 евро средна и 500 евро минимална работна заплата.**

УПРАВЛЕНИЕ НА СРЕДСТВАТА ОТ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Натрупала опит и самочувствие (особено след успешното председателство на Съвета на ЕС), България трябва да продължи активно да използва всички възможности, произтичащи от членството в ЕС, включително в сферите – политика на сближаване (Кохезионна политика), Обща селскостопанска политика, инструментите за финансиране на науката и иновациите; допълнителните фондове за подкрепа на възстановяването и устойчивостта на икономиката и здравеопазването.

След пандемията от COVID-19 и икономическите предизвикателства, свързани с нея, животът няма да е същият. Ще живеем в нов свят – по-дистанциран и по-дигитален.

През периода 2021- 2027 година, страната ще има възможност да удвои размера на публичните инвестиции, благодарение на средствата от пакета инструменти „Европа от следващо поколение“ и традиционните европейски фондове (оперативни програми).

Цялото финансиране, което ще е на разположение на страната до **2030** година ще е в размер на **50 млрд. лева**.

Нашите амбиции:

България трябва да излезе с нови, дръзки идеи, свързани с използването на възможностите на **Next Generation EU**, но трябва и по най-добрия начин да комбинира новите инвестиции с традиционните. Ефективното и разумно използване на тези средства, ще създаде възможности за ускорена модернизация на страната, в условията на „зелен“ и „дигитален“ преход.

Няма как да се откажем от „традиционните инвестиции“ като:

- Инфраструктура и жп линии
- ВиК инфраструктура
- Човешки капитал

Това са фундаменталните предпоставки за увеличаване на конкурентоспособността на страната, както и за по-бърза конвергенция. Без добре развита инфраструктура няма как България да бъде атрактивно място за инвестиции и правене на бизнес. Без да инвестираме в по-добра градска среда, без подобрена образователна, културна и социална инфраструктура, демографските процеси ще бъдат още по-голямо предизвикателство. Без продължаващи инвестиции в ефективността на публичните институции и предприятията, те трудно ще се доближат до нивото на развитите европейски страни.

Все още има цели региони на страната без адекватна свързаност и/или силно изостанали като нива на градско развитие. С традиционните инвестиции по линия на кохезионната политика трябва да се осигурят свързаност и адекватни комунални услуги.

Какво ще получим?

Многогодишна финансова рамка 2021-2027 г.

Преговорите на България по МФР 2021-2027 могат да се определят като изключително успешни. Това са средства, които ще се инвестират чрез добре познатите инструменти – оперативните програми и Програмата за развитие на селски райони.

- Общият размер на средствата за България по новата Многогодишна финансова рамка и по Пакета „Следващо поколение ЕС“ е **близо 29 млрд. евро: 16,7 млрд. евро от МФР и 12,2 млрд. евро от „Следващо поколение ЕС“**. **Безвъзмездната финансова помощ** е в размер на **24,4 млрд. евро**,
- България е една от малкото страни, които **ще получат повече пари (над 1 млрд. евро повече)** по новата МФР в сравнение с настоящата финансова рамка, въпреки намаления общ размер на новата МФР.

- Отчитайки съотношението между алокациите за държавите членки по цени от 2018 г. спрямо brutния им вътрешен продукт за 2018 г., **България стои на първо място като размер получени средства.**
- За първи път в историята на членството си в ЕС България ще получи **допълнителни целеви средства в размер на 200 млн. евро, предназначени за най-слабо развитите региони**, за засилването на конкурентоспособността, растежа и създаването на работни места.
- По Механизма за възстановяване и устойчивост България ще има достъп до **12,240 млрд. лв. безвъзмездно финансиране**
- За **Кохезионна политика 2021-2027** са заложили **9 млрд. евро, с 800 млн. евро повече** от настоящата МФР. Това е важно за постигане на основните ни дългосрочни цели – конкурентоспособност, растеж и заетост.
- В рамките на **Общата селскостопанска политика** ще имаме достъп до **над 7 млрд. евро**, 5 от които са за преки плащания за земеделските производители и 2 млрд. евро за развитие на селските райони.

Какво постигнахме:

Подготовката за следващия програмен период започна още в средата на 2018 г. и протича успоредно с преговорния процес по законодателния пакет на ниво Европейски съюз, и въпреки затрудненията и изместването на фокуса към текущите предизвикателства, създадени от COVID-19.

- ✓ По изпълнение на текущите оперативни програми 2014-2020 г., които имат хоризонт на изпълнение до 2023 г.: Договорени са 100% от всички средства в размер на близо 18 млрд. лева.
- ✓ На бенефициентите са разплатени **повече от половината от тези средства.**
- ✓ Нямаме наложени финансови корекции от страна на ЕК, което е **ясен знак за работещи и сигурни системи за управление и контрол на средствата от ЕС.**

От оперативните програми 2014-2020 година се мобилизираха **над 1 млрд. лева за борба с преките ефекти и социално-икономическите последици от кризата с COVID-19.**

До предприятията и работодателите вече са достигнали над 500 млн. лева.

- ✓ В рамките на оперативната програма за иновации и конкурентоспособност са получени над **35 000** проектни предложения, при условие, че общият брой на всички проектни предложения по програмата до този момент бе по-малко от **5 000**.

По Механизма за възстановяване и устойчивост България ще има достъп до **12,240** млрд. лв. безвъзмездно финансиране.

Планът не е отделна реалност от всички останали инструменти, а **мощно допълващо средство** и уникална възможност за огромни инвестиции в кратък период от време. Тези инвестиции ще помогнат на България да излезе бързо от кризата и да се върне на пътя на растежа. Възможността да се инвестират допълнително почти **10 млрд. евро** за период само от няколко години е значим инвестиционен ресурс. Това означава, че държавата ни ще може да инвестира допълнително в размер на почти **4% от БВП** през следващите 5 години.

Изготвяният План успешно съвместява различните виждания и приоритети за развитието на страната ни през следващите 5 години. Това създава необходимите предпоставки за ефективната му реализация в кратките срокове за изпълнение.

Като допълнително финансиране за Кохезионна политика 2014-2020 г. за продължаване на инвестициите за преодоляване на социално-икономическите последици от COVID-19 (**REACT-EU**) за **2021 г.** България получава **853 млн. лева**.

- Средствата са разпределени по оперативни програми „Иновации и конкурентоспособност“; „Развитие на човешките ресурси“; „Региони в растеж“; „Наука и образование за интелигентен растеж“; Оперативна програма за храни и/или основно материално подпомагане;
- **270 млн. лева** вече са „инжектирани“ в програмата за развитие на човешките ресурси за допълнителни възнаграждения на медицинския и немедицинския персонал пряко зает с изпълнение на дейностите, свързани с мерките за превенция и борба с COVID-19; за подкрепа към работодатели за наемане на безработни лица; за компенсация, които се изплащат директно на работниците от затворените сектори;
- Стартират процедурите за хоризонтална подкрепа за преодоляване на икономическите последици от пандемията COVID-19 под формата на оборотен капитал на МСП;
- От страна на МОН се реализира проект за осигуряване възможност за непрекъснатост на образователния процес и приобщаващото образование в условията на кризи и за противодействие на риска от отпадане в ситуация на обучение от разстояние;

- Министерство на здравеопазването също изпълнява проект за укрепване капацитета на болничната мрежа и осигуряване на медицинско и болнично оборудване за структурите, създадени за лечение и грижи за пациенти с COVID-19;
- Продължава проекта „Топъл обяд“, по който бенефициенти са общини и райони на общини, които предоставят топъл обяд на хора без доходи или с доходи под линията на бедност;
- Има пълна готовност за програмиране и своевременно изпълнение на REACT-EU за 2022 г. Бюджетът на този Инструмент за България ще бъде готов през месец октомври и ще се основава на статистическите данни за първото полугодие на тази година.

Фонд за справедлив преход

- Предвидените средства по **Фонда за справедлив преход** възлизат на **1,178 млрд. евро**;

ЧАСТ ТРЕТА – ДВИГАТЕЛИ НА ТРАНСФОРМАЦИЯТА

ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

Образованието – най-важната инвестиция за развитието ни

За нас образованието е стратегически и национален приоритет. Вярваме, че България ще бъде икономически развита страна с модерно, проспериращо и хармонично общество, само ако превърнем образованието в устойчив управленски и бюджетен приоритет.

Ангажираме се да затвърдим водената политика на увеличаваща се бюджетна подкрепа за сектора и да повишим разходите за образование до 5 на сто от БВП (за периода 2017 -2021 те бяха увеличени от 3,6 на 4,5 % от БВП). Инвестициите в образование, в т. ч. във висше образование, са инвестициите с най-висока обществена възвръщаемост. Вярваме, че те формират в най-голяма степен качеството ни на живот и потенциала ни за развитие.

По-нататъшното ни ускорено социално и икономическо развитие предполага да преминем към модел на интелигентен растеж, базиран на образованието, науката, иновациите и технологиите.

В последните 5 години бяха извършени ключови реформи, политики и инвестиции във всички сегменти на системата на предучилищното, училищното и висшето образование. Те трябва да продължат и да получат устойчивост. Трябва да остане и

най-важният акцент в тях – човешкият фактор – учителят, преподавателят и всички други, ангажирани в системата на образованието, на които разчитаме като общество.

България ще има добро образование и подготвени специалисти във всички сфери, ако успеем да мотивираме повече ученици с по-добри образователни резултати да се включат в педагогическо образование и след това в педагогическа професия и ако насърчим най-добрите студенти да станат преподаватели. Във време на разширяващи се възможности за реализация и увеличаваща се професионална динамика, склонността за включване в преподавателска и учителска професия намалява. Затова в сектора е необходима политика на заплащане, което надвишава средното за страната.

Ангажираме се да:

- поддържаме средните учителски заплати на ниво над 125 % от средните за страната и всяка година да ги увеличаваме с темп, изпреварващ увеличението на средната заплата за страната.
- провеждаме политика за изпреварващ ръст на основните заплати на преподавателите в системата на висшето образование и да повишим средната заплата в сектора на ниво от над 140 % от средната за страната.
- увеличим средните възнаграждения на непедagogическия персонал в детските градини, училищата и на непреподавателския персонал във висшите училища до минимум средната заплата за страната.

Предучилищно и училищно образование

Подготвени и мотивирани учители

Равният достъп до качествено образование е преди всичко достъп до подготвени и мотивирани учители, независимо от разположението и профила на образователната институция.

От ГЕРБ заявихме това преди четири години, поехме ангажимент за удвояване на възнагражденията и го изпълнихме. През следващите години се ангажираме да затвърдим бюджетния и политически избор да инвестираме в учители и да повишаваме привлекателността на учителската професия, като:

- Всяка година увеличаваме учителските заплати със скорост, изпреварваща увеличението на средната заплата за страната и поддържаме средните учителски заплати на ниво от над 125 % от средните за страната;
- увеличим процента допълнителни средства за училищата и детските градини в малки и отдалечени общини с цел допълнително (над средното) увеличение на възнагражденията и мотивиране на повече учители за работа в тях;
- продължим модернизацията на педагогическото образование, насочена към променящата се роля на учителя, новите компетентности, приобщаващото образование, образователните иновации, социалните

умения, персонализацията на ученето и образованието в ерата на дигиталните трансформации;

- продължим и подкрепим политиката за стимулиране на интереса към педагогическите професионални направления и специалности във висшето образование чрез увеличаване на държавно финансирания прием, по-високо финансиране, отпускане на допълнителни стипендии и освобождаване от заплащане на такси;
- увеличим стипендиите за включване в педагогическо образование на учениците с най-високи резултати;
- разработим и финансираме програма за ангажиране на учители в пенсионна възраст за работа при намалена ангажираност и в училища и детски градини с недостиг на учители.

Да научим децата да се учат

Днешното поколение деца и ученици ще живеят и работят в свят с променящи се професии, с изобилие от информация, всепроникваща дигитализация и изкуствен интелект. Свят, който ще изисква повече и по-интегрални умения, креативност, критично мислене, работа в мрежи и колаборативност, развитие на комплексни умения. Свят, в който задължително умение ще е умението да учиш постоянно.

През последните години в българската образователна система се осъществяват промени, обобщени под понятието „компетентностен подход“ и насочени към придобиване на ключовите компетентности, развитие на уменията на 21-ви век, насърчаване на образователните иновации и мотивацията за учене. Тези промени трябва да продължат и ние се ангажираме да завършим тази политика като:

- продължим да оптимизираме учебните програми с цел намаляване на фактологията и освобождаване на време за формиране на умения;
- увеличаваме частта в изпитните материали, насочена към измерване на функционална грамотност, свързване и анализиране на знания;
- насърчаваме образователните иновации на всички нива в системата;
- поставим акцент върху изграждането на социалната и емоционалната интелигентност, граждански умения и дигитална медийна грамотност.
- разширим програмата „Иновации в действие“ към всички училища и създадем национална програма за насърчаване на внедряването на образователни иновации в детските градини.
- насърчим мрежовия подход като възможност за взаимно учене и подкрепа между образователните институции.

Образование в ерата на променящите се професии

През последните 4 години увеличихме приема и търсенето на професионално образование. Регламентирахме и утвърдихме списък от специалности с очакван бъдещ недостиг на пазара на труда и на защитени специалности, като стимулирахме обучението в тях с допълнителни стипендии и финансиране на училищата. Актуализирахме рамковите учебни програми, модернизирахме базата за учебно-практическо обучение, разширихме дуалната форма на обучение и участието на бизнеса в образователна система. Задачата ни през следващите години е да продължим тези политики, но по-голямото предизвикателство е да подготвим днешните и утрешните ученици за ерата на променящите се професии, изискващи още по-динамични знания и комплексни умения. За да адаптираме образователната система към тези промени, се ангажираме за:

- продължаване на политиката за реструктуриране на приема и обвързването му с потребностите на обществото и икономиката;
- затвърждаване на механизма за изготвяне на приема на местно ниво съвместно с бизнеса;
- преминаване към гъвкав класификатор на професиите. Разработване и прилагане на гъвкави модулни учебни планове и програми по професии;
- финансиране разширяването на кариерното ориентиране. Увеличаване на възнагражденията на кариерните консултанти до размера на педагогическите специалисти. Регламентиране на допълнителни възнаграждения на учители, обучени и осъществяващи кариерно консултиране в училищата;
- разширяване на програмата „Бизнесът преподава“. Включването на повече представители на бизнеса като преподаватели в училищата и висшите училища;
- увеличаване на подкрепата за дуалната форма на обучение;
- Финансиране на ученически практики. Насърчаване на партньорствата между бизнеса, висшите училища и училищата за провеждане на практики и стажове, споделяне на оборудване и обмен на ресурси;
- увеличаване на стимулите за учениците и училищата за обучение в професии с очакван бъдещ недостиг на пазара на труда;
- изграждане и развитие на центрове за високи постижения в професионалното образование и обучение;

Всяко дете е важно. Възпитание и подкрепа за личностното развитие.

През последните години поставихме фокус върху политиката за подкрепа на личностното развитие и възпитателната работа. Разработихме и приехме Стратегия за възпитателната работа. Въведохме гражданското образование като предмет. Поставихме акцент върху възпитанието в родолюбие и национално самосъзнание. Стимулирахме и подкрепихме училищните политики за развитие на училищните

общности и работа с родителите. Възстановихме бюджетното финансиране на дейностите по интереси и стартирахме програма за модернизиране на центровете за подкрепа на личностното развитие. Разширихме допълнителното финансиране на дейностите за преодоляване на образователни трудности. Увеличихме броя на ресурсните учители, училищните психолози, педагогическите съветници и логопедите. Финансирахме придобиването от учители по други дисциплини на допълнителна квалификация по специална педагогика и увеличихме броя на училищата и детските градини, които осигуряват ресурсна подкрепа. Разширихме правото на безплатен транспорт на учениците в гимназиален етап и предоставихме над 500 нови училищни автобуса. Реализирахме дейности за осигуряване на съвременна специализирана среда в центровете за специална образователна подкрепа. Разработихме и приехме Закон за българския жестов език.

Ефективното приобщаване в образователната система, подкрепата за личностно развитие на всяко дете и възпитанието в ценности са онези най-значими дейности на образователната система, резултатът от които намира отражение в цялото общество и всички човешки отношения и прави светът около нас по-добър. Затова се ангажираме да продължим и подкрепим още повече тези политики и дейности като:

- поставим акцент върху възпитателната работа във всички политики. Реализираме програми за възпитание в родолюбие, доброта и толерантност;
- Увеличим бюджета на националната програма за работа с родители и стартираме нови дейности за подкрепа на изграждането на училищни общности;
- Повишим финансирането за логопедична помощ, ресурсната и психологическата подкрепа и увеличим броя на ресурсните учители, психолозите, педагогическите съветници и логопедите в училищата и детските градини. Регламентираме функционирането на национален център за психологическа подкрепа и национална мобилна група;
- двойно увеличим средствата за занимания по интереси в училищата. И финансираме занимания по интереси в детските градини;
- увеличим стимулите и подкрепата за децата и учениците с изявени таланти в областта на науката, спорта и културата;
- трикратно увеличим средствата за модернизиране на центровете за подкрепа на личностното развитие и центровете за специална образователна подкрепа. Обновим всички ученически планетариуми и обсерватории;
- изградим нови центрове за подкрепа на личностно развитие тип „младежки центрове“ във всички областни градове;
- удвоим средствата по Национална програма „Културните институции като образователна среда“;
- инвестираме в специализирани кабинети за терапия и рехабилитация в училищата, детските градини и центровете за специална

образователна подкрепа. Осигурим образователни ресурси за безплатно ползване на децата и учениците със сензорни увреждания;

- обновим училищните автобуси на средишните училища и предоставим автобуси за средишните детски градини и професионалните гимназии.

Образователна интеграция на децата от уязвими групи, в т.ч. децата от ромски произход

Създадохме ефективен механизъм за съвместна работа на институциите за обхващане и интеграция на децата и учениците в образователната система. За 4 години в резултат на работата по Механизма включихме в образователната система *над 50 000 деца* и увеличихме средния обхват в системата от *92 на 95 процента*. За бъдещите десетилетия това означава общество с по-малко изключени и неквалифицирани хора.

През следващите години, и особено след пандемията, ще вложим още повече институционални усилия и ресурси за гарантиране правото на образование на всяко дете. Само с координирана, продължителна и съвместна работа на всички ангажирани институции можем да пресечем възпроизводството на неграмотността от поколение в поколение и да намалим броя на преждевременно отпадналите от образователната система. Основните ни ангажименти са да:

- подкрепим още повече организационно, финансово и институционално дейността на механизма за съвместна работа на институциите;
- продължим политиката за увеличаване на броя на образователните медиатори и социалните работници в училищата и детските градини. Регламентираме статута им и да увеличим възнагражденията им на 90 на сто от минималната заплата за длъжността „учител“;
- стартираме широкообхватни проекти и дейности за работа с родители с ниско образование за промяна на нагласите им към образованието на децата;
- увеличим средствата за училища и детски градини с уязвими групи и договорим регламент за предоставяне на допълнителни възнаграждения на работещите в тях;
- провеждаме политика за образователна десегрегация чрез финансови стимули.

Ранно детско развитие и предучилищно образование

Ранната детска и предучилищна възраст е основополагаща и формира в огромна степен потенциала на детето за по-нататъшно образователно развитие. Затова въведохме задължителната подготовка на децата на 4 години и подкрепихме с допълнителни средства достъпа в системата на предучилищното образование. Остава задачата подкрепата от образователната система да бъде обвързана по-тясно с подкрепата от останалите институции (в т.ч. в най-ранна възраст до постъпване в детска градина) в единна политика. За тази цел се ангажираме да:

- създадем нормативна база и институционална уредба за единна политика за ранно детско развитие;
- освободим от такси всички деца в предучилищна възраст;
- преодолеем недостига на места в предучилищна възраст, като финансираме изграждането на 60 нови детски градини с яслени групи и дострояване на още 100;
- дадем силен фокус на предучилищната възраст в дейността на междуинституционалния Механизъм и да обхванем в системата минимум 95 % от децата в задължителна предучилищна възраст;
- обновим дидактическите и учебните материали във всички детски градини;
- създадем бесплатно за ползване електронно образователно съдържание за подпомагане на родителите и учителите за образованието на децата в предучилищна възраст;
- насърчим иновативните практики и регламентираме статут на иновативни детски градини;
- въведем електронни административни платформи (дневници) във всички детски градини.

Образование в ерата на дигитални трансформации

Светът днес е на прага на още по-дълбоки и мащабни дигитални трансформации. Днешните деца, ученици и студенти ще живеят и работят в епохата на ефективно взаимодействие между хора и алгоритми и на все по-силен изкуствен интелект. Характерът на голяма част от професиите ще изисква по-задълбочени умения в областта на дигиталната креативност. Образователна система е призвана да отговори на това предизвикателство. Мерките, които се ангажираме да реализираме, са:

- впитане на дигитална креативност в учебните програми в училищното и висшето образование, включително с финансово подпомагане на този процес;
- разширяване на обучението по компютърно моделиране, програмиране, дигитална медийна грамотност и киберсигурност в училищното и висшето образование;
- финансиране на изграждането в училищата и висшите училища на центрове за дигитални създатели и на лаборатории по роботика, изкуствен интелект, виртуална и добавена реалност;
- увеличаване на приема в гимназиален етап в държавните висши училища в профилите и специалностите, свързани с информационните технологии;
- стартиране на национална програма за обучение на преподаватели по информационни технологии и дигитална креативност;

- удвояване на средствата и на обучените ученици, придобили професионална квалификация „Приложен програмист“ по Национална програма „Старт за ИТ кариера“;
- целево финансиране от държавния бюджет на обучението на 100 докторанти в областта на изкуствения интелект.

Електронно образование

Ученето от електронни ресурси и чрез информационни технологии става неразделна и задължителна част от образователния процес. Българската образователна система създаде облачна инфраструктура за електронно образование с профили на всички ученици и учители, като основа за модерно електронно обучение и персонализация на ученето. Изградихме wi-fi мрежи във всички училища, покриващи всички класни стаи. Инвестирахме в компютърна техника и в техника за електронно обучение в класните стаи. Финансирахме изграждането на модерни STEM центрове в над 260 училища. През следващите 4 години ще надградим като:

- създадем „библиотека“ с безплатни образователни уроци за всички класове, по всички учебни предмети и всички теми. За тази цел ще обучим учителите да създават електронни ресурси (уроци), ще им осигурим специализиран софтуер и инструменти за изработването им и ще им заплащаме за това;
- изготвим стандарт за балансирано използване на информационни технологии и електронни ресурси, съобразено с възрастта и развитието на децата и учениците;
- апробираме и въведем технология за изпитване в електронна среда;
- развием облачната среда със софтуерни решения за анализ и оценяване на образователните резултати и персонализирано насочване на електронни уроци. Така можем да превърнем профила на ученика в портфолио и електронна раница;
- изградим модерни STEM центрове във всички училища;
- финансираме купуване на 150 хиляди персонални електронни устройства в системата на училищното образование и осигурим персонален служебен компютър на всеки педагогически специалист;
- оборудваме всички класни стаи с възможности за предоставяне на фронтално електронно обучение.

Изграждане на модерна физическа среда

За последните 4 години модернизирахме цялостно над 500 образователни институции и инвестирахме в отделни елементи на физическата среда във всички останали. Финансирахме строежа на 12 нови училища и надстрояване на други 44. Инвестирахме в ремонта и оборудването на физкултурни салони, спортни площадки, ученически

общезития, класни стаи и кабинети, създаването достъпна архитектурна среда. Финансирахме купуването на ученически шкафчета за 450 000 ученици.

Ангажираме се да продължим и изведем в бюджетен приоритет инвестициите в образователна инфраструктура като финансираме изграждането на 10 нови училища в най-големите градове и надстрояването на други 50 училища с цел преминаване към едносменен режим, обновяването на поне една спортна площадка във всяко училище, строеж на физкултурни салони в 100 училища, изграждане на площадки за безопасност на движението по пътищата в 500 училища и детски градини, създаване на необходимата достъпна архитектурна среда навсякъде, където е необходима. Ще бъде реализирана и програма за модерно обзавеждане и оборудване на класни стаи и кабинети.

Усъвършенстване на финансово-разпределителния модел

През последните четири години надградихме финансовия модел, като повишихме финансирането за малочислените училища и детски градини и тези в по-малки и отдалечени населени места. Повишихме финансирането за защитени училища и детски градини, училища и детски градини с концентрация на деца от уязвими групи и професионалните паралелки и СТЕМ профилите. Тези промени осигуриха по-добро разпределение на средствата и финансиране на институциите в системата. През следващите години се ангажираме да :

- увеличим размера и тежестта в разпределението на разходните стандарти за институции и за паралелка/група;
- повишим разходния стандарт (добавката) за гимназиален етап на обучение с цел обезпечаване на по-многочасовия учебен план и създаване на възможности за привличане и задържане на повече и по-добри преподаватели по профили и професии;
- въведем допълнителен компонент, базиран на резултатите (приноса за развитието на учениците, показатели за обхват и др.).

Висше образование

През последните години в системата на висшето образование бяха извършени важни промени. Обвързахме финансирането с качеството на обучението, научната дейност и реализацията. Преструктурирахме приема по области на висше образование съобразно потребностите на икономиката и обществените системи и между висши училища в зависимост от реализацията на завършилите студенти. Поставихме основите на споделено стратегическо управление между висши училища и държавата, базирано на разбирането, че само заедно можем да работим успешно за развитието на обществото, икономиката, регионите и отраслите. Въведохме минимални национални изисквания за академично израстване. Увеличихме възнаграденията на академичния състав.

В резултат на провежданите политики от висшите училища и държавата за последните 5 години двойно се увеличи научната дейност и броят на чуждестранните студенти. Повиши се делът на обучаваните студенти в педагогическите, инженерните,

хуманитарните, медицинските и аграрните науки за сметка на социалните, стопанските и правните. Висшите училища изградиха нови научни центрове и купиха модерно оборудване. Инвестираха в дигитализация и провеждат добро електронно обучение. Увеличиха международното сътрудничество и участието в международни образователни и научни програми. Предприеха мерки за оптимизация на вътрешната структура.

Ангажираме се през следващите 4 години да:

- изведем висшето образование като стратегически и бюджетен приоритет като увеличим разходите за висше образование до 1 на сто от БВП.
- държавата, общините и висшите училища съвместно да формулираме основните политики и инициативи за развитие на регионите и да поставим висшите училища в центъра на реализирането;
- регламентираме:
 - мрежовия подход на обучение и съвместните програми между висшите училища;
 - обучението по програми от повече от едно професионално направление;
 - модел за споделено ползване на ресурси между висшите училища;
 - създаването на обединения от висши училища като устойчива форма на съвместна образователна и научна дейност, и насърчим финансово създаването им;
- финансираме:
 - ускорена и зачестена промяна на учебните програми;
 - програма за квалификация на преподавателите за преподаване на дигитална креативност, работа с информационни технологии и изкуствен интелект и подготовка на преподаватели за системата на училищното образование;
 - процесите на електронизация на висшите училища;
 - създаването на отворени електронни образователни ресурси;
 - изграждането на школа за развитие на изкуствен интелект;
 - допълнителни възнаграждения за научна дейност, в т.ч. за публикуване в реферирани издания и патентоване на резултати;
 - изграждането на 10 модерни студентски кампуса;
 - обновяването на 25 студентски общежития;
 - увеличаване на стипендиите на студентите и докторантите;
 - процеса на оптимизация на вътрешните структури;
- завършим промените в акредитацията, насочени към: префокусиране оценката на формално разписани процедури към оценяване на ефективността на политиките; облекчаване и електронизация на процедурите; обективност на критериите.

България като духовно и образователно пространство в целия свят

През изминалите 10 години подкрепихме създаването на уникална мрежа от над 300 неделни училища в над 50 на страни на 6 континента. Те се превърнаха в средища на българщината по света и възможност за запазване на езиковата и образователната връзка с България на над 30 000 деца. Днес неделните училища формират нова

„география“ на България като духовно и образователно пространство по целия свят. Създадени от родолюбие и инициативата на българите по света, за последните 4 години те бяха подкрепени с двойно увеличено финансиране от държавния бюджет. Стартирахме финансирането на курсове за кандидатстване в български висши училища, дейности по интереси и по родолюбие и квалификация на учителите. Утвърдихме адаптирани учебни програми и учебници за учениците в неделните училища. Стартирахме сертифициране на придобитите знанията и уменията и регламентирахме тези сертификати като вход в системата на висшето образование в България.

Увеличихме приема и стипендиите на студентите от историческите български диаспори. Осигурихме възможност за кандидатстване чрез електронна система.

Регламентирахме статута на преподавателите в лекторатите по български език по света.

Увеличихме броя на лекторатите и финансирането за тях.

През следващите 4 години ще:

- удвоим средствата за българските неделни училища и ще увеличим броя на дела на обхванатите в неделни училища ученици от българските общности. Ще въведем допълнителни финансови стимули за обхващане на ученици в гимназиален етап и подготовката им за кандидатстване в български висши училища;
- разширим мрежата от неделни училища по света, като не допускаме фрагментиране в градовете, в които тя е достигнала предела си на насищане и е осигурен достъп до неделно училище.
- реализираме програмата за популяризиране на българското висше образование зад граница;
- стартираме програма за обмен между български училища в страната и такива зад граница;
- създадем програма за предучилищно обучение на децата в подготвителни групи в неделните училища и детските градини в чужбина;
- подпомогнем неделните училища за провеждане на дистанционно обучение с електронни ресурси и техника;
- регламентираме на допълнителен държавно-финансиран прием за кандидат-студенти, завършили български неделни училища;
- продължим дипломатическите усилия за признаване на българския език като част от образователните системи на другите държави (възможност за изучаването му, където има желаещи и за полагане на матура);
- увеличим стипендиите за студентите от българските диаспори;
- регламентираме стипендии за учениците от историческите ни общности, изучаващи български език;
- разширим изучаването на български език по света, като повишим броя на лекторатите и финансирането им.

ЕНЕРГЕТИКА

България – незаобиколим фактор на енергийния пазар. Диверсификация, модернизация и ефективност

Енергийната политика на България има ясно зададена и последователна посока. Тя е предопределена от Европейската зелена сделка и е съобразена с нуждите на българската действителност. Тя е насочена към повече и по-зелена енергия, щадяща природата и въздуха, свободен пазар, в който гражданите и бизнесът да бъдат силната страна, както и ефективни действия за запазване на енергийна независимост на страната и преодоляване на енергийната бедност на потребителите.

Енергетиката е сектор, в който успешно бяха завършени реформи и проекти. Това задава стабилна основа за по-нататъшна работа. Важни промени настъпиха на пазарите на електроенергия и природен газ. Всички участници на газовия пазар, с изключение на газоразпределителните дружества и топлофикациите, купуват газа на свободно договорени цени. Беше създадена компанията „Газов хъб Балкан“, която оперира електронни платформи за търговия за нуждите на пазарите на природен газ в рамките на Газов хъб „Балкан“. В допълнение на физическата инфраструктура на газоразпределителния център са осигурени необходимите предпоставки за изграждане на първия ликвиден физически и търговски газов хъб в региона на Югоизточна Европа. Той е базиран в България и дава възможност на всички клиенти да търгуват природен газ.

Ключови за пазарната интеграция са междусистемните газови връзки с Република Гърция, чието строителство е в ход, и Република Сърбия, за която са осигурени допълнителни средства от Механизма за свързаност на Европа. Важно е и участието в терминала за втечен природен газ край Александруполис, Гърция, както и разширението на газопреносната инфраструктура на територията на България от българо-турската до българо-сръбската граница. И двата интерконектора ще допринесат за диверсификация на източниците и маршрутите, увеличаване на конкуренцията на газовия пазар и по-добри условия за крайните потребители. През 2019 г. около 15% от потреблението в страната беше задоволено с природен газ от алтернативни източници на доставка, различни от Газпром. Над 12 хиляди български домакинства бяха газифицирани с финансовата подкрепа по Проект DESIREE GAS.

Направиха се ключови стъпки към пълната либерализация на пазара на електроенергия на дребно и едро. Всички небитови потребители купуват своята енергия на свободно договорени пазарни цени. Всички производители на възобновяема енергия над 500 KW с преференциални цени бяха задължени да предлагат своята енергия на създадената през 2016 г. платформата на Българска независима енергийна борса. Това допринесе за по-голямата ликвидност и прозрачност на електроенергийния пазар, намаляване на финансовата тежест върху крайния потребител, финансово стабилизиране на НЕК и

пазарно поведение на тези производители на възобновяема енергия. От 19 ноември 2019 г. България е част от Единния пазар в рамките на деня посредством българо-румънската граница. Това допринесе за повишаване на търгуваните количества енергия на конкурентни цени.

В процес на изграждане е и междусистемен електропровод 400 KV между подстанция „Марица Изток”, България и подстанция „Неа Санта”, Гърция, както и на множество нови електропроводи на територията на страна, които ще допринесат за пазарната интеграция и енергийната сигурност на регионите.

Удължи се животът на блок 5 и 6 на АЕЦ „Козлодуй“ след модернизация и повишаване на мощността на 104% на съоръженията и удължаване на лицензите им до 2027 и 2029г. Така българският потребител ще получава чиста енергия на поносима цена и се гарантира енергийната сигурност и независимост на страната и региона. Предприети са и необходимите стъпки за диверсифициране на доставките на ядрено гориво. Усилията за намаляване на потреблението дадоха резултат, като в периода 2014-2019 г. България е изпълнила 94% от целта си до 2020 г. за енергийни спестявания. Този огромен процент е постигнат вследствие на изпълнението на Национална програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради – близо две хиляди частни сгради на общинско ниво и стотици публични сгради, финансирани по ОПРР. С поглед към бъдещето беше разработена Стратегия за обновяването на националния сграден фонд до 2050 г. Тази стратегия ще послужи като основа за бъдещи инвестиции и реформи, които да подобрят състоянието на съществуващите сгради и увеличението на техните енергийни спестявания.

ЦЕЛ - ЗЕЛЕНА ЕНЕРГИЯ (Енергийна ефективност и декарбонизация)

Всички разчитаме на сигурна, достъпна и надеждна енергия. През 2021 г. в България това вече е постигнато. Следващата стъпка е да погледнем напред и да гарантираме, че енергията, която консумираме, не се произвежда за сметка на природата. Условието в България ни позволяват да произвеждаме зелена, възобновяема и евтина енергия – потенциал, който трябва да реализираме. Вярвайки, че най-евтината енергия е спестената енергия, ще положим усилия и за намаляване на излишното потребление чрез мерки за енергийна ефективност. Така домакинствата и бизнесът ще плащат по-малко за енергия, при по-висок комфорт.

РЕФОРМИ И ПОЛИТИКИ

Достъпна възобновяема енергия

Производителите на енергия от възобновяеми източници трябва да бъдат улеснени откъм административни процедури и да имат стимул да се конкурират на пазара. Затова предлагаме:

- Създаване на рамка за развитието на общности от възобновяема енергия
Такива независими общности, в които потребителите се обединяват, произвеждат и потребяват собствена възобновяема енергия, са бъдещето на енергийната система.
- Стимулиране на използването на възобновяема енергия в сградите
Финансова помощ за адекватно интегриране на фотоволтаични, соларни панели или термopомпа в сградите ще дадат независимост на техните обитатели и ще намалят драстично сметките им за ток.
- Обслужване на едно гише за инвеститори
Административните процедури трябва да улесняват инвеститорите във възобновяеми източници. Те ще могат да бъдат обслужвани на едно гише за изпълнението на всички изисквания.
- Осигуряване на пазар за гаранции за произход за зелена енергия
България ще се включи в международна система за гаранции на произход, която да даде на производителите на енергия от възобновяеми източници допълнителен стимул за конкуренция и допълнителни приходи.
- Насърчаване на възобновяема енергия в отоплението и охлаждането
Възобновяемата енергия не означава само ток от слънце и вятър. Потенциалът на енергията за отопление и охлаждане ще бъде използван с целеви инвестиции в инсталации за отопление и охлаждане в бита и бизнеса, използващи възобновяема енергия.

Съхраняване и управление на възобновяемата енергия

Най-голямото предизвикателство пред навлизането на възобновяемата енергия е нейната трудна предвидимост – непостоянството на вятъра и слънцето. За да насърчим по-широкото ѝ използване, ще извършим реформи и инвестиции в технологии за съхранението и балансирането ѝ:

- Увеличаване капацитета на мощностите за балансиране на енергийната система
Увеличеният капацитет ще балансира излишъците и недостигите в системата, ще позволи оползотворяването на възобновяема енергия и ще гарантира сигурността на системата при аварийно отпадане на мощности.

- **Дигитализация на електропреносната мрежа**
Дигитализацията ще доведе до повишаване капацитета на съществуващите междусистемни електропроводи до 1000 MW и възможност за присъединяване на нови мощности до 4000MW. Контролирането на непостоянната възобновяема енергия ще е много по-лесно, бързо и сигурно, ако мрежата отчита производството и потреблението с дигитални уреди, в реално време.

- **Собствено потребление и съхранение на възобновяема енергия**
Енергията се съхранява най-лесно там, където се произвежда. Ще предоставим финансова подкрепа за изграждане на малки инсталации за собствено потребление, които да са свързани с батерии за съхранение, даващи независимост на отделния потребител.

Развитие на източниците на възобновяемата енергия

Светът на технологиите за възобновяема енергия се движи бързо. България не трябва да изостава от тенденциите, затова ще насочим инвестиции в научни и развойни дейности, така че най-новите и иновативни технологии да се прилагат на територията ни:

- **Пътна карта за производство на водород от възобновяема енергия**
Потенциалът на водорода като гориво, получено от чиста енергия, е огромен, но все още неразвит. Правилното планиране и инвестиции са ключа към неговият успех. Затова още в началото на мандата си ще приемем стратегически документ за развитието на водорода.
- **Инвестиции в пилотни проекти за геотермална, хидротермална енергия и отпадна топлина и студ**
Възобновяемата енергия се добива от все повече различни източници от слънце и вятър, затова ще инвестираме целево в иновативни проекти, които впоследствие да бъдат приложени масово.
- **Инвестиции в производство на водород**
Ще бъдат осигурени средства за изграждане на първите инсталации за производство на водород.
- **Инвестиции в пренос на водород**
Чрез изграждане на първа по рода си за България инфраструктура за пренос на природен газ и декарбонизирани газове, като водород, в най-силно повлияните от Зелената сделка региони ще направим възможно изграждането на високоефективни базови централи с ниски нива на емисии.

Насърчаване на възобновяемата енергия в транспорта

Транспортът е сектор, в който възобновяемата енергия има огромен и неразкрит потенциал. Можем и трябва да използваме по-чисти горива с по-голяма грижа за природата, за да се придвижваме. Екологичните решения са от полза както за енергетиката, така и за транспорта. А инвестициите ни ще гарантират, че тези решения ще останат евтини и достъпни за отделния човек.

- Създаване на условия за ускорено изграждане на инфраструктурата за зареждане на електрически и хибридни автомобили
Електромобилите са бъдещето на автомобилната индустрия. Бизнесът вече е в достатъчно силна конкуренция. Задачата на държавата е да подпомогне използването на такива автомобили, чрез създаване на условия за изграждане на зарядни станции.
- Електрификация на обществения транспорт
Всеки ден, хиляди пътници използват обществения транспорт. Ще инвестираме във влакове, тролей, трамваи и метро, които да използват електрическа енергия от възобновяеми източници.

Спестяване на енергията (енергийна ефективност)

Най-евтината енергия е спестената енергия. Всички ще плащаме и ще замърсяваме природата по-малко, ако направим правилните инвестиции в сгради, бизнес процеси и инфраструктура. Целта ни е не по-малко потребление за сметка на комфорт или производителност, а по-умно потребление с повече спестени ресурси и по-ниски сметки.

- Намаляване на загубите в мрежата
Инфраструктурата, по която минава топлината и електроенергията, може да бъде сериозен източник на загуби. Ще извършим добре планирани инвестиции в подновяването на тези мрежи и в разполагането на обекти за производство в близост до точки на потребление. Така ще гарантираме, че потребителят няма да плаща за енергия, изгубена заради стара и занемарена инфраструктура.
- Подмяна на уличното осветление в населените места
През последните години финансирахме обновяването на уличното осветление на десетки градове. Добре осветените улици дават сигурност на жителите, намаляват произшествията, и имат потенциал за огромни енергийни спестявания. Инвестициите в обновяване ще подобрят градската среда и ще облекчат общинските бюджети, като дадат възможност спестените средства да се инвестират в други дейности в полза на гражданите.

- Продължаване и надграждане на Програмата за саниране на жилищни сгради

Санирането на сгради е най-пряката мярка за енергийни спестявания за гражданите. С включване на еднофамилни сгради сред бенефициентите и поставяне на фокус върху възобновяемите източници на енергия, новата програма ще подобри качеството на живот и ще намали сметките на хиляди семейства.
- Енергийни спестявания за енергийно бедните

Основен приоритет ще бъде изкореняването на енергийната бедност чрез премахване на причините, а не смекчаване на последиците ѝ. Приоритет при разходването на средства за енергийна ефективност ще бъде осигуряването на подходящи условия за живот в добре изолирани жилища с ефективно отопление за енергийно бедните.
- Обществените сгради като пример за енергийна ефективност

Ще бъде осигурено финансиране за обновяване на публични сгради с цел постигане на клас А на енергийна ефективност или сгради с близко до нулевото потребление на енергия.
- Енергийна ефективност в сградния фонд на индустрията

Ще бъде осигурено финансиране за енергийно обновяване на сградите в промишлените предприятия с цел намаляване на енергийната интензивност на българската индустрия.
- Изграждане на екологично самосъзнание и информираност за предимствата на зелената енергия

Осъзнаването на собствената роля на всеки един от нас за по-малко боклук, повече енергоспестяване и екологичен начин на мислене започва още в училище. Съвместно с други институции на национално и регионално ниво, ще разработим кампании за увеличаване на информираността на всички български граждани за нуждата от повече екологично самосъзнание, по-разумно потребление на енергия, разделно събиране на боклук и по-малко отпадъци.

ЦЕЛ - СВОБОДЕН ПАЗАР

Времената на силна държавна намеса, протекции и регулация в енергетиката са отминали. Като част от европейския Енергиен съюз, българският потребител трябва да може да разчита на конкуренция между доставчиците, прозрачни правила и ниски цени. А производителите и бизнесът да могат да търсят по-изгодни условия извън граница. В този процес на либерализация трябва да бъде обърнато специално внимание на

енергийно бедните и уязвими потребители. Енергийната бедност е недопустимо явление в страна от ЕС, затова ще положим специални усилия за премахването ѝ.

РЕФОРМИ И ПОЛИТИКИ

Пълна либерализация на електрическия и газовия сектор

Наша цел е да проведем докрай реформата за освобождаване на пазара от държавна намеса, гарантирането на честна конкуренция за бизнеса и защита на потребителите. Ефектът ще е по-голям избор, по-конкурентни цени и по-добри условия и услуги за бита.

- **Завършване на реформата по либерализация на пазара на електрическа енергия**
Поетапното премахване на регулираните цени на електрическата енергия за всички клиенти и производители ще доведе до повишаване на конкуренцията между доставчиците на електрическа енергия. С това ще се създадат условия за повишаване гъвкавостта на системата, постигане на конкурентни цени и увеличаване ликвидността на борсовия пазар на електрическа енергия.
Процесът на пълна либерализация на пазара на електрическа енергия за битовите клиенти ще се осъществява паралелно с въвеждането на механизъм за защита на уязвимите клиенти на електрическа енергия.
- **Въвеждане на механизъм за капацитет за гарантиране на енергийната сигурността на страната**
Механизма за капацитет ще даде възможност на термичните централи да реализират допълнителни приходи, гарантирайки сигурността на системата. Гарантирането на сигурността на енергийната система е съвместимо с конкуренцията. Затова ще преминем от модел на студен резерв към схема, при която производителите на ток се конкурират за квотите, които са необходими да поддържат системата при натоварвания.
- **Обединение на българския електроенергийните пазари с тези в ЕС и в региона на Западните Балкани**
България не е и не трябва да бъде енергиен остров. Свързването на българската енергийна борса със съседите ни ще отвори достъп до повече ликвидност, ще осигури по-голям избор и по-изгодни условия както на производителите, така и на търговците. От 19 ноември 2019 г. България е част от Единния пазар в рамките на деня посредством българо-румънската граница. Продължаваме да работим за обединение на пазарите Ден напред с Гърция (2021г.), Румъния (2021г.), Република Северна Македония (2022г.), Сърбия (2022г.) и Хърватска (2022г.)
- **Увеличаване на ликвидността на „Газов хъб Балкан”**

Създаването на борса за търгуване на природен газ беше първа и решаваща крачка към либерализация. Следващата крачка е да осигурим допълнителни количества на природен газ чрез изграждане на газова инфраструктура за пренос и достъп до нови пазари, за да се увеличи конкуренцията между търговците.

Ключови за пазарната интеграция са междусистемните газови връзки с Република Гърция, чието строителство е в ход, и Република Сърбия, за която са осигурени допълнителни средства от Механизма за свързаност на Европа, участието в терминала за втечен природен газ край Александруполис, Гърция, както и разширението на газопреносната инфраструктура на територията на България от българо-турската до българо-сръбската граница..

Енергийна сигурност и свързване на българския пазар

За да бъде част от европейския Енергиен съюз, България трябва да бъде свързана със своите съседи. Енергийните инфраструктурни проекти ще дадат възможност за повече търговия с електроенергия, по-голяма сигурност за системата и повече възможности за бизнеса и потребителите. Предвиждаме:

- **Изграждане на междусистемната газова връзка България – Сърбия IBS**
Осигурени са допълнително средства от Механизма за свързаност на Европа към тези от Оперативна програма Конкурентоспособност и иновации за изграждането на IBS.
- **Довършване и въвеждане в търговска експлоатация на междусистемната газова връзка с Гърция**
Чрез този интерконектор България постига реална диверсификация на източниците на природен газ. Той ще даде шанс страната ни да получава газ, както от каспийския регион, така и от терминалите за втечен газ.
- **Реализиране на концепцията за изграждане на газоразпределителен център на територията на България – Газов хъб „Балкан“**
България вече не зависи от един източник и маршрут за доставка на газ. През следващите години ще бъдат завършени ключови проекти за пълното изграждане на Газов хъб „Балкан“.
- **Продължаване на рехабилитация, модернизация и разширение на националната газопреносна мрежа, включително до нови региони и изграждане на нови компресорни станции**
След успешната модернизация на четири компресорни станции – „Странджа“, „Петрич“, „Лозенец“ и „Ихтиман“ предстои завършването на компресорна станция „Расово“ и изграждане на компресорна станция „Нова провадия“. С 80% от компресорните станции на своя територия, България се превърна в незаобиколим фактор на газовата карта.

Чрез изграждане на първата по рода си за България инфраструктура за пренос на природен газ и декарбонизирани газове, като водород, в най-засегнатите от Зелената сделка региони ще направим възможна модернизацията на съществуващите и изграждането на нови високоефективни базови централи с ниски нива на емисии.

- Изграждането на терминал за втечен природен газ (LNG) до Александрополис
С мандат от държавата Булгартрансгаз ЕАД придоби 20% собственост от проектната компания, а Булгаргаз ЕАД резервира капацитет от 500 млн м³ годишно. Проектът ще допринесе за диверсификацията на източниците и маршрутите за доставка на природен газ. Така България ще има възможност да доставя втечен природен газ от всяка точка на света.
- Разширение на инфраструктурата за съхранение на природен газ чрез разширение капацитета на ПГХ „Чирен“, както и търсене на възможности за изграждане на ново газово хранилище
След успешно направените сеизмични проучвания, предстои поетапно двойно увеличаване на дебита за добив и нагнетяване и в последствие двойно увеличаване на обемана хранилището. Разширението на ПГХ „Чирен“ ще повиши енергийната сигурност и ще допринесе за по-конкурентни доставки за крайните потребители и увеличаване на ликвидността на Газов хъб „Балкан“.
- Увеличаване на капацитета за внос и износ на електроенергия чрез нов междусистемен електропровод
Балансът на енергийната система ще бъде гарантиран много по-сигурно, ако има възможност при недостиг да се внася енергия от съседните държави, а при излишък – да се изнася. За целта ще завършим започнатите проекти за свързваща мрежа – проекта за нов междусистемен електропровод 400 KV между подстанция „Марица Изток“, България и подстанция „Неа Санта“, Гърция. Това е втори междусистемен електропровод между двете държави. Проектът увеличава нетния капацитет за пренос на границата България – Гърция с 1 500 MW, ускорява пазарното интегриране и насърчава конкуренцията.

Борба с енергийната бедност. Защита на уязвимите потребители

Енергийната бедност е несъвместима със социалния модел на България и Европа. За да преодолеем този проблем, ще продължим програмата за енергийна ефективност в жилищните сгради. По този начин ще гарантираме премахването на причините за енергийната бедност, и постигането на дългосрочни решения. В тази сфера планираме:

- Дефиниране на енергийно бедните и приемане на план за намаляването на техния брой
Проблемът с енергийната бедност не може да бъде решен, ако първо не се идентифицира. Затова ще приемем законова дефиниция за енергийна бедност при

спазване на европейските стандарти. Ще определим броя на засегнатите енергийно бедни и ще приемем план за намаляването на този брой.

- Създаване на допълнителен механизъм за защита на уязвимите клиенти в процеса на пълна либерализация на електроенергийния пазар
Ще бъдат предприети мерки, които да защитават уязвимите и енергийно бедни потребители, които биха изпитвали трудности при останалите промени в сектора.

ПРЕОБРАЗУВАНЕ НА ЕНЕРГИЙНИЯ СЕКТОР

Българската енергетика не може да почива на същите стълбове и принципи, както досега. Новите технологии, световните тенденции и Европейската зелена сделка ще доведат до промяна. В контекста на промени, защитата на българския национален интерес трябва да бъде поставена на първо място. Българският национален интерес ще бъде защитен, като се реализира изцяло наличният потенциал в страната – устойчивите производствени мощности на ядрената енергетика, условията за възобновяема енергия, и технологиите в зародиш като водород, геотермална и хидротермална енергия. Българският национален интерес изисква плавна и добре планирана трансформация на регионите, които са най-силно повлияни от тази промяна – въглищните региони и регионите с тежка индустрия. Правилно проведеното реструктуриране на българската енергетика ще позволи на сектора да бъде в крак със световните тенденции, да е конкурентен и да даде сигурност на българския потребител.

РЕФОРМИ И ПОЛИТИКИ

Трансформация на регионите, най-силно засегнати от Зелената сделка

Реструктурирането на сектора ще доведе до чувствителни промени в региони, в които се произвежда ток от въглища или има тежка индустрия. Тези региони не бива да се превършат в жертва на трансформацията, а напротив – с подходящи мерки на местно ниво да използват възможностите за модернизация на икономиката, създаване на нови работни места, да използват чисти технологии и да съхраняват природата. Сред тези мерки са:

- Изготвяне на Планове за справедлив преход с активното участие на заинтересованите страни до края 2021 г.
Всеки район, който ще бъде засегнат от прехода към чиста енергия, ще изготви собствен план, приложим към конкретните условия на местно ниво, който ще начертае необходимите инвестиции, мерки и реформи, за да няма загуба на работни места, затворени заводи и фалирала бизнеси.
- Финансиране на пилотни проекти за улавяне и съхранение/оползотворяване на въглерод (CCS/CCU)

Ще продължим да търсим възможност на база на съществуващите технологии за улавяне на въглерод. Ще положим всички усилия да запазим конкурентоспособността на термичните централи и индустрията, включена в схемата за търговия с емисии.

- **Създаване на индустриални зони**
Териториите, на които е извършван въгледобив, имат огромен потенциал да се превърнат в индустриални центрове. Ще приемем законодателство, което да е благоприятно за инвеститорите и да отвори нови възможности за въглищните райони.
- **Обучение и преквалификация**
Най-важни в прехода към чиста енергия са хората. Ще предвидим специални мерки за обучението и преквалификацията на хилядите работници в тежката индустрия, въгледобива и енергетиката, за да могат тези хора да използват опита и компетентността си и да се включат активно в новите технологии и инвестиции.
- **Модернизация и адаптиране на централите в Маришкия басейн и другите въглищни региони към газ и водород**
Един от големите въпроси на енергийния преход е с какво ще заменим въглищата, които в момента са голям компонент от енергийния микс. Анализите на национално и европейско ниво посочват в близко бъдеще природния газ като заместващо гориво. Ще изградим нова газопреносна мрежа с възможност за пренос на декарбонизирани газове, например водород. По този начин ще дадем шанс на собствениците на термични централи да модернизират съществуващите мощности или да изградят нови високоефективни базови централи с ниски нива на емисии. Основен приоритет в тази посока ще бъде запазването на важноста на тези региони за енергийната система.
- **Създаване и развиване на Институт за развойна дейност**
Енергийният преход върви ръка за ръка с научната дейност. Развитието на новите технологии е безценно при намирането на решения за реформата на енергийната система. Затова ще създадем институт, който да обедини сегашния научен капацитет и социалните партньори. Тази научна структура ще бъде мозъка на енергийната трансформация на България.

Децентрализация на енергийната система

Бъдещето на енергетиката не е централизирано производство с огромни мощности, а обратното – малки централи, разположени в близост до потребителя, независими енергийни общности, производство на енергия за собствено потребление, гъвкавост на системите и минимални загуби. Затова при планирането и подготовката на енергийните политики, децентрализацията ще заема основно място чрез:

- **Завишаване на изискванията към мрежовите оператори за включване в системата на малки, децентрализирани инсталации**

За да може енергийната система да се децентрализира, е необходимо мрежовите оператори да направят инвестиции и да адаптират системата да поеме нови и много на брой малки производители.

- **Децентрализирани системи за отопление**
Отоплението и охлаждането са най-ефективни, когато техният източник е непосредствено близо до потребителя. Затова ще насочим инвестиции към локални системи за отопление и охлаждане, комбинирани с енергийни общности или сградни комплекси, както и към проекти в индустрията, които използват остатъчната топлина от промишлените процеси за отопление.

Запазване и реализиране на българския енергиен потенциал

Енергийната трансформация трябва да върви ръка за ръка с енергийната сигурност. А най-сигурната енергийна стратегия е максималното оползотворяване на наличните ресурси в страната при спазване на екологичните цели. Затова целим:

- **Запазване и развитие на капацитета на ядрената енергетика**
След като се удължи животът на блок 5 и 6 на АЕЦ „Козлодуй“ след модернизация и повишаване на мощността на 104% на съоръженията и удължаване на лицензите им до 2027 и 2029 г., реакторите ще продължат да произвеждат евтина беземисионна енергия за българските граждани. В този процес приоритет ще има безопасната експлоатация и управлението на отработеното ядрено гориво, както и диверсификацията на доставките на ядрено гориво. Ще продължи да се търси и оптимално решение за изграждане на нова ядрена мощност.
- **Довършване на изграждане на Национално хранилище за погребване на ниско и среднорadioактивни отпадъци**
Безопасността на АЕЦ „Козлодуй“ ще се гарантира допълнително от възможността ниско опасните радиоактивни отпадъци да се съхраняват в сигурно хранилище.
- **Подкрепа за проучвания за природен газ и нефт в дълбоко Черно море**
Наличните данни ни дават основание да продължим изследванията на залежи в блок „Хан Аспарух“ и блок „Хан Кубрат“ в дълбоко Черно море, които имат потенциала да ни гарантират енергийна сигурност, ниски цени на гориво и приходи към хазната. Ще се стартира процедурата за търсене и проучване на блок „Тервел“

ОКОЛНА СРЕДА

Грижата за околната среда е грижа за хората

Във фокуса на нашата политика е човекът –неговото здраве и благосъстояние, сигурност и високо качество на живот.

Зеленото развитие с визия и отговорност

Политиката в сектор „Околна среда“ е подчинена на нашето разбиране, че съхранението и развитието на природния капитал на България, както и неговото ефективно и разумно управление, осигуряват по-добро качество на живот и стимулират растежа на икономиката.

Нашите приоритети **Зелена България** и **Зелено развитие** отчитат пряката връзка между състоянието на околната среда и здравето на хората, сигурността и икономическото развитие на страната ни. Осъществяването на тези приоритети зависи от нивото на научните достижения и иновациите.

- ✓ През последните години направихме мащабни инвестиции за подобряване на екологичната инфраструктура и вложихме целенасочени усилия за надграждане на законодателството и засилен контрол във всички сектори на околната среда.
- ✓ Създадохме Национален координационен център в Министерството на околната среда и водите. Той дава актуална информация за водните количества в комплексните и значими язовири. Освен това осигурява своевременна координация на отговорните институции и наблюдение в реално време на качеството на въздуха, вноса на отпадъци и потенциалните източници на замърсяване.
- ✓ Създадохме национален контролен орган за язовирите, въведохме ясни отговорности на собствениците и операторите и възможност държавата да поеме собствеността и стопанисването на тези, които общините нямат възможност да поддържат.
- ✓ Осигурихме финансиране за изграждането на 57 пречиствателни станции, а други 24 са в процес на проектиране или изпълнение. Това, заедно с новоизградената и рехабилитирана над 2600 км ВиК мрежа на територията на страната, означава по-чиста природа, по-качествени и достъпни ВиК услуги за хората.
- ✓ Резултатите от инвестициите за модернизирани ВиК системите са по-чисти питейни води и нарастващ дял на населението, свързано към ВиК мрежа и пречиствателни станции.
- ✓ Инвестирахме в изграждането на регионални системи за управление на отпадъците. На територията на страната вече функционират 52 такива, а в София работи най-големият завод на Балканите за преработка на отпадъци.
- ✓ Закрихме 120 „язви“ на територията на страната – стари и неотговарящи на изискванията депа.
- ✓ Подписани са договори по ОП „Околна среда“ за 53 инсталации за компостиране за зелени отпадъци, 45 регионални съоръжения за предварително третиране и 4 инсталации за анаеробно разграждане, които обхващат близо 2,5 млн. души.

- ✓ Събрани и обезвредени извън страната са над 3500 т. излезли от употреба пестициди и други препарати за растителна защита с изтекъл срок. Само през 2020 г. над 1000 тона са изнесени в чужбина за безопасно третиране.
- ✓ Въведохме законодателно задължение всички инсталации за изгаряне на отпадъци, вкл. експерименталните, да минават през ОВОС – най-строгата възможна екологична процедура.
- ✓ За четири години (2015-2018 г.) количествата директно депонирани отпадъци в страната са намалели с 55%, а с 45% са се увеличили количествата на предадените за предварително третиране отпадъци.
- ✓ Продължават да се увеличават населените места с организирано сметосъбиране и извозване на отпадъците, както и обхванатото от тази услуга население.
- ✓ За 2019 г. са постигнати всички национални цели за оползотворяване на отпадъците – от опаковки, излезли от употреба, електрическо и електронно оборудване, превозни средства, гуми, масла, батерии.
- ✓ В началото на 2021 г. приехме ново законодателство, с което чертаем пътя за постигане на целите до 2035 г. за подготовка за повторна употреба и рециклиране на битовите отпадъци да достигнат 65%. Депонирането трябва да бъде не повече от 10%, което ще бъде сериозно предизвикателство при постигнато по последни данни ниво от 61%.
- ✓ Въздухът днес е по-чист, отколкото преди десет години, но въпреки подобренията, остават проблеми, изискващи постоянни усилия и грижа.
- ✓ За по-чист въздух заделихме значителни средства по ОП „Околна среда“, въведохме строго законодателство, предприехме много мерки и на местно ниво.
- ✓ Още в първия програмен период насочихме средства за намаляване влиянието на транспортния сектор върху чистотата на въздуха. Осигурени бяха 10 метровлака, 126 екологични автобуса, 20 трамвайни мотриси и 100 нови тролейбуса на стойност над 320 млн. лева, които продължават да пестят хиляди тонове емисии годишно.
- ✓ Мерките продължиха с подкрепа към общините за подобряване на системите за градски транспорт и подмяна на уредите за отопление на домовете на твърдо гориво.
- ✓ Приехме две национални програми – за подобряване качеството на атмосферния въздух до 2024 г. и за контрол на замърсяването на въздуха в България до 2030 г.
- ✓ Предприехме няколко промени в основния Закон за чистотата на атмосферния въздух, с които заложихме изисквания за качеството на твърдите горива за битово отопление.
- ✓ Разграничихме ясно отговорностите на всички институции за опазване на качеството на въздуха, въведохме задължително видеонаблюдение в реално време на операторите на депа и на горивни инсталации за производство на енергия от твърди горива и биомаса, както и солидни глоби за неизпълнение на законовите изисквания.
- ✓ Насърчихме общините да предприемат мерки за по-чист въздух, като подпомогнахме актуализирането на програмите им. Освен това финансирахме редица техни проекти, включително за подмяна на уредите за отопление. Създадохме механизъм за допълнителното им финансиране от глобите на замърсяващи предприятия на тяхна територия. Резултатите са значими, макар и не толкова бързи, колкото бихме искали.

Пред нас стоят редица предизвикателства, свързани с кръговата икономика, предотвратяване на замърсяванията, управлението на водите, превенцията на риска от

бедствия, борбата с климатичните промени и адаптацията към вече настъпилите. За кризите с вноса и незаконното изхвърляне на отпадъци и замърсяването на въздуха, установените нерегламентирани сметища край населените места, по коритата на реките и във водните басейни, посегателствата върху природата и щетите от природните бедствия се осъществяват смели и решителни действия.

ПРИОРИТЕТ ЗЕЛЕНА БЪЛГАРИЯ

Чистият въздух, чистите води и богатството на биологичното разнообразие означават здраве за хората и перспектива за икономиката и бъдещето на обществото. Нашите усилия ще продължат да бъдат насочени към::

- усъвършенстване на управлението;
- подобряване на механизмите за координация и контрол;
- превенция и управление на природните рискове;
- инвестиции в изграждане и модернизация на екологичната инфраструктура;

Чист въздух

Въздухът, който дишаме, има дългосрочно и пряко въздействие върху здравето и благосъстоянието ни. Подобряването на качеството на атмосферния въздух беше приоритет и на изминалия мандат. Въпреки напредъка, за който данните свидетелстват, все още са необходими комплексни и целенасочени усилия за ограничаване емисиите на замърсителите на въздуха като:

- Прилагане на структурни мерки при провеждане на ключови секторни политики: енергетика, индустрия, транспорт, селско стопанство, регионално развитие;
- Развитие и надграждане на системите за електронно наблюдение и контрол за недопускане на замърсяване. Координиране на усилията на централно и местно ниво за подобряване мониторинга на показателите с цел предотвратяване и контрол, прозрачност и информираност на населението в реално време;
- Развитие на устойчиви системи за градска и зелена мобилност. Интегриране на безопасността на движението и опазването на чистотата на въздуха в устройственото планиране. Развитие на градове за хората - насърчаване на решения, осигуряващи придвижването на хора и стоки чрез алтернативни форми, обществен транспорт, пешеходно движение;
- Усилия за обновяване на парка и инвестиции в щадящи околната среда превозни средства за обществения транспорт в големите градове на страната и междуградски такъв. Стимулиране използването на екологично чисти автомобили. Обособяване на зони с ниски емисии и зони с ограничение на скоростта в населените места с нарушено качество на въздуха, в които с предимство да се ползват пешеходците и алтернативните форми на придвижване.
- Насърчаване на обновяване на автопарка с моторни превозни средства, оборудвани със съвременни системи за сигурност, чрез промяна на данъчната политика, финансови стимули на национално и местно ниво и застрахователна политика;

- Изграждане на зареждаща инфраструктура за алтернативни горива по основните направления на националната пътна мрежа и пристанищна инфраструктура;
- Продължаваща постепенна подмяна на отоплителните уреди на твърдо гориво с екологични алтернативи, приоритет на енергийно ефективните жилища в общините с лошо качество на въздуха;
- Насърчаване употребата на ВЕИ, водород, други иновативни алтернативи;
- Финансиране на мерки за енергийна ефективност при крайното потребление в сектор домакинства чрез финансиране на закупуването на енергийно ефективни термопомпи, слънчеви системи за БГВ и фотоволтаични системи с особено внимание към домакинствата, които получават енергийни помощи;
- Изграждане и поддържане на зелена инфраструктура в градска среда като мярка по посока намаляване на вторичното замърсяване с прах.

Чисти води и природа

- Залагаме на интегрираното управление на наличните водни ресурси с цел тяхното опазване и осигуряване на достатъчен обем за нуждите на хората и икономиката;
- Достъп до чиста питейна вода за всички – приоритетни инвестиции в изграждане и модернизирани системи за водоснабдяване, в това число язовири за питейно водоснабдяване, пречиствателни станции за питейни води, довеждаща инфраструктура и разпределителна мрежа. Насърчаване мерките за пестене и повторно използване на водите;
- Канализация и пречистване на отпадъчните води с все по-голям акцент върху по-малките населени места, въвеждане на локални модулни съоръжения за пречистване, изкуствени влажни зони и др. Подобряване технологиите на пречистване на водите и третиране, включително оползотворяване на утайките, при изграждане на пречиствателни станции за отпадъчни води;
- Цифрово напояване и повторно използване на води в земеделието;
- Ограничаване използването на пластмаса и управление на отпадъците от пластмаса със специален фокус върху изследванията и ограничаването на замърсяването с микропластмаса на реките и Черно море;
- Ефективно управление на употребата на химикали в икономиката и земеделието с цел намаляване замърсяването на въздуха, водата и почвата;
- Безкомпромисен контрол и недопускане на замърсявания от промишлени предприятия, засилен мониторинг, включително видеонаблюдение и прозрачност на резултатите;
- Насърчаване на съвместните усилия – на местно и национално ниво, на местните общности и гражданско общество – в борбата с незаконното изхвърляне на отпадъци и незаконните сметища. Подкрепа за общините и нулева толерантност към нерегламентираното изхвърляне и неправилно третиране на битови, строителни и промишлени отпадъци, включително и опасни отпадъци.

Биоразнообразие

Биологичното разнообразие и добре функциониращите екосистеми са от ключово значение за качеството на средата, в която живеем. В изпълнение на визията на ЕС наш специален фокус ще бъдат:

- По-добра защита на видове и местообитания чрез изпълнение на мерките от Националната приоритетна рамка за действие за „Натура 2000“. Продължаване финансирането на дейности, свързани с управлението на защитени територии и зони от Националната екологична мрежа;
- Подобен контрол и мониторинг на база създаване на специализирани бази данни и визуализация в информационна среда на екосистемите, екосистемните услуги и зелената инфраструктура в мрежата „Натура 2000“;
- Оценка на състоянието на екосистемите и екосистемните услуги, остойностяване и оценка на състоянието на елементите на зелената инфраструктура и разработване на териториални планове за управление за обектите от „Натура 2000“;
- Подобряване на природозащитното законодателство, по-ефективно управление на защитените територии и зони и ангажиране и взаимодействие с всички заинтересовани страни и научни организации;
- Мерки за защита/възстановяване на екосистеми и присъщото им биоразнообразие извън „Натура 2000“;
- Развитие на възможности за финансиране на националните паркове и защитени територии, чрез остойностяване на предоставяните от тях екосистемни услуги.

СИГУРНА СРЕДА

Управлението на природните ресурси (повърхностни и подземни води, екосистеми, подземни богатства, гори, защитени територии) се основава на тяхната значимост като национална ценност и има отношение към националната сигурност. Измененията на климата и увеличаването на рисковете от свързаните с тях природни бедствия въздействат върху наличието и качеството на природните ресурси. Те ни изправят пред нови предизвикателства, които налагат решителни, целенасочени и координирани действия:

- Допълнително надграждане на системите за ранно предупреждение за покриване на повече аспекти/територии, включително при засилване на техническия капацитет в прогнозирането и управлението на риска от бедствия;
- Необходимо е да се обсъди реформа за обособяване на единен национален орган за интегрирано управление на водите, който да поеме отговорността за изграждане, развитие и поддържане на водната инфраструктура и справедливото разпределение на водния ресурс. Целта е преодоляване на дефицитите в координацията и фрагментирането на отговорностите в сектора;
- Активна превенция и борба с неблагоприятните последствия от изменението на климата (наводнения, засушавания, ерозия на почвите, свлачища, горски пожари) чрез обучение и подготовка в регионалните центрове за обучение, реакция при кризи и бедствия, осигуряване на спасителна техника;

- Установяване на силен координационен механизъм с функции по надзор, контрол и управление на риска от бедствия, включително наводнения, свлачища и пожари;
- Изпълнение на мерки, ориентирани към превенция и защита от наводнения, в т.ч. за изграждане на язовири и поддържане на зелена инфраструктура в комбинация със сива инфраструктура;
- Създаване и управление на защитни горски пояси срещу наводнения, загуба на водни ресурси и ерозия, инфраструктурни мерки, допринасящи за управление на рисковете от свлачищни, ерозионни и абразионни процеси;
- Активен и постоянен мониторинг на свлачищни процеси, чрез технологии за отдалечено наблюдение, моделиране и прогнозиране на измененията.

ПРИОРИТЕТ ЗЕЛЕНО РАЗВИТИЕ

- Основната цел на приоритета е стимулиране на модела на кръговата икономика чрез внедряването на нисковъглеродни, ресурсно ефективни и безотпадни технологии. Ще се насърчават усъвършенстване на системите за управление на отпадъците и промяната на поведението на производителите и потребителите. Целта на тази политика е преминаването от депониране към предотвратяване, повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на голямата част от формираните отпадъци в строителството, индустриалните процеси и бита.
- Внедряването на оптимизация и на екоинновационни дейности, нови екологични продукти и технологии ще заеме важно място при подкрепата за предприятията. С това те ще станат по-енергийно и ресурснезависими и с оглед предизвикателствата, свързани със зелената трансформация;
- Подкрепа за изграждане на капацитет за по-ефективно управление на генерираните в производството отпадъци на предприятията (предотвратяване, намаляване, подготовка за повторна употреба и рециклиране);
- Подкрепа за инсталиране на системи за електрическа енергия от възобновяеми източници за собствено потребление в комбинация със съоръжения за локално съхранение на енергия;
- Засилване връзката между бизнес и наука и подкрепа за разработване и внедряване на иновации в посока чисти технологии, кръгова и нисковъглеродна икономика със специален фокус върху все още високата въглеродна интензивност на икономиката;
- Подкрепа на мерки за енергийна ефективност в предприятията, въвеждане и сертифициране на системи за енергиен мениджмънт, въвеждане на системи за мониторинг и контрол на потреблението на енергия в предприятията;
- Подпомагане на пилотни проекти за производство на зелен водород и биогаз с приложение в индустриални производства;
- Подкрепа на бизнеса за създаването на нови работни места в областта на екологосъобразната и синята икономика;
- Ефективно управление на употребата на химикали в икономиката;

- Мерки за пестене и повторно използване на водите, както и преработка на утайките от пречистване с цел оползотворяването им;
- Увеличаване дела на компостираните био-отпадъци и рециклираните битови отпадъци чрез подобряване на достъпа на гражданите до системите за разделно събиране и рециклиране на отпадъци;
- Забрана на най-често използваните пластмасови изделия за еднократна употреба, които имат заместители;
- Въвеждане на финансови стимули за подпомагане на разделното събиране на отпадъци, както и за употребата на рециклирани суровини;
- Въвеждане на допълнително задължително разделно събиране на био-отпадъците и отпадъците от текстил и обувки за по-ефективно рециклиране и повишаване на количествата рециклирани битови отпадъци;
- Стимулиране използването на цифрови технологии за проследяване, контролиране, анализиране и оптимизиране на материалните потоци и продуктите;
- Продължаващо стимулиране на ограничаването на депонирането - задължителни режими на разширена отговорност на производителите по отношение на масово разпространените отпадъци за повишаване на количествата рециклирани отпадъци и стимулиране на многократната употреба;
- Продължаване приоритетната рекултивация на депата за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания. Прилагане на принципа „замърсителят плаща“ като финансов стимул за намаляване на количеството отпадъци;
- Целенасочени инвестиции в подобряване енергийната ефективност на ВиК дружествата и внедряването на нови технологии за управление на активите и ресурса;
- Подмяна на системите за осветление в градовете с енергийно ефективни, което освен спестяване на електроенергия, ще повиши безопасността на движението;
- Подкрепа за синята икономика чрез развитие и утвърждаване на научно-изследователска инфраструктура за мониторинг на водните екосистеми и морската среда. Разработване на иновативни подходи за устойчиво използване на морските и водни ресурси и подкрепа за екологично отговорно предприемачество в основните сектори на синята икономика.

РЕГИОНАЛНА ПОЛИТИКА И ИНФРАСТРУКТУРА

Развити и равнопоставени региони

Ако благоустройството се свързва с удобствата, добрата уредба, високото качество на жизнената среда, то ние работим да изпълним тези думи със съдържание. Голямата ни цел е да създадем условия, които не просто да задържат хората по родните им места, а те да живеят добре и спокойно в тях. Защото няма по-добро място от дома.

България – достъпна и красива

Свършихме много. Но има още работа: в изграждането или ремонтирането на пътища, инвестициите по региони, в реновиране на училища, университети, болници, красива, комфортна и достъпна градска среда, обновен обществен транспорт. В санирането на обществени и жилищни сгради. В осигуряването на качествено и непрекъснато водоснабдяване и в най-отдалеченото кътче на страната.

През изминалите 4 години със средства от националния бюджет, ОПРР и други финансови инструменти бяха изградени и ремонтирани пътища, санирани обществени и жилищни сгради, бяха построени или спасени от разруха улици, паркове и площади, културни и исторически паметници в градовете. Подобряват се социалната и образователната инфраструктура, градският транспорт.

Днес милиони българи живеят и работят в преобразени градове.

РЕТРОСПЕКЦИЯ

Какво от обещаното изпълнихме през мандата 2017-2021

Пътна инфраструктура

Инвестициите в пътна инфраструктура са една от най-успешните ни политики. Строителни дейности в такива мащаби не са били реализирани никога преди в историята на съвременна България.

- ✓ Изградени или в процес на строителство са 522 км магистрала, скоростни пътища и други обекти от републиканската пътна мрежа
- ✓ Ремонтирани или в етап на изпълнение са над 4000 км републикански пътища
- ✓ Изготвени са или се разработват технически проекти за изграждане или основен ремонт на нови над 900 км републикански пътища и съоръжения по тях

Сред най-важните обекти са:

- ✓ участъци от автомагистралите „Струма“, „Хемус“, „Европа“
- ✓ пътят Видин - Ботевград
- ✓ Южната дъга на Софийския околовръстен път
- ✓ обходният път на Габрово
- ✓ разширението на пътя Бургас - Слънчев бряг (обходите на Поморие и Ахелой)
- ✓ неремонтираните от десетилетия тунели и виадукти на АМ „Хемус“ и мостовите съоръжения на АМ „Тракия“
- ✓ пробит е най-дългият пътен тунел в строителство – „Железница“, на АМ „Струма“ (2,040 км)
- ✓ в изпълнение е виадуктът преди тунел „Железница“, който се изгражда по уникалната за България технология „потактово избутване“ на горното строене с хидравлични крикове. Целта е да не се спира движението по Е-79 и жп линията по време на строителството

Наред с това:

- ✓ Проектира се автомагистрала „Черно море“
- ✓ Стартираха процедурите по изграждане на следващия най-дълъг пътен тунел - под връх Шипка, който ще е над 3 км
- ✓ Готово е прединвестиционното проучване за изграждане на тунел под прохода „Петрохан“
- ✓ Стартираха процедурите по изграждане на АМ Русе – Велико Търново
- ✓ Работи се по внедряване на интелигентна транспортна система на АМ „Тракия“
- ✓ Въведохме по-справедлив модел за преминаване по републиканската пътна мрежа. Леките автомобили плащат е-винетка, а тежкотоварният трафик – тол.
- ✓ Удължени бяха гаранционните срокове в строителството на магистрала и други пътища – стъпка към повишаване отговорността на строителите. От 2019 г. гаранционният срок за строителството на автомагистрала и скоростни пътища стана 7 години вместо 5 години. За републиканските пътища от I и II клас гаранцията беше вдигната от 3 на 5 години, а за третокласните пътища - на 4 години. При реконструкция и основен ремонт на всички пътища от републиканската мрежа гаранцията беше увеличена от 2 на 3 години
- ✓ Отново с цел повишаване на качеството, увеличихме контрола върху влаганите в строителството материали. Изпитанията вече не могат да се правят в лаборатории на строителя или на свързани с него лица, когато се упражнява строителен надзор на обект, изпълняван от същия строител

Чиста и достъпна вода за всеки

В изпълнение на Стратегията за развитие и управление на водоснабдяването и канализацията в Република България за периода 2014-2023 г., увеличихме инвестициите във ВиК сектора.

Поетапно се рехабилитира силно амортизираната ВиК мрежа в страната, която е с дължина над 90 000 км. Беше извършена рехабилитация и разширение на близо 2000 км водопреносна и близо 320 км канализационна мрежа. Само през бюджета на МРРБ за 4 години са вложени 181 904 019 лева във ВиК инфраструктура.

С еврофинансиране на различни етапи е работата по изграждане или рехабилитация на нови 25 пречиствателни станции за отпадъчни води, 11 от които вече са завършени. Както и на 4 пречиствателни станции за питейни води. След приключване на проектите, близо 2 милиона българи ще се ползват от подобрен достъп до ВиК услуги, по-чисти води и намалено замърсяване от отпадъчни води.

14 ВиК оператора работят по мащабни европроекти за изграждане и рехабилитация на стотици километри водопроводи и канализация. Ще се модернизират пречиствателни станции за питейни и отпадъчни води, помпени станции и други съоръжения. Създаден беше „Български ВиК Холдинг“ ЕАД, който вече успешно подпомага водните оператори за решаване на натрупани с десетилетия проблеми.

Запазихме социалната поносимост на цената на водата. Тази политиката е залегнала и в новия законопроект за ВиК.

В отговор на климатичните промени и нарастващите нужди по региони, за първи път през последните 30 г. беше въведен в експлоатация нов язовир за питейно-битово

водоснабдяване. Завърши строителството на язовир „Пловдивци“ и ПСПВ (община Рудозем). Завърши и ремонтът на язовир „Христо Смирненски“ (община Габрово), над 85 % от рехабилитацията на язовир „Студена“, продължават строителните дейности по язовир „Луда Яна“.

Силни региони – силна България

Водещ приоритет на политиката за регионално развитие в България е създаване на жизнени, икономически силни и устойчиви региони като отговор на неблагоприятните демографски тенденции, както и ограничаване на между- и вътрешнорегионалните различия. В активно сътрудничество и ползотворна координация с НСОРБ, положихме много усилия да намалим дисбалансите. Един от основните инструменти за постигане на резултати са програмите по линия на европейската солидарност. Само по ОПРР доведохме до успешен край стотици проекти за обновяване на градската среда, обществения транспорт, училища, университети, болници. Ремонтират се 456 учебни заведения с над 255 хил. деца и младежи. Безценна е подкрепата за Спешната помощ, която вече получи 280 линейки по програмата. Градският транспорт се обновява със 116 екологични автобуса и тролейбуса, изграждат се велоалеи, шумозащитни системи и много други.

Красиви и енергийно ефективни градове

Продължи работата по една от най-успешните ни програми в помощ на хората. Първоначално тя беше посрещната с недоверие, но след редица успешни примери продължаването ѝ е сред най-желаните мерки. Националната програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради промени облика на цели жилищни квартали. Обновени са 1 932 сгради, в които са домовете на 129 442 семейства с обща площ 10 938 679 кв.м. Очаква се да се пестят около 928 гигаватчаса енергия годишно, както и да бъдат намалени емисиите на парникови газове с около 316 килотона годишно. След приключване на програмата общият брой на санираните многофамилни сгради ще е 2022.

Отделно 670 сгради са обновени с евросредства. От тях 470 са жилищни и 200 – публични.

КАКВО ПРЕДЛАГАМЕ ПРЕЗ СЛЕДВАЩИЯ МАНДАТ?

Свързаност между населените места и регионите

Ползи за хората: Изграждането на основни пътни артерии е сред двигателите на икономическия растеж на регионите. То осигурява и по-добра свързаност между регионите, както и между отделните населени места в тях. Наличието на качествени пътища е фактор за привличането на инвестиции, което повишава жизнения стандарт на населението и помага за ограничаване на негативните миграционни процеси. Чрез инвестиции по линия на европейската солидарност се разгръщат мащабни проекти за цели региони, което ще доведе до повишаване на качеството на живот в тях.

Реформи и политики

Важно е да довършим започнатото:

- Автомагистрала „Хемус“ до 2024 г.
- Автомагистрала „Струма“ до 2027 г. – остава ни само участъкът от Кресненското дефиле
- Пътя Видин-Ботевград
- Автомагистрала „Европа“ до ГКПП „Калотина“ до края на 2021 г. и довършване на последния участък - между Сливница и Северната скоростна тангента
- Старт на строителството на автомагистрала Русе – Велико Търново
- Старт на изграждането на тунел под Шипка, който ще е най-дългият пътен тунел у нас – над 3 км
- Старт на работата по разширяването на автомагистрала „Тракия“ между София и Пловдив - най-натовареният участък в България, който отдавна е отеснял за изключително интензивния трафик
- Старт на автомагистрала „Черно море“
- Разширяване на Околовръстния път на София и с последния участък – между бул. „България“ и магистрала „Струма“ (на кръговото на ж.к. „Люлин“)
- Тунел под прохода „Петрохан“
- Околовръстното на втория по големина град – Пловдив (паралелно с него и околовръстните шосета на Плевен, Кърджали, Пазарджик и др.)
- Обход на Бургас – пряка транспортна връзка между АМ „Тракия“ и пътя към Варна, който облекчава трафика като ще го изведе от гр. Бургас

Свързаност между по-малките населени места. В изпълнение на тази цел, ще работим за други реформи в пътния сектор:

- Продължаваме да подобряваме пътищата от по-нисък клас и да ремонтираме средно по минимум 1000 км годишно
- Приоритетно инвестиране на приходите от тол системата в рехабилитация на второкласната и третокласната пътна мрежа, която за голяма част от българските граждани е основна инфраструктура
- Изготвяне на план за рехабилитация на по-нисък клас пътна мрежа по области – след анализ на състоянието на републиканската пътна мрежа. Ще започнем от най-тежките трасета с най-интензивен трафик, за които финансирането системно не е достигало
- Отчитаме като успех на предходния мандат въвеждането на електронна система за таксуване при преминаване по републиканската пътна мрежа. За да се превърне обаче пътният сектор в първия на фактическа самоиздръжка и за да се реализира в пълнота принципа „Който руши – плаща“, е нужно да бъдат увеличени обхватът и тарифите на таксуването на тежкотоварните превозни средства.

Всички тези дейности ще бъдат извършвани с фокус върху пътната безопасност.

Ще продължим да работим за превенцията от срутища и свлачища – чрез изграждане на национална система за превенция на срутищни процеси и продължаване на работата по монтиране на контролно-измервателни системи на свлачищата.

Водите са богатството на нацията

Ползи за хората: Правилното управление на водните ресурси е сред водещите политики в грижата за живота и здравето на българските граждани. Проблемите в сектора, борбата с климатичните промени и все по-изявено редуващите се дълги засушавания с краткотрайни, но интензивни валежи налагат по-интегриран подход. За да се предотвратят по-ефективно щетите от наводнения, за да се осигури качествено водоснабдяване на социалнопоносими цени. За да продължи грижата за чисти води.

България е една от държавите, в които питейната вода тече директно от чешмата у дома. И на българите при пътуванията си в чужбина им правят впечатление предупрежденията, че водата от чешмата не се пие. Продължаваме с усилията да поддържаме качествена услуга на достъпни цени

Реформи и политики

- В момента управлението на водите, язовирите и ВиК инфраструктурата е разпръснато в няколко министерства и практиката показва, че има още какво да се желае. Необходимо е да се обсъди реформа, която да концентрира политиките в сектора в единен национален орган за интегрирано управление на водите
- Запазване на социалната поносимост на цената на водата, гарантиране на достъп до необходимите количества с високо качество
- Въвеждане на водни помощи за най-бедните български граждани
- По-опростен регулаторен режим
- Засилване функциите на „Българския ВиК холдинг“ ЕАД, който освен че ще продължи да подпомага ВиК операторите, ще разработи, заедно с научната общност Национален план за гарантиране непрекъснатост на водоснабдяването в дългосрочен хоризонт
- Гъвкавост при насочването на инвестиции
- Увеличаване на общия размер на инвестициите и цялостно подобряване на ВиК услугата за всички български граждани
- Целенасочени инвестиции във ВиК мрежата и в по-малките населени места

Жизнени региони с перспектива за младите хора

Ползи за хората: Продължаваме да работим за създаване на жизнени и икономически силни региони. Само така можем да постигнем увеличаване на качеството на живот на българските граждани във всички краища на страната. Това е и начинът да помогнем на

хората да останат да работят по родните си места, а не да са принудени да се концентрират в големите градове в търсене на заетост. Това е и начинът да преодолеем процесите на обезлюдяване в определени райони. Акцент в новия ни мандат ще е намаляване на дисбалансите между Северна и Южна България, за което водеща роля има довършването на автомагистрала „Хемус“ през 2024 г. Но отвъд този проект, ще следваме още няколко политики.

Реформи и политики

- Добро планиране на инвестициите от различните финансови инструменти. Вече са направени стъпки средствата по линия на европейската солидарност да се разпределят приоритетно за най-нуждаещите се региони. Нараства ролята на местните общности чрез засилване функцията на регионалните съвети. Това ще засили и административния капацитет по места за управление на проекти. Предстои хората и в по-слаборазвитите райони и населени места да започнат да усещат положителните промени във всекидневието си.
- Интегриран териториален подход – основан е на разбирането, че инвестициите следва да бъдат концентрирани като се отчита равнището на развитие и благосъстояние на конкретната територия. Мерките трябва да бъдат тясно обвързани със специфичните нужди на региона с акцент подпомагане на периферните и изоставащите в развитието си територии.
- Увеличаване на инвестициите във ВиК, подобряване на пътната и образователната инфраструктура и в по-малките населени места.
- Програмите за трансгранично сътрудничество продължават да са инструмент за съживяване на пограничните райони.
- Помислили сме и за друг важен компонент за комфортен градски живот – публичния транспорт. Използването му намалява разходите на домакинствата и е важен фактор в битката за чистота на въздуха в градовете. Разработили сме пилотната схема за помощ „Зелена мобилност“ с бюджет от 100 млн.лв. по Механизма за възстановяване и устойчивост за екологичен градски и междуградски транспорт.
- Продължаване и задълбочаване на партньорството с местните власти в разрешаване на проблемите в регионите в тясно сътрудничество с Националното сдружение на общините в Република България.

Красиви домове, красиви градове, красива България

Ползи за хората: Благоустройството на жизнената среда за нас е цел, която следваме. Работихме много за подобряване качеството на живот на българите. Вървим в правилната посока и ще продължим да я следваме.

Реформи и политики:

- Осигуряване на нови 1,4 млрд. лв. за саниране на жилищни сгради по новата Програма за енергийна ефективност в сградния фонд по Националния план за възстановяване и устойчивост. Санирането на жилищни сгради е една от най-успешните ни политики. Продължаваме да работим по проекти, които ще доведат до по-топли и уютни домове, по-ниски сметки и разходи за отопление и не на последно място – по-красива и комфортна жизнена среда. Планираме програмата да обхване 6,8 млн.кв.м. разгърнатата застроена площ, а след изпълнението ѝ се очаква да се спестяват над 680 гигаватчаса енергия и над 230 килотона парникови газове. За първи път към програмата ще бъдат приобщени и еднофамилните сгради.
- Осигуряване на бюджетни средства за подпомагане на процеса на паспортизация на сградите – кандидатстване през общините

Инвестиционен процес

Ползи за хората: Наред с обема на строителството, за нас е водещ и надеждният контрол. Само така могат да се постигнат качествени резултати, които да са в услуга на българските граждани. През изтеклия мандат бяха предприети много действия в тази посока, но са нужни още усилия. Все още има какво да се направи и в улеснението на гражданите и бизнеса в предлаганите административни услуги.

Реформи и политики:

- Продължаваме да работим за повишаване на контрола върху качеството на строителството и влаганите материали
- Облекчаване на процедурите в инвестиционния процес без това да е за сметка на надеждния контрол
- Приключване на процеса на цифровизация на кадастралната карта и пълно покритие на територията на страната
- Обединяване в една административна структура на Агенцията по геодезия, картография и кадастър и Имотния регистър. Целта е да се засили ефикасността на контрола при промяна на собствеността на имоти, както и да бъдат улеснени българските граждани при разпореждания с имоти – ефектът ще е намаляване на времето за подготовка на документи за имотни сделки, както и завишен контрол.

ТРАНСПОРТ И ИНФОРМАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ

За равнопоставени и свързани региони, бизнеси и граждани

Транспортът и цифровата свързаност се явяват основен фактор за социално-икономическата трансформация на съвременното общество. Като такива те следва да бъдат в услуга на предприятията и на хората. Това ще продължи да бъде сред основните цели на нашата политика.

Твърдим, че **държавата не създава икономика, заетост, доходи - те са функция на реалния сектор**. Затова ще насочим усилията си към създаване на съгласувани с бизнеса и обществото правила за поведение в областта на транспорта, информационните технологии и съобщенията, както и ще следим за тяхното спазване.

Сред основните ни приоритети ще продължат да бъдат изграждането на съвременна и надеждна транспортна инфраструктура.

Инвестициите в транспортната инфраструктура не са самоцел. Те са средство за сближаване на регионите, намаляване на икономическите и социални различия и подкрепа на икономическите инициативи.

Внедряването на иновации в транспорта като използването на интегрирани и интелигентни транспортни системи, ще бъде сред основните предпоставки за социално-икономическото развитие на регионите.

С развитието на основните инфраструктурни проекти ще продължим да работим за намаляването на разликите в развитието на регионите и за създаване на честна конкуренция между доставчиците на стоки и услуги. Целите ни ще бъдат отново насочени към основните цели на Европейския съюз, а именно създаване на устойчива мобилност на хора и стоки при най-добрите социални, екологични и безопасни условия на труд и интегриране на всички видове транспорт.

Ще продължим да залагаме на инвестициите в цифрови умения, ще насочим използването на цифровите технологии за намиране на иновативни решения в транспорта, околната среда и медицината. Ще бъде насърчаван достъпът до новите технологии не само за предприятията, но и за отделните домакинства. Ще продължим изграждането на справедлива и конкурентоспособна цифрова икономика и технологични решения, които да подобрят всекидневието на всички граждани.

Чрез политиките в транспорта, информационните технологии и съобщенията целим създаването на условия за конкуренция, които да бъдат справедливи и предварително оповестени.

С пълноценното, разумно и оправдано използване на цифровите технологии ще продължим амбициозната си политика за най-добри възможности на гражданите за достъп до данни, като ще продължим и политиката си за най-добра защита на данните.

Какво постигнахме?

Транспортът съдейства за развитието на икономиката и за обслужване на хората. Той спомага за подобряването на свързаността между регионите, привличането на инвестиции и достъпа до основни услуги.

Секторът доказва своята решаваща роля във времена на криза, когато осигури сигурен, безопасен и навременен превоз на хора и товари.

- ✓ В областта на железопътната и водна инфраструктура към края на 2015 г. са:
 - модернизирани над 500 км жп линии;
 - изграден е интермодален терминал до гр. Пловдив;
 - рехабилитирани 3 големи жп гарови комплекса;
 - построени 21 км нови метролинии и 20 нови метростанции от столичното метро;
 - внедрени системи за мониторинг и контрол на българския участък на р. Дунав и на корабния трафик в акваторията на Черно море;
 - построени две трафик-кули – в гр. Бургас и гр. Варна;
- ✓ Към края на 2020 г. са:
 - рехабилитирани 26 км жп линии в участъка „Скуtare – Оризово“;
 - рехабилитиран гаров комплекс Подуяне;
 - въведени в експлоатация 8 км и 8 станции от линия 3 на метрото и новото метро-депо „Земляне“;
 - доставени 20 нови влака, внедрени автоматични перонни преградни врати на метростанциите;
 - Започнат е и най-големият жп проект за модернизация на участъка „Елин Пелин – Костенец“ (1,3 млрд. лв.), както и най-големият към момента тунел в България – тунел „Железница“ (240 млн. лв.);
- ✓ В отговор на кризата с разпространението на COVID-19 бяха подкрепени мерки за подпомагане на микро, малки и средни предприятия (МСП) от различни сектори на икономиката чрез прехвърляне на 192,5 млн. лв. от ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура“ към ОП „Иновации и конкурентоспособност“. От тях 30 млн. лв. бяха насочени към целево подпомагане на МСП, извършващи автобусни превози. След проведената процедура 580 автобусни превозвачи бяха финансово подкрепени.
- ✓ През 2020 г. е подписан договор със „Сименс Трон“ за доставка на 10 нови електрически локомотиви на стойност над 55 млн. лв. без ДДС. Първите 3 локомотива са доставени, останалите ще бъдат в депата до края на 2021 г. В края на 2020 г. е сключен анекс към договора, с който се урежда доставката на 5 допълнителни локомотива на стойност 27,5 млн. лв. без ДДС.
- ✓ Погасени са задълженията към кредиторите на „Холдинг БДЖ“ ЕАД. За първи от много години дружеството няма задължения към бюджета и се развива като нормална жизнеспособна компания.
- ✓ В общо 97 бр. жп гари и бюра е въведена Система за продажба на билети и резервация. Въведено е ново дигитално приложение РАДАР, чрез което потребителите могат да проследяват в реално време местоположението и маршрута на всички пътнически влакове в страната.
- ✓ Осигурени са средства и от 2018 г. насам се изпълняват регулярно драгажни дейности за подобряване на корабоплаването в българската част на р. Дунав.
- ✓ В периода 2017 – 2020 г. са реализирани приходи от концесионна дейност от 17 концесионирани обекта (описани в приложение), както следва:

Общо приходи от концесионна дейност, в лева без ДДС							
2017 г.		2018 г.		2019 г.		2020 г.	
31	185	33	300	33	827	24	542
064,09		693,90		207,39		509,79	

През 2020 г. след проведена процедура беше определен концесионер за обект „Гражданско летище за обществено ползване София“. Така българското летище ще се управлява от международно признат оператор и очакванията са да не отстъпва по нищо на съвременните европейски летища.

Нашите цели:

На първо място, **ефективно поддържане и модернизация на транспортната инфраструктура и балансирано регионално развитие.**

Тази цел ще се постигне с няколко основни дейности, сред които:

- Изграждането на Трансевропейската транспортна мрежа и основните коридори от нея
- Приоритетно реализиране на проекти в Северна България с цел намаляване разликите в развитието на различните региони в страната.
- Приемственост на инвестициите в сектора като железопътният транспорт остава приоритет. Работим за завършването на магистралната мрежа на страната.
- Развитие на пристанищната и летищна инфраструктура чрез публично-частно партньорство.
- Инвестиции в поддържане на корабоплавателния път и оползотворяване на потенциала на река Дунав.

На второ място – **ограничаване на негативното въздействие на транспорта върху околната среда и здравето на хората.**

Това може да бъде постигнато с координирана политика за развитие на железопътния и интермодален транспорт, на метрото и на водния транспорт, както и с редица хоризонтални мерки.

В областта на **железопътния и интермодален транспорт** планираме:

- купуване на 20 електромоторисни влака за средни и дълги разстояния до 2025/2026 г.
- изграждане на интермодален терминал в Горна Оряховица и изграждане, преустройство и рехабилитация на гаровите комплекси в Мездра и Червен Бряг – 2025/2026 г.
- цифровизация в железопътния транспорт
- модернизация на 20 бр. тягови подстанции, 51 броя секционни постове, както и изграждане на система, обединяваща системите за телеуправление и телесигнализация SCADA – 2025/2026 г.

За развитие на **софийското метро** като основен фактор за намаляване на вредните емисии в транспортната система на столицата предлагаме:

- въвеждане в експлоатация на 4 км нови метро линии и 4 метро станции от Линия 3 на метрото в София, заедно с жп спирка по линията „София – Перник“ – 2021 г.
- изграждане на последните два участъка от Линия 3: участък МС „Хаджи Димитър“ – ж.к. „Левски“ и участък ул. „Шипка“ – кв. „Гео Милев“ – ж.к. „Слатина“ – Зала „Арена Армеец“/Тех парк София – бул. „Цариградско шосе“ (общо 9 км.) – 2025/2026 г.

Планираме да развием потенциала на **водния транспорт** чрез продължаващо внедряване на системи за безопасност, намаляване на замърсяването и подобряване на навигацията, както и обезпечаване на целогодишното корабоплаване по р. Дунав.

Наред с тези три основни направления, ще насърчаваме хоризонтални мерки като използване на алтернативни горива, насърчаване на електромобилността, по-ефективно прилагане на принципа "замърсителят плаща", както и стимули за използване на комбиниран транспорт към 2025 г.

Информационни технологии и съобщения – България в крак с времето

Информационните технологии и съобщенията (ИТС) са в основата на цифровата трансформация. Пандемията от COVID-19 ускори тенденциите към цифрова трансформация като утвърди значението на цифровата инфраструктура, онлайн обучението и цифровизацията на бизнеса.

От 2007 г. се отчита средно годишно увеличение от 17% на приходите от информационни и комуникационни технологии (ИКТ), които формират **около 3,8% от БВП на страната**. Дори в условията на COVID-19 през 2020 г. софтуерният сектор бележи ръст на приходите от 10% при 5,5% спад на БВП на страната. Съобщителният сектор, който включва електронните съобщения и пощенските услуги, също бележи ръст. През 2019 г. общият обем на пазара на електронни съобщения възлиза на 2,680 млрд. лв., като нараства с 4% спрямо предходната година и заема 2,3% от БВП на страната. През последните години пазарът на пощенски услуги е много динамичен и растящ. През 2019 г. общият размер на приходите от пощенски услуги възлиза на 564 млн. лв., което представлява ръст от 21% спрямо 2018 г.

По време на обявеното извънредно положение в България през 2020 г. хиляди българи преминаха към дистанционно обучение и работа. Над 10% се увеличи ползването на интернет в жилищните райони, а близо 100 пъти нарасна обемът на данни в мобилните мрежи. Интернет трафикът като цяло е с ръст над 50 процента.

Съгласно Индекса на Европейската комисия за навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото (DESI) за 2020 г. България се представя много добре по отношение на разпространението на свръхвисокоскоростни и мобилни широколентови

мрежи. Покритието с високоскоростен широколентов достъп от следващо поколение е 77 % през 2019 г. и е близко до средното в ЕС – 86 %. Оптичните мрежи до дома (FTTH) в България достигат 54.7%, което е значително над средноевропейското ниво от 19.3%, като останалите видове оптична свързаност (FTTB, FTTC и др.) са 23% при средноевропейско ниво 3.8%. Страната се нарежда на 10-то място по цена на широколентовия достъп до интернет, като цените са по-ниски от средните за ЕС, главно за фиксирания услуги. Независимо от това сравнение със средната стойност за ЕС, България все още изостава по отношение на разгръщането на фиксираната широколентова мрежа и в цялостното разпространение на фиксирания широколентов достъп до интернет.

Разпространението на мобилния широколентов достъп до интернет (абонаменти на всеки 100 души) в България през 2019 г. достига стойност 103 и надвишава средното за ЕС – 100. Страната ни се движи в рамките на първите 15 в света по скорост на сваляне на данни в мобилните мрежи, независимо от факта, че предоставеният за ползване радиочестотен спектър за наземни подвижни мрежи е едва 48% от предвидения, което ни отрежда последно място в ЕС.

През 2020 г. България за втора година се нарежда на последното 28 място в класацията на DESI по отношение на цялостното навлизане на цифровите технологии в икономиката и обществото.

Данните показват, че е необходимо по-добро координиране на политиката за насърчаване изграждането на широколентови високоскоростни цифрови мрежи и навлизане на цифровите технологии във всички сфери на икономическия и обществен живот.

Извършени реформи и постигнати резултати

Секторът на информационните технологии и съобщенията е силно конкурентен. За гарантиране на неговото устойчиво развитие е необходимо да има ясни политически цели, адекватната правна уредба и предвидима регулаторна среда. Отвъд полагането на стратегическа основа за развиването на политиката в ИТС чрез Национална програма "Цифрова България 2025", Национален стратегически документ за периода до 2030 г., Концепция за развитие на изкуствения интелект в страната и редица законодателни актове, са предприети редица действия за:

- ✓ Осигуряване на свързаност в селските и слабо населени райони, чрез картографиране на покритието от 30 Mbps на общинско равнище. Резултатите от него са в основата на проект по Програма за развитие на селските райони в размер на 80 млн. лв. за осигуряване на свързаност на 59 общини.
- ✓ Участие в Механизма за свързване на Европа за трансгранични проекти в сектор телекомуникации, чрез редовно провеждане на информационни дни за популяризирането на процедурите за кандидатстване. Полученото финансиране за българските организации е 5 413 503 евро за 19 проекта, от които 521 400 евро през 2020 г.
- ✓ Участие в инициативата WiFi4EU на ЕК за безплатен интернет достъп, чрез широко информирани общините за възможностите за кандидатстване. България се нареди на

първо място в ЕС по брой на предоставените ваучери за изграждане на безплатна високоскоростна и висококачествена безжична интернет връзка на обществени места. 91% от българските общини спечелиха финансиране в размер на 3 630 000 евро.

- ✓ Присъединяване към Декларацията на страните от ЕС за облачно сътрудничество. Това дава възможност на българските ИТ компании да станат по-конкурентоспособни, като развият свои инфраструктури и предлагат услуги от ново поколение, без да зависят от бизнес решенията на големи компании извън ЕС.
- ✓ Ефективно използване на радиочестотния спектър чрез намаление на еднократната такса с 50% и годишната такса за право за ползване на спектъра с 35%.

Напред към бъдещето

Кризата с COVID-19 потвърди значението на информационните технологии и съобщенията за поддържане на жизнеността на икономиката, обществения живот и социалната близост при физическата изолация. Цифровата трансформация, наред с Европейската зелена сделка са двата основни приоритета на ЕС за устойчиво възстановяване и растеж. Председателят на Европейската комисия призова държавите членки за общ план за цифрова Европа с ясно определени цели до 2030 г.

Целите на България като част от цифровия единен пазар трябва да бъдат насочени към:

- Осъществяване на цифровата трансформация, чрез определяне на водеща компетентна институция за координирано прилагане на политиките за цифровизация и въвеждане на цифровите технологии в публичния и частния сектор.
- Преодоляване на цифровото разделение и създаване на общество на гигабитов интернет, чрез насърчаване на разгръщането на свръх високоскоростна широколентова инфраструктура на територията на цялата страна.
- Развитие на облачните и блокчейн технологии в полза на администрацията и бизнеса, чрез подобряване на инфраструктурата и оползотворяване на възможностите на големите данни.
- Стимулиране на иновационната активност на бизнеса, чрез създаване на цифрови иновационни хъбове, изграждане на високотехнологични паркове и насърчаване на участието на български представители в европейските програми и финансови инструменти на ЕС за развитие на научните изследвания и иновациите в ИТС сектора.
- Развитие, популяризиране и използване на изкуствения интелект чрез ангажиране на всички заинтересовани страни - академичната общност, бизнеса, администрацията, професионалните сдружения и неправителствени организации за определяне на мерки, срокове и действия във всички области на приложение на изкуствения интелект.
- Използване на потенциала на данните, чрез увеличаване на тяхната наличност, качество, достъпност и споделяне за стимулиране развитието на иновации и внедряване на нови технологии във всички сфери на икономиката и обществения сектор.
- Ефективно управление на интернет ресурсите чрез повишаване на прозрачността и отчетността по отношение на управлението на българските домейни от високо ниво (.bg и .бг) и ccTLD, използването на критични интернет ресурси (DNS и IP адреси), универсално приемане, криптиране на данните, използването на софтуер с отворен код,

прилагането на интернет стандарти за сигурност, определянето на интернет юрисдикцията и др.

ТУРИЗЪМ

ГЕРБ е единствената политическа сила, която постави туристическата индустрия в рамката на националните приоритети. Израз на това беше структурирането на самостоятелно министерство на туризма през 2014 г.

В резултат на тази политика, до избухването на COVID-пандемията, страната постигаше рекордни резултати по отношение на брой чуждестранни туристически визити и приходи от входящ туризъм, в рамките на четири последователни години.

	Туристически посещения на чужденци – брой	Разлика в % спрямо предходната година	Приходи от входящ туризъм
2016 г.	8 251 995	+ 16,2%	3.2 млрд евро
2017 г.	8 882 747	+ 7,6%	3.5 млрд евро
2018 г.	9 273 345	+ 4,4%	3.7 млрд евро
2019 г.	9 311 681	+ 0.4 %.	3.8 млрд евро

Положихме основите на процеса по превръщането на страната в атрактивна дестинация и за по-висок клас туристи. Въведохме Единната система за туристическа информация, която гарантира прозрачна икономическа среда и постави конкурентоспособността в сектора върху реална основа. Извоювахме доверието на ключов пазар като Германия по линия на здравния туризъм за прием на немски здравноосигурени лица в балнеоложките ни центрове.

Глобалната пандемия, причинена от COVID-19 промени радикално жизнения, политическия и икономическия дневен ред в световен мащаб. В тази ситуация като най-пострадал икономически отрасъл се откри туристическата индустрия.

Основните цели в сектора за следващия управленски мандат 2021 - 2025г. са съхранението, възстановяването, гарантирането на устойчивост и развитие на туризма у нас в новите реалности и утвърждаването на България като предпочитана туристическа дестинация на четири сезона, предлагаща качествен туристически продукт.

Необходимо е продължаване на мерките за подпомагане на сектор туризъм за справяне с последиците от пандемията с COVID-19 и свързани със запазване на работните места и предприятията в сектора. Необходимо е и въвеждане на общи стандарти на ниво Европейски съюз за пътуване, хигиенни и санитарни норми в туристическата екосистема, както и универсални здравни протоколи.

Основните приоритети в постигането на целите в сектора са:

Дигитална трансформация в туризма

В контекста на съвременния дневен ред и глобални предизвикателства предлагаме нашата визия за дигитална трансформация в сектора. Тя е базирана на инструмента Next Generation EU. За да излезем по-силни от последствията, причинени от COVID-пандемията, на основата на европейската солидарност ще работим за повишаване устойчивостта на туристическа индустрия и за засилване на нейната екологична и цифрова трансформация.

Предлагаме:

- подобряване на инфраструктурата и енергийно обновяване на местата за настаняване;
- развитие на екологичната мобилност и устойчивост, чрез намаляване на въглеродния отпечатък върху средата;
- премахване употребата на пластмаси;
- Разработка и утвърждаване на „умни“ дестинации и внедряване на интелигентното управление на туристическите потоци;
- Повишение на уменията и квалификацията (проекти за повишаване квалификацията, за създаване на работни места и насърчаване на заетостта) и модернизация (проекти за укрепване капацитета ангажираните със сектора държавни и местни административни органи);

Предлагаме:

- **Създаване на Национален туристически информационно-комуникационен център** - Центърът ще управлява технологична платформа, свързваща Единната система за туристическа информация, Туристическите информационни центрове и Организацията за управление на туристическите райони. Платформата ще дава възможност за структурирано събиране на информация, обработка и споделяне на данни; изготвяне на анализи и проучвания; управление на дигиталните ресурси.
- **Ваучер за дигитализация на бизнеса** - За стимулиране дигитализацията на туристически компании, **ще осъществим грантова програма за технологични проекти** на стойност 20 хил. лв. на компания.
- **Финансиране на нововъзникнали иновативни компании (стартъпи)** - Еднократно финансиране на стойност 50 хил. лв. на компания за реализиране на конкретни проекти и внедряването им в туристическата индустрия. По този начин ще стимулираме прилагането на иновативни решения в сектора.

Маркетинг и реклама в туризма

За възстановяването на международните туристическите потоци основна роля играе темпът на процеса по ваксинация в световен план. Възстановяването на сектора се очаква 2023 г.

Ще работим за запазване на стратегическите партньорства с водещи световни туроператори, както и за агресивна политика в областта на маркетинга и рекламата за възстановяването на позициите на България като предпочитана туристическа дестинация. Ще увеличим средствата за национална реклама. Всички ефективни решения за прилагане на успешни пазарни модели и практики изискват реципрочно количество ресурси, за да запазим позиции предвид активната политика на нашите преки конкуренти в сектора.

Възстановяване на въздушния транспорт

Транспортният и туристическият сектор понесоха първите и най-тежки щети от COVID-пандемията. Те продължават да са най-пострадалите икономически отрасли.

Рестартът на туристическата индустрия минава през задължителното възстановяване обемите на работа на гражданското въздухоплаване.

Поемаме ангажимент за продължаване на чартърната програма от 35 евро за седалка с цел подпомагане на организирания летен и зимен туризъм, който е ключов за възстановяване на туристопотока към България.

Развитие на работещите в туризма

Заетите в сектора са най-важните за възстановяването му. Предвиждаме създаването на ефективен модел за сътрудничество с частния сектор и създаване на технологична платформа за обучение. Целта е да бъдат въведени специални програми за квалификация и преквалификация и развитие на дигиталните умения на работещите в туризма и подпомагане на адаптацията им към новите реалности.

Културно-исторически туризъм и туристически атракции

Културно-историческите забележителности водят до преки икономически ползи за всяко населено място или регион, които могат да предложат подобен туристически продукт. Предлагаме конкретна политика по отношение стопанисването на туристическите атракции публична държавна собственост, които да бъдат генератор за привличане на туристи в отделните райони. Туристическите атракции - публична държавна собственост, ще бъдат приоритетно финансирани, за да се социализират, популяризират и развият.

За да подпомогнем този процес, предлагаме гъвкав механизъм на публично-частно партньорство, който да гарантира необходимата степен на свобода за привличане на инвестиции, при строго съхранение на природата, културно-историческата стойност на обектите и въвличането на местната общност в тяхното опазване и развитие.

Здравен и балнео и спа туризъм

В усилията за възстановяване от COVID-пандемията, всички форми на възстановителен и здравен туризъм съдържат в себе си огромен потенциал за разгръщане. Развитието на Балнео и СПА туризма е от ключово значение за налагането на страната като целогодишна туристическа дестинация и привлекателна дестинация за по-висок клас туристи.

Прилагането на децентрализиран подход по отношение стопанисването и оптималната експлоатация на минералните води би ускорила развитието на този специализиран вид туризъм. Затова предлагаме право на управление на общините върху минералните водоизточници на своите територии, чрез механизъм на публично-частно партньорство. Така ще гарантираме ускорено развитие на туристическата индустрия и нови работни места за местните общности.

Летен морски туризъм

Летният туризъм е съществен за развитието на туризма в страната и с най-голям дял от видовете туристически продукти. Неговата устойчивост и конкурентоспособност е ключова. В тази връзка предлагаме улесняване на законовата процедура за изграждане на къмпинг с цел развитие на този туристически продукт. Предлагаме също групиране на плажовете посредством техните индивидуални характеристики.

Зимен и планински туризъм

Преодоляването на териториалната диспропорция в развитието на планинските курорти, която се наблюдава между националните ски-курорти Банско, Боровец и Пампорово от една страна, и останалите планински райони с потенциал за развитие не само на ски, но на целогодишен планински туризъм, от друга, е важна задача. Затова предвиждаме изграждане на национална мрежа за развитие и популяризиране на всички планински курорти в България, които предоставят възможност за практикуване на целогодишен туризъм.

Бързо възстановяване и модернизация на националните курорти след COVID-кризата

Националните ни курорти имат ключова роля за имиджа на българския туризъм. Те трябва да бъдат развивани с възможност за превръщането им в целогодишна дестинация, като се използва целият им потенциал. Ангажираме се с изготвянето на адаптирана към съвременните предизвикателства подзаконова нормативна рамка, която да регламентира статута на националните ни курорти.

Създаване на Фонд "Туристическа инфраструктура"

Поемаме конкретен ангажимент по финансиране на туристическата инфраструктура чрез специализиран финансов механизъм и улеснено проектно финансиране за кандидатствали обекти. Фонд "Туристическа инфраструктура" ще гарантира целево финансиране и устойчиво развитие на вече утвърдените национални курорти, но и целево финансиране на туристически атракции с недостатъчна степен на социализация.

Защита правата на потребителите

Предлагаме създаване на **ефективен институционален модел под формата на гаранционен фонд**. Той ще ангажира пряко организаторите на пътувания да предоставят бърза и реална компенсация на техните клиенти, при неосъществяване на планирано туристическо пътуване.

За да се гарантират правата и интересите на потребителите и на съконтрагентите ще се въведе изискване при регистрацията туроператорите да са направили дължимите вноски в специално създадения гаранционен фонд. Целта на фонда е да се гарантират вземанията на крайните потребители за причинени вреди вследствие на неразплащане на туроператорите с техните контрагенти, включително при неплатежоспособност и несъстоятелност.

Туристически инспекторат

Специализираният туристически контрол е дългогодишно желание на заетите в туристическия бранш. То е породено основно от желанието за борба с нелоялната конкуренция. Предвиждаме да заработи специализирано звено за контрол. Ще бъдат прехвърлени функции от Комисията за защита на потребителите, към новосформирания орган, без това да води до увеличаване на администрацията.

Продължаване на политиката за намаляване на административната тежест за бизнеса

Планираме въвеждане на модел на стимулиране на инвестициите и модернизиране на материалната база съобразно принципите на устойчиво развитие. Институционализирането на този механизъм ще бъде финализирано чрез стъпките за превръщане на Министерството на туризма в „one-stop-shop” за стратегически инвеститори в сферата на туризма.

Механизъм за управление на кризи в туризма

Планираме създаване на механизъм за управление на кризи в туризма с координация на ниво изпълнителната власт, който да разполага с финансови инструменти за незабавна реакция.

ЗЕМЕДЕЛИЕ И ХРАНИ, РИБАРСТВО И ГОРИ

Чисти и достъпни храни, произведени в България

Нашата програма е насочена към политики за **подсилване потенциала на селското стопанство, екологична устойчивост и опазване на климата**. Производството на чисти и здравословни храни се нуждае от още подкрепа, а достъпът на населението до балансирано хранене трябва да бъде улеснен. Продължаваме подкрепата към малките и средни земеделски стопанства, включително с условия за улеснен пазарен достъп и реализация на продукцията. Продължава работата ни за устойчивост на стопанствата в секторите животновъдство, зеленчукопроизводство, овощарство и биологично производство.

ЗЕМЕДЕЛИЕ И ХРАНИ

Основните ни цели за следващите четири години са в четири посоки:

- **развитие на екологосъобразно селско стопанство;**
- **постигане на модернизиран и устойчив селскостопански сектор;**
- **справедливи и стабилни доходи за работещите в селското стопанство;**
- **увеличено предлагане на български храни и продукти;**

Екологосъобразно селско стопанство за чисти и здравословни храни

В постигането на тази цел поемаме ангажимент за:

- Стимулиране на земеделските стопани да се грижат за околната среда и биоразнообразието. Насърчаване на биологичното производство;
- Модерно и достъпно напояване. Рехабилитация на хидромелиоративната инфраструктура и инвестиции във водоспестяващи системи в земеделските стопанства;
- Насърчаване на системи за прецизно земеделие, модернизация и механизация в животновъдството чрез подкрепа за земеделските стопани;
- Стимулиране на устойчиви практики и интегрирано производство на растения и растителни продукти, насърчаване на правилната употреба на продуктите за растителна защита и на балансираното торене, с цел опазване на почвите като национален природен ресурс и фактор за производство на чисти храни;
- Прилагане на подхода „Едно здраве“ - за хората, животните и опазването на околната среда чрез намалена употребата на антибиотици;
- Стимулиране на производството и консумацията на чисти и здравословни храни - внедряване на национална система за доброволно сертифициране на „производство с висока екологична стойност“. Създаване на възможност за обозначаване на хранителните стойности върху предната част на опаковката, профил на хранителните стойности, етикетирание на произхода на храните;
- Надграждане и диверсификация на системата за управление на риска за подпомагане адаптацията на сектора към изменението на климата и за ефективното управление на кризите в отрасъла, включително създаване на Взаимоспомагателен фонд за покриване на щети от неблагоприятни климатични събития и стимулиране на застраховането;
- Установяване на национална рамка за намаляване на загубата на храни за предотвратяване на разхищението.

Модернизиран и устойчив селскостопански сектор със справедливо разпределение в агрохранителната верига

Българското селско стопанство ще продължи модернизацията си не само в технологично, но и в институционално отношение. За постигане на тази цел планираме:

- Завършване на реформата на поземлените отношения. Тя включва:
 - Приключване на административните производства по възстановяване правата на бившите собственици на земеделски земи;
 - Доброволна комасация по собственост на земеделските земи с промяна на правото на собственост и подобряване на процедурата по изготвяне на масиви за уедрено ползване;
 - Оптимизиране на процедурата за разпределение на пасища, мери и ливади от държавния и общинския поземлени фондове;
 - Регламентиране на ред за изплащане на сумите за ползване на „имотите – бели петна“ на техните собственици, а приходите от общински „имоти – бели петна“ да се разходват целенасочено за поддържане на полската инфраструктура;

- Ограничаване продължителността на договорите за ползване с цел постигане на по-добър баланс в отношенията между собствениците и ползвателите на земеделски земи и избягване на дългосрочна обвързаност с неизгодни договори;
 - Подобряване и осъвременяване на уредбата, свързана с опазването на селскостопанското имущество и селскостопанската продукция.
- Внедряване на иновативни и цифрови решения – инвестиции в нови производствени технологии, системи за прецизно земеделие, автоматизиране на процесите, засилване на връзките между земеделието и изследователската дейност;
 - Насърчаване на сътрудничество на всички нива - между земеделските стопани, между тях, университетите и научните организации, между браншовете;
 - Инвестиции в насърчаване и модернизирани на производството на висококачествени вина и тяхното популяризиране на международните пазари;
 - Структуриране на Система за знания и научни изследвания в селското стопанство - за интелигентно земеделие, трансфер на опит, професионално обучение и умения;
 - Защита на земеделските производители от нелоялни търговски практики;
 - Преодоляване на недостига на сезонна работна ръка в земеделието с нормативни промени и програма за квалификация и обучение на заетите в сектора.

Справедливи и стабилни доходи за работещите в селскостопанското производство

Осъзнаваме, че развиването на силно и устойчиво селско стопанство е тясно обвързано с възможността малките и средни стопанства да развиват дейността си като бизнес, да печелят, да растат и да се специализират. Затова планираме:

- Повишаване на доходите и пазарния достъп на малките и средни стопанства - целеви мерки за подкрепа (улесняване на кандидатстването, допълнително преразпределително плащане, стимулиране на семейното фермерство, грантове);
- Подкрепа на млади фермери и насърчаване стартирането на бизнес в селските райони – улесняване на достъпа до финансиране и до земя, подобряване на условията за животи и развитие на дейност в селските райони;
- Разширяване реализацията на земеделска продукция – местни пазари, къси вериги на доставка, онлайн търговия;
- Подкрепа на традиционни сектори – производство на плодове и зеленчуци, животновъдство, пчеларство;
- Достъп до финансиране чрез специфични инструменти, включително кредитни гаранции за стопани без достатъчно обезпечения, преференциални лихви, занижени изисквания към обезпеченията, гратисни периоди, по-малка административна тежест.

Увеличено предлагане на български земеделски продукти и храни

За постигане на тази цел предлагаме:

- Насърчаване на производството на български земеделски продукти и храни чрез:

- добри практики за производство на основни групи храни от български производители и улесняване достъпа на потребителите до местна продукция;
- насърчаване на вписването на нови производители в регистрите на продукти със защитени наименования на МЗХГ;
- подпомагане на производството на планински продукти, продукти със защитено географско указание и защитено наименование на произход; на храни с традиционно специфичен характер, биологично производство и преработка;
- подпомагане включването в схеми за качество, създадени въз основа на националното законодателство.
- Насърчаване на консумацията и преработката на български земеделски продукти - увеличаване на производството, инвестиции в преработка на българска продукция, фермерски пазари за регионални продукти, схеми за предоставяне на плодове, зеленчуци, мляко и млечни продукти в детските градини и училищата и др.

ГОРИТЕ – БОГАТСТВОТО НА БЪЛГАРИЯ

Горите са зеленото богатство на България. Те са в основата на политиките на ЕС за климата. Доброто състояние на горите влияе пряко на здравето, средата за живот и околната среда. Те имат решаващо значение за продоволствената сигурност, като са фактор за опазване на почвите, регулиране и намаляване на риска от наводнения, суша и пожари.

Основната ни цел в сектор гори е развитието на иновативно горско стопанство за устойчиво и интегрирано управление на горите и горските територии в селските райони. За постигане на тази цел планираме:

- Преустановяване на планиране и прилагане на сечи и периодичен мониторинг на състоянието на определените „старите гори“. Задължително природосъобразно управление на достигналите зрялост горски насаждения, основано на концепцията за постоянно горско покритие и увеличаване отглеждането за подобряване на състоянието и устойчивостта на младите гори със 100 %;
- Възстановяване на коренните хабитати чрез ползване само на местни горско-дървесни видове при горскостопанските дейности, естественото и изкуственото възобновяване на горските насаждения. Сертифициране на горскостопанското планиране;
- Подкрепа на горската индустрия и българското мебелно производство с продължаване на преференциалното предоставяне на дървесна суровина на местни преработватели и дългосрочното договаряне за сметка на спиране износа на суровина за трети страни;
- Въвеждане на правила за правилно използване на качествената дървесина от горите. Усъвършенстване на планирането на добива на дървесина, съобразно преработвателните мощности, включително чрез разширяване на дългосрочното договаряне минимум с 25%, съвместно с преработвателите на дървесина и в съгласие с екологичните политики;
- Още диверсификация на приходите в горската система - развитие на производството на биопродукти и на планински спорт и туризъм, като дялът им нарасне с 50% до 2025 г;

- Цялостна дигитализация на информацията и административната дейност в сектор гори и интегрирането ѝ с информационните системи на останалите териториално обособени сектори. Всеобхватно въвеждане на “smart forestry” – прецизно лесовъдство, основано на приложението на електронните облачни технологии до края на 2024 г.
- Усъвършенстване на превенцията и контрола за опазване на горите чрез надграждане на електронните и дистанционни методи за информация, наблюдение и публичен контрол.

РИБАРСТВО И АКВАКУЛТУРИ

През изминалите четири години секторът премина през сериозна трансформация. Създадохме условия за устойчивост. На пазара вече се предлагат продукти с по-висока пазарна стойност и има повишено търсене. Увеличи се дялът на заетите и производителността на труда. Вече има ефективен контрол на незаконния и нерегламентиран риболов. Политиката ни е насочена към разумна експлоатация на живите водни ресурси и развитие на аквакултурите и управление на рибните запаси, като се отчита високата социална функция на риболова и крайбрежните райони.

Основната ни цел е изграждането на модернизирани и социално отговорен сектор с принос към опазването на околната среда и на биоразнообразието. В изпълнението ѝ планираме:

- Запазване на поминъка на рибарите с възможности за разширяване на бизнеса чрез диверсификация и добавяне на стойност към уловите.
- Съхраняване и развитие на дребномащабния стопански риболов в крайбрежните общности на Черно море и река Дунав. Подкрепа за изграждане и модернизация на лодкостоянки и места за укритие на рибарски лодки, специализирани за дребномащабния риболов;
- Модернизиране на рибарските пристанища, изграждане на съоръжения за прием и обработка на нежелания улов и морски отпадъци;
- Увеличаване на икономическия дял на риболова и аквакултурата чрез подкрепа на преработката на продукцията;
- Изграждане на рибни тържища и центрове за първа продажба на продукти от риболов в местата за разтоварване на улова. Развитие на мрежа от рибни пазари;
- Използване на високотехнологични средства за борба с незаконния, нерегламентиран и недеклариран риболов;
- Разширяване и задълбочаване на научните изследвания за рибните ресурси и водните екосистеми, свързани с измененията на климата и околната среда;
- Насърчаване на аквакултурно производство, осигуряващо екологични услуги и стимули за преминаване към биологични аквакултури;
- Въвеждане на специфични мерки за управление и опазване на рибните запаси за благоприятни условия за размножаване на видовете, опазване на младите екземпляри и смекчаване на въздействието на риболова върху уязвими видове и местообитания;

- Целенасочени действия за опазване и възстановяване на водните екосистеми, в това число почистване на водните басейни, подобряване на селективността и риболова.

ТРАНСФОРМАЦИЯ ЗА И ОТ ХОРАТА

СОЦИАЛНА ПОЛИТИКА

Ефективна помощ навсякъде, където е необходима

Социалната политика е за хората. Вярваме, че тя трябва да бъде разглеждана отделно от пазара на труда и индустриалните отношения, защото те са пряко свързани с икономиката и образованието. Предлагаме да разделим труда от социалните дейности и да дадем нов тласък на индустрията и бизнеса чрез подобряване на конкуренцията, повишаване на доходите и заетостта. В центъра на политиките поставяме повишаването на конкурентоспособността на българите. Защото сме уверени, че успешната пазарна икономика се основа на развит човешки капитал. Основна цел е трансформацията на пазара на труда в съответствие с променящата се икономическа, дигитална, пандемична и социална среда.

Какво постигнахме досега:

Увеличихме доходите - минималната работна заплата и минималната пенсия днес са съответно 650 лв. и 300 лв. Все още преодоляваме успешно последствията от пандемията и настъпилата икономическа криза. Създадохме инструменти за заетост, благодарение на които продължаваме да задържаме едноцифрен процент на безработица (7% за януари 2021 г.). Бяха съхранени около 300 000 работни места, а въпреки кризата в последната година над 230 000 започнаха работа. Не спряхме нито едно социално плащане. Удължихме програмите за топъл обяд, патронажна грижа и предоставяне на храна. С мерките за семействата с деца и ученици подкрепихме близо 90 000 домакинства. Помагахме на затруднените семейства, за да не отпаднат деца от училище. За всички 2,1 млн. пенсионери отпуснахме над 800 млн. лв. добавки от 50 лв. към пенсиите.

Трансформиране пазара на труда чрез насърчаване на уменията и интелигентна дигитализация. Повишаване на конкурентоспособността

Пандемията ни показва, че пазарът на труда изисква гъвкавост и адаптация на знанията и уменията. Това налага системата за обучение на възрастни да бъде модернизирани чрез осигуряване на нова среда за учене и дигитални технологии.

Дигитализация и умения

- Дистанционно и електронно обучение и самообучение: Разработване и внедряване на система. Стимули за работодателите за внедряване на нови технологии, нови професии и адаптиране на работни места при криза.

- Дигитално ограмотяване на необразованите безработни: Изграждане на дигитални клубове в читалищата за формиране на базови дигитални умения

Обучения и валидация - Насърчаване на ученето през целия живот чрез професионално ориентиране и създаване на „Иновационни лаборатории“ за обучение по ИКТ на служителите на администрациите и техните клиенти.

- Разработване и внедряване на система за валидиране на умения за улеснение оценката на кадрите за бизнеса; Валидиране на придобити знания и ключови/меки умения.

Бързи преходи в нова заетост: обучения и преходи от заетост в заетост в процеса на разкриване или трансформация на работни места вследствие на автоматизация на производствените процеси, услугите и бизнеса.

- Нова електронна административна услуга „Бърз преход от заетост в заетост“. Публичната служба по заетостта и Частните трудови посредници ще работят индивидуално със заети лица от фирми в криза и предстоящ фалит или временно затваряне/намаляване на обема на работа за преместване директно в друга подходяща фирма за определен период от време или безсрочно.

Цифрова трансформация на пазара на труда: подпомагане на бизнеса за бързо идентифициране на промените в работната сила.

- Създаване на Национален фонд за дигитална и професионална трансформация на пазара на труда 2021-2025 г. за подкрепа на бизнесите чрез обучения, индивидуални консултации и др.

Прогнозиране и анализи на пазара на труда: повишаване на капацитета на АЗ за прогнозиране и анализ на пазара на труда съвместно със социалните партньори и работодатели.

- Разработване на „Стратегия за умения в дигитализиращата се икономика 2021-2025“;
- Разработване на „Единен портал за прогнозиране на работни места за бъдещето“.

Развитие на предприемачеството: интегрирани проекти на ниво министерства, регионални органи по заетостта и НПО сектора за подкрепа на предприемачеството, мобилността, завръщане на младежите на българския трудов пазар, активиране на икономически неактивни лица и др.

- Подпомагане на бизнеса в изостанали райони чрез мерки за саниране, реконструкция на изоставени, общински или държавни жилища или изграждане на нови за преместващите се българи;
- Развитие на модела на учебно-тренировъчните фирми в училищата и обвързването му с процесите на валидиране на умения и с мерките за стартиране на собствен бизнес.

Активиране на икономически неактивните лица: създаване на Механизъм за съвместна работа на институциите за включване на пазара на труда на дългосрочно

безработни и хора от уязвими групи чрез валидиране на умения и/или повишаване на квалификацията. Бърз преход към заетост.

- Разработване на нови алгоритми за идентифициране и картографиране на неактивните лица с акцент към тези, които нито учат, нито работят.
- Разработване на нови национални и регионални политики за включване на икономически неактивните лица на пазара на труда.
- Насърчаване на работодателите да наемат хора с увреждания чрез данъчни стимули, достъп до допълнителни програми за достъпна работна среда, инфраструктурни проекти за разкриване на работни места.

Цялостна реформа на системата за професионално обучение и квалификация на възрастните и ученето през целия живот

- Промени в ЗПОО и други нормативни документи с цел облекчаване и осъвременяване на достъпа до обучителни и валидиращи услуги, дистанционни и електронни форми на обученията и самоподготовка на възрастни.
- Създаване на фонд „Квалификация“ - Регламентиране на % от фонд „Безработица“, друг осигурителен фонд или чрез минимална вноска от работодател и работник за индивидуално финансиране на обучение за професионално/кариерно развитие.

Подкрепа на сребърната икономика (55+) - стимули за работодатели и лица в пенсионна или предпенсионна възраст за редовна или алтернативна гъвкава заетост, предприемачество, обученията по дигитални умения и др.

- Създаване на единен портал за пенсионираните специалисти в различни области с цел използване на тяхната експертиза и потенциал от страна на бизнеса.

Модернизиране на трудовото и осигурителното законодателство за регламентиране на нови гъвкави условия на труд (включително за родители на деца до 12 г.), както и на безопасни условия на труд; Изцяло нови Кодекс на труда и Закон за насърчаване на заетостта.

- Преструктуриране на политиките за субсидиране на заетостта и обученията чрез окрупняване и гъвкавост на мерките за заетост.
- Промени в КСО и нормативната уредба - промяна в регламента за изплащане на парични обезщетения при безработица – с намаляващ размер след 4-ия месец престой без работа (например първите 3 месеца 100%, за всеки следващи 3 се намалява с 20% до достигане на определения минимален размер на обезщетението).

Насърчаване на социалния диалог: подкрепа при договарянето на препоръчителен индекс за реален ръст на работните заплати в частния сектор и възможност за диференциация на препоръчителния индекс по сектори, отрасли и браншове.

ПОДКРЕПА ЗА СЕМЕЙСТВОТА И ДЕЦАТА

Данъчни облекчения за семейството. Гъвкави форми на заетост:

- създаване на данъчни облекчения по Закона за данъците върху доходите на физическите лица за работещи родители, включително в случаите, когато децата не са приети в държавни детски градини;
- облекчаване на процедурите за кандидатстване и разширяване на кръга правоимащи по програмите „Родители в заетост“ и „Детски кътове“;
- създаване на специализирани програми за заетост на безработни родители, които отглеждат деца с увреждания. Насърчаване на работодатели за наемането им на дистанционна или почасова работа.

Подкрепа, насърчаване и облекчаване на процедурите за осиновяване на деца.

- Изменение на Семейния кодекс и други нормативни актове с цел разширяване на подкрепата на кандидат-осиновителите, осиновителите и децата - преди, по време и след осиновяването. Включване в комплексни социални, здравни и образователни услуги.
- Създаване на подкрепяща среда за предотвратяването на отпадането от образователната система - Разширяване на инструментите за работата на образователните медиатори, включително чрез нови технологии.

Насърчаване на социалното включване на уязвимите групи

- Продължаване на реформата на социалните услуги за дългосрочна грижа - изграждане и оборудване на нови социални и интегрирани здравно-социални услуги за резидентна грижа и съпътстващи специализирани и консултативни социални услуги за хора с увреждания. Създаване на услуги за хората в невъзможност за самообслужване, които са в листата на чакащи за настаняване в домове за възрастни. Създаване на достъпна среда за хора с увреждания чрез предоставяне на висококачествени помощни технически средства.

Изграждане на система за интегрирани здравно- социални услуги

Достъпни, навременни и ефективни здравно-социални услуги:

- осигуряване на почасови услуги домашен помощник и социален асистент за възрастни, самотноживеещи в надтрудоспособна възраст, хора с умствена изостаналост, психични проблеми и претърпели тежки операции;
- подпомагане на нуждаещи се чрез спешни интегрирани здравно – социални услуги в домашна среда и асистентска подкрепа през нощта, почивните дни, празници и в извънредни ситуации;
- обучения на дългосрочно безработни и привличането им за развиване на интегрирани здравно-социални услуги и осигуряване на услуги домашен помощник и социален асистент.

Осигуряване на качествени социални услуги в общността за настанени в специализирани институции и поетапно закриване на институции:

- изграждане и ремонт на необходимата инфраструктура за предоставяне на социални и интегрирани здравно-социални услуги;
- професионална подготовка, кариерно развитие и достойно заплащане на специалистите, осигуряващи интегрирани здравно-социални услуги;
- закриване на специализираните институции за хора с увреждания, хора с умствена изостаналост и психични проблеми, и реформа на резидентната грижа за възрастни хора.

Разширяване мрежата от услуги за ранно детско развитие и развитие на услуги за превенция и ранна интервенция на уврежданията за деца:

- включване на допълнителни процедури в пакетите на ранната диагностика при бременност и на допълнителни профилактични прегледи за деца за превенция и ранна диагностика на заболявания, гръбначни изкривявания и очни проблеми;
- създаване на специализиран патронаж за подкрепа на самотни майки и многодетни семейства;
- създаване на консултативно – образователна платформа за подкрепа на млади родители.

Интегрирано предоставяне на подкрепа за бездомни, хора в кризисна ситуация, пострадали от насилие или жертви на трафик:

- разработване на мерки за трудова интеграция чрез разширяване на програмите за субсидирана заетост и стимулиране на работодателите в Закона за насърчаване на заетостта и Закона за социалната и солидарната икономика;
- настаняване в социални жилища.

Изграждане на нова система за социална подкрепа на българските граждани

Цялостна реформа на социалното подпомагане: събиране и систематизиране на законите, регулиращи социалната сфера. По-прецизно насочване на социалните програми, увеличение на размерите на помощите. Окрупняване на пакетите социални помощи и въвеждане на нови видове.

- Създаване на Кодекс за социална подкрепа, който да гарантира ефикасното разходване на публичните финансови средства и да ограничава рисковете от социално изключване на уязвимите групи.

Социалните работници – професията на бъдещото

- Разработване на стратегия за човешките ресурси, която да гарантира подходящо възнаграждение и инвестиции чрез образование и обучение и кариерно развитие;
- Осъвременяване на работната сила и работните процеси чрез осигуряване на екипи с профилирани умения.

Въвеждане на електронна система в АСП за потребители на социалното подпомагане и услугите и/или мобилно приложение с възможност за подаване на заявления за

подпомагане, заявления за социални услуги, както и обратна връзка за помощ от социален работник.

Пенсионна система и за възрастните, и за младите

Достоен живот на възрастните хора:

- продължаване приетото през 2015 г. плавно увеличаване на изискуемите възраст и стаж за придобиване право на пенсия;
- годишно осъвременяване на пенсиите и увеличаване на минималния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст;
- подкрепа за хората в предпенсионна възраст с дълги прекъсвания в трудовата кариера да натрупат необходимия осигурителен стаж за придобиване право на пенсия;
- повишаване адекватността на пенсиите, несвързани с трудова дейност.

Пенсията да съответства на реалния принос:

- преразглеждане на режима на пенсиониране на т.нар. „категорийни работници“;
- годишно актуализиране размерите на основните нормативни параметри на държавното обществено осигуряване по съвместно разработен със социалните партньори механизъм;
- преразглеждане начина за определяне на минималния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст при непълнен осигурителен стаж.

Пенсионна система за бъдещето:

- Регламентиране на възможности за участие в осигурителната система на работещите в т.нар. „икономика на платформите“;
- Активно използване на средствата от Учителския пенсионен фонд за облекчаване последствията от демографските промени върху образователната система;
- Въвеждане на възможности самоосигуряващите се доброволно да се осигуряват в частни схеми срещу безработица;
- Въвеждане на стимули за доброволно пенсионно осигуряване в частни схеми.

Осигуряване на подкрепа за активен живот на възрастните хора и остаряване в добро здраве

- реформиране на пенсионерските клубове и превръщането им в клубове по интереси. Повишаване на дигиталната грамотност на хора в пенсионна възраст за работа с компютър, включително чрез създадените дигитални клубове по проекта за Дигитална платформа за обучения на НПВУ;
- организиране на балнеолечение за възрастни хора;
 - наблюдение на здравния и социален статус на възрастни хора с хронични заболявания и увреждания, живеещи в отдалечени и селски райони чрез услугата телеасистенция.
 - Покриване на разходи за изработване на очила и зъбни протези за възрастни хора;

- насърчаване на споделено работно място и/или като наставници за възрастни хора.

ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

Качествено и достъпно здравеопазване

Основна стратегическа цел в сектор „Здравеопазване“ е **подобряването на здравето на нацията**. Постигането на тази дългосрочна цел се предхожда и съпътства от усилия за:

- постигане на резултати за удължаване продължителността и повишаване качеството на живот;
- намаляване на заболяемостта от хроничните незаразни и социалнозначими заболявания;
- намаляване коефициента на преждевременната смъртност.

Като стъпка за успешното реализиране на тези цели на преден план бе изведено кадрово стабилизиране на здравната система и финансовата обезпеченост на сектора. Това доведе до значителен напредък за подобряването на здравето на нацията.

Пандемията от COVID-19 постави здравната система в нова, изключително трудна и непозната ситуация. Бяха предприети мерки за осигуряване на достатъчно болнични легла и спешно бяха изготвени протоколи за лечение в съответствие с европейските и световни стандарти. Мерките постигнаха резултат, днес здравната система успешно се справя с всекидневните предизвикателства на вируса. Лекарите придобиват все повече знания и умения за лечението. Дейностите по овладяване и проследяване на пандемията остават приоритет. Ще се стремим към:

- по-нататъшно укрепване на здравната система и разширяване възможностите ѝ за работа в пандемията;
- подготовка на системата за реакция при кризи с правила и протоколи за лечение, защита, наблюдение, и взаимодействие с останалите институции;
- проследяване на постваксиналния имунен отговор;
- продължаване на програмата за преболедували пациенти - консултиране, продължително лечение и рехабилитация;
- оптимизиране работата на държавните лечебни заведения за рехабилитация, които участват в лечението на пациенти с остатъчни здравословни проблеми след прекарана инфекция;
- дистанционно проследяване на пациентите чрез телемедицина.

Усилията и политика в сектор „Здравеопазване“ трябва да продължат и занапред, за да постигнем устойчиви резултати в бъдеще - от една страна да се постигне усъвършенстване качеството на здравните услуги, а от друга – подобряване условията на труд и повишаване мотивацията и удовлетвореността на работещите в сектора.

Цели:

Преодоляване на регионалните дисбаланси и осигуряване на функционално взаимодействие между отделните нива на медицинска помощ:

- подобряване работата на **системата за спешна помощ** чрез модернизиране на инфраструктурата, сградния фонд, автопарка и апаратурата във всички структури; повишаване квалификацията на служителите;
- въвеждане на **система за спешна медицинска помощ с хеликоптер (HEMS)**;
- инфраструктурно, кадрово и организационно укрепване на **лечебните заведения**;
- **механизми и средства за гарантиран достъп до медицински и дентални грижи** в регионите с ограничен достъп до пълен обем здравни услуги;
- Оптимизиране работата на всички институции, въввлечени в процеса на **донорството и трансплантацията**; по-нататъшно изграждане на административен, медицински и кадрови капацитет за тези дейности.

Кадрово обезпечаване с лекари от всички специалности и професионалисти по здравни грижи. Равномерно разпределение по места; Целенасочени стимули за медицински кадри в отдалечените и труднодостъпни региони и местата с липса на достъп до пълния обем базови здравни услуги:

- **мотивиране на младите да работят в малки и отдалечени населени места** чрез високо възнаграждение от три допълващи се източника - общината, държавата и лечебното заведение; осигуряване на общинско жилище с възможност за придобиване след определен период; осигуряване на възможности за специализация на място в лечебното заведение и за курсове и обучения в университетските центрове; осигуряване на условия за работа на членове на семейството и грижа за децата – детски ясли, детски градини, училища;
- развитие на системата за **продължаващо обучение** чрез подкрепа на съсловните организации;
- **мотивиране на завършилите медицински специалности да останат да работят в страната.** Средното брутно месечно възнаграждение на лекар в страната в края на мандата да достигне размера на 3 средни brutни работни заплати в публичния сектор; Средното брутно месечно възнаграждение на професионалист по здравни грижи в края на мандата да достигне 2 средни brutни работни заплати в публичния сектор. Да бъде постигнато **съотношение на възнагражденията лекар, професионалист по здравни грижи и санитар/болногледач 3:2:1**;
- осигуряване на **преференциални условия и финансови стимули** при увеличен прием за обучение в медицински специалности, в т.ч чрез осигуряване на целеви стипендии. Аналогично и за специализациите с акцент върху специалностите с недостиг на кадри. Осигуряване на финансиране за периода на специализация с ясни ангажименти за кариерно развитие, стартово възнаграждение и продължаващо обучение.

Ефективно използване средствата от Европейския съюз за постигане на заложените в сектор „Здравеопазване“ политики:

- Инвестиции в иновативна медицинска апаратура, ключови мерки за енергийна ефективност, модернизация на сградния фонд и материалната база;
- Предвидените инвестиции са разпределени по различни европейски финансови механизми, и включват:
 - подкрепа на общопрактикуващите лекари;
 - провеждане на информационни кампании;
 - разширяване на здравните услуги по отношение на двете основни причини за смърт – сърдечносъдовите и онкологичните заболявания /ранна диагностика, лечение и проследяване на колоректалния рак, рак на стомаха, простатата, гърдата и шийката на матката/;
 - оборудване за лечение на COVID-19 и повишаване капацитета на лабораторната мрежа и центровете за трансфузионна хематология за диагностика на вируса;
 - енергийна ефективност, модернизация на базата със съвременна медицинска апаратура;
 - обновяване и модернизиране на базата, медицинско и немедицинско оборудване в лечебните заведения за психиатрична помощ;
 - обучение на лекари и други медицински специалисти за прилагане на ендоваскуларно и ранно лечение на сърдечно-съдовите заболявания.
 - укрепване на информационния капацитет на лечебните заведения - регистри и информационни бази данни.

Гарантиране на финансова стабилност и обезпеченост на здравната система чрез:

- запазване на здравноосигурителния модел и надграждането му с доброволни здравноосигурителни фондове, които да дофинансират системата, като се създадат правила и възможности за доброволно доплащане на допълнителни услуги, в т.ч и чрез доброволните здравни фондове за дейности извън обхвата на финансираните от държавата;
- гарантиране на устойчив ръст по бюджета на НЗОК с цел стабилност на системата на задължителното здравно осигуряване. Осъвременяване на вида и обхвата на дейностите от основния пакет в посока разширяване обхвата и засилване ролята на профилактиката на хроничните незаразни, социалнозначимите заболявания и др. с цел превенция.

Гарантирано повишаване качеството на детското и майчиното здравеопазване.

Профилактика за по-добро здраве и качество на живот чрез:

- национална многопрофилна детска болница и изграждане на регионални детски болници;
- финансиране на дейностите по асистирана репродукция;
- разширен скрининг на наследствените заболявания за превенция на увреждания при децата;
- подобряване на профилактиката и превенция на вродените заболявания;
- подобряване грижите за децата с увреждания или проблеми в развитието; програми за повишаване здравната култура; програми за информиране на децата и подрастващите

за рисковите фактори за хронични незаразни, социалнозначими, заразни и паразитни заболявания, ХИВ/СПИН и др.;

- популяризиране на борбата с рисковите фактори тютюнопушене, злоупотреба с алкохол, нездравословно хранене, ниска физическа активност и др.
- противодействие на търсенето и предлагането на наркотици.

Подобряване лекарствената политика и регулация чрез:

- ефективно управление на недостига на лекарствени продукти;
- усъвършенстване на механизмите за ценообразуване;
- разширяване на достъпа до лекарствени продукти чрез стимули за разкриване на аптеки в населени места, където няма такива;
- въвеждане на индикатори за рационална лекарствена употреба, включително на система за докладване на грешки при предписването на лекарства;
- подобрен достъп до оптимална лекарствена терапия чрез единни стандарти;
- наблюдение и оценка на ефекта от иновативни лекарства; усъвършенстване на критериите и алгоритмите за лечение със скъпо струващи медикаменти.

Продължаване изграждането на Национална здравна информационна система:

- надграждане на електронното здравеопазване в медицинските изделия, храни и помощните средства, заплащани от държавата;
- изготвяне на електронен протокол /освен електронна рецепта/, който да замени рецептурната книжка и всички здравни документи на хартиен носител;
- електронни направления, медицински документи, в т.ч амбулаторни листове, история на заболяването, медицински изследвания и др. за всички сфери на медицината и за всички изпълнители на медицинска и дентална помощ и аптеки; надграждане на пациентското досие с всички данни за лечението и резултати от изследванията, независимо дали са в обхвата на задължителното здравно осигуряване;
- медицински регистри с приоритет на тези за социално значими заболявания;
- усъвършенстване въвеждане на електронната система за медицинска експертиза, интегриране с Националната здравно информационна система и системата за регистрация на временната неработоспособност;
- усъвършенстване системата за регистриране на ваксинирани лица, за ваксини срещу COVID-19 с данни за всички видове ваксини и възможности за проследяване състоянието на пациента като част от здравното досие;
- надграждане на електронната система за установяване на недостиг на лекарствени продукти и за проследяване движението им в страната;
- усъвършенстване на електронната система за централизирана търговия на лекарствени продукти за болничната система с цел постигане гарантирани доставки;
- надграждане и интегриране на Националната система за борба срещу COVID-19 към Националната здравно-информационна система;
- интегриране на всички участници в здравната система към Националната здравно-информационна система.

КУЛТУРА

Пряк ангажимент на държавата за развитието и популяризирането на българската духовност

Културата формира идентичността и развитието на нацията ни. Освен че създава, тя съхранява вярата и ценностите ни, изкуствата, опазването и популяризирането на българския език, историческото наследство и националната памет. Ролята на институциите за духовния живот е водеща и е време развитието на българската култура да бъде целенасочено и в крак с предизвикателствата на глобалния свят. Защото технологиите променят не само начина ни на живот, но и начина, по който функционира обществото.

Насърчаване на създаването на културен продукт

- Създаване на фонд за подкрепа на изобразителни и визуални изкуства, бюджет за монументални изкуства, свързани с градската среда;
- Трайно подпомагане на съвременната литература, политика за представяне на българската литература в чужбина, за развитие на училищните библиотеки и за подпомагане на книгоиздаването;
- Съдействие и стимулиране на износ на филми и сериали;
- Увеличаване на средствата за филмово производство на БНТ;
- Активно подпомагане на българските телевизионни оператори за излъчване на програма в съседните на България държави;
- Създаване на програми за устойчива подкрепа на независимия сектор във визуалните изкуства.

По-добри условия за износ на българска култура

Работим за това българските творци да имат благоприятна среда да се изявяват и популяризират нашата култура извън пределите на страната.

- Условия за създаване на стойностни творби в областта на литературата, музиката, изобразителните, визуалните и сценични изкуства.
- Достъпност на тези творби до многократно по-големи публики в сравнение с последните години.
- Годишни програми за представяне на културата и изкуството зад граница като част от цялостна стратегия за популяризирането на страната ни по света;
- Активно подпомагане на академичните културни институции – Народен театър, Национална опера и Държавна филхармония, за износ на културна продукция;
- Утвърждаване на българското присъствие на международните форуми за изкуството и редовно участие на България на Венецианското биенале.

Развитие и съхранение на културната идентичност и духовността

- Нова политика за опазване, консервиране и популяризация на археологическото и пластическото наследство.

- Съхраняване и популяризиране на традиционна материална и духовна култура, включително фолклор, етнография и градска култура.
- Дълбока реформа на читалищното дело и прекратяване на порочната практика на финансиране на фиктивна читалищна дейност;
- Разширяване на достъпа до култура за малките общини и населени места;
- Инвестиции в археологически разкопки с акцент върху Средновековния период,
- Ефективна система за опазване на историческото и културно наследство, включително институционализиране на органи за обществен надзор на дейностите по опазване на културното наследство;
- Продължаване на активното подпомагане за възстановяване на религиозни храмове на основните религиозни общности в България;

Връзка изкуство – образование – иновации – технологии

- Насърчаване на научните изследвания във висшите училища по изкуствата;
- допълнително финансиране за изследователските университети и Академиите по изкуства от бюджета по проекти за модернизиране на научната и творческата инфраструктура и за пост-докторантски програми;
- Подпомагане на държавните университети, академии и научни институти за създаване на офиси за административно и финансово управление на проектите, изпълнявани от учените и творците
- Максимално улеснен достъп на културните продукти до образователната система, до детски градини, училища, университети. По-лесно, емоционално и интересно възприятие на изучавания материал под формата на театрални куклени или драматични пиеси;
- Поетапно дигитализиране на архивните фондове на БНТ, БНР, Националния филмов център, Държавен архив;
- Въвеждане на единен софтуер и платформа за всички галерии и музеи, в които всички дигитализирани движими копия да присъстват.
- Целево финансиране на всички галерии и музеи, които все още нямат софтуер за дигитализация.
- Създаване на дигитална система за управление и контрол по опазване и представяне на културното наследство;

Връзка култура и бизнес

- Стимулиране на корпоративния сектор за създаването на културни политики и некомерсиални проекти чрез облекчения, съответстващо финансиране и чрез сътрудничество с финансови институти и инвеститори, които са включили в своята корпоративна политика като приоритет подпомагането на културата в България;
- годишни семинари за обмен на добри практики при подготовка на успешни проекти за висшите училища по изкуствата, както и за засилване на връзката им с бизнеса;

Съхранение и развитие на културна идентичност на българите зад граница

- Оптимизиране и по-висока активност на дейността на българските културни центрове зад граница
- Привличане на чужди творци и учени за популяризиране на българското културно-историческо наследство и съвременната българска култура;
- Инвестиране в опазването и съхраняването на българското културно-историческо наследство извън пределите на страната;

Политика по отношение утвърждаване статуса на културните дейци

- Чувствително вдигане на социалния статус на културните дейци;
- Повишаване на обществения и социален статут на музейните специалисти;
- По-лесен достъп на свободните артисти и частни трупи до държавните и общински сцени;
- Разпознаване на свободния сектор чрез създаване на официален единен регистър към Министерството на културата, който да събира и обобщава информация за сфера на дейност, годишни доходи, осигурителен статус, вид заетост, придобити образователни степени /квалификации, селекции, номинации, награди и други професионални постижения, членство в национални и международни професионални сдружения, асоциации и мрежи;
- Дългосрочно структурно финансиране на организации в свободния сектор от 1 до 3 години, за придобиване на организационен потенциал и устойчивост;

Гъвкаво финансиране

- Споделяне на разходите за поддръжка на сграден фонд на институти със смесено финансиране – община и държава;
- Надграждане на системата за делегираните бюджети и въвеждане на стимули за по-добър продукт. Повишаване качеството на продукциите, съответно и критериите на публиките;
- Категоризация на театрите спрямо качеството и количеството на работата им;
- Разпознаване от държавата на професионалните фолклорни ансамбли като движимо културно наследство. Дофинансиране на общинската издръжка, достъп до методиката за делегираните бюджети и включване в националните културни календари;
- Осъвременяване на финансирането и стандарта за музеи и галерии

Връзка култура – туризъм

- Приемане на стратегия за културен туризъм с хоризонт поне 5 години напред.
- Създаване на нарочна работна група между ресорните ведомства Министерство на културата и Министерство на туризма за целенасочен и постоянен обмен.
- Национален представителен информационен портал на няколко езика, който да включва културен календар и карта на всички археологически, традиционни и съвременни културни обекти по области, общини и в национален план.
- Включване на културните обекти и събития в глобалните международни приложения и сайтове за туризъм. (Tripadvisor и подобни)

- Постоянно рекламиране на България като културна туристическа дестинация – насочено и към вътрешния пазар и към международните медии.
- Стартиране на популяризиращи културния туризъм филми, кампании и инициативи, които да включват дипломати, политици, популярни лица.

СПОРТ И МЛАДЕЖКИ ПОЛИТИКИ

Спортът е част от пълноценния живот и основа за здраво младо поколение с ценности и самодисциплина. Всеки трябва да може да спортува без ограничения според възраст, физическо и психическо състояние, етнически произход, сексуална ориентация или социално положение. Спортът стимулира общуването, утвърждава справедливостта като ценност, бори се срещу ксенофобията и поддържа мултикултурното общество. Постижения на спортистите ни представят България пред света, засилват нашия патриотизъм и позитивното отношение към страната ни.

Имаме стратегическа цел да запазим и повишим репутацията на България като спортна нация. С увеличаването на средствата за дейност на спортните клубове, в съответствие с по-големите и увеличаващи се постъпления на ДП Български спортен тотализатор, ще се създадат условия за качествен тренировъчен процес и постигане на перспективен спортен резерв. Ще повишим квалификацията на треньорите с широко внедряване на научно-приложната дейност и прилагането на последните научни постижения в спорта. С високи спортни постижения, организиране на спортни мероприятия и достойно представяне на страната пред света, както и чрез строеж и реконструкция на спортни обекти и съоръжения, ще създадем условия за изграждане на трайни навици в обществото за упражняване на достатъчно честа и интензивна физическа активност, предпоставка за здравословен и дълъг живот.

Какво постигнахме досега:

Над 450 000 000 лв. са инвестирани в спортна инфраструктура в трите управленски мандата. Подобряването ѝ позволява развитие на масовия спорт и на спорта за високи постижения. Построените нови зали, както и реконструиранияте, вече отговарят на най-високите стандарти и могат да приемат състезания от най-висок ранг. Започнахме изграждането на физкултурни салони в училищата, където такива изцяло липсват. Прие се напълно нов Закон за физическото възпитание и спорта. Реформирахме принципите в структурирането на спортните клубове, а средствата за тяхната дейност са увеличени двойно. Утвърдихме България като отличен организатор на международни състезания от най-висок ранг, като световни и европейски първенства, олимпийски квалификации и др. Изцяло нова е уредбата за обединените спортни клубове. Регламентирахме стопанисването на спортни обекти. За първи път се допусна отдаване под наем на спортен обект за срок от 10 до 30 години; Днес законодателната уредба с отношение към спорта за високи постижения е по-прецизна, изчерпателна и последователна. За първи път се обръща специално внимание на регулацията за допинговия контрол.

Развитие и популяризиране на спорта

- изграждане и реконструкция на спортни обекти и съоръжения, справедливо разпределение на средствата към спортните федерации и клубове, увеличение на средствата за тяхната дейност, реформа в държавните спортни училища и повишаване квалификацията на треньорите;
- по-нататъшно изграждане и реконструкция на спортната инфраструктура, повишаване на енергийната ѝ ефективност;
- повече нови физкултурни салони в училищата - изграждане на средно по 25 изцяло нови салони годишно;
- продължаване изграждането и реконструкцията на спортни зали в областните центрове с капацитет до 1500 места;
- изграждане и реконструкция на терени и тренировъчни съоръжения за елитен и масов спорт и осигуряване на достъп за хората с увреждания;
- строеж и обновяване на съоръжения за практикуване на основополагащи и социалнозначими спортове;
- приоритетно изграждане и реконструкция на спортни съоръжения за спортове, които са донесли успехи на страната от олимпийски игри, световни и европейски първенства и купи.

Спорт за всички

Фитнес услугите са важна част от съвременния начин на живот. В последните години фитнесът стана изключително популярен. За него вече може да се говори не само като част от физическа активност, а като сектор от нея. В тази връзка е необходимо:

- утвърждаване на законодателната и професионална квалификационна рамка за подкрепа на стабилността в сектора и качеството на предлаганите услуги;
- признаване на организация за фитнес услуги за „специална организация“ по смисъла на Закона за физическото възпитание и спорт.

Приоритетно финансиране на проекти за спорта за всички на основополагащите спортове – лека атлетика, гимнастика, плуване, спортни игри и др. По този начин ще обхванем над 100 000 ученици годишно в извънучилищни спортни дейности, което е около 1/7 от всички ученици в страната;

Осведоменост и достъпност до спортни съоръжения

- сътрудничество между държавната администрация, регионалните и местните власти;
- разработване на публични регистри за улеснение при избора на спорт, спортен клуб, спортно съоръжение. Броят директни ползватели на регистрите се предвижда да надхвърли 400 000, а индиректните ползватели ще са всички лица, ползващи спортни услуги;

- законодателно и икономическо решение за по-ефективното използване на училищните спортни съоръжения в извънучилищното време;

Спорт за високи постижения

България има дългогодишни традиции в спорта и обществото има високи очаквания към нашите спортисти да продължават да печелят медали от най-престижните първенства. Спортните постижения са от основно значение за повишаване престижа на страната.

Целта е запазване и повишаване на успехите на нашите спортисти чрез системно подпомагане на спортните федерации, спортистите от националните отбори и координация между държавата и общините в тази дейност. Приоритетите са:

- реформа в държавните спортни училища за по-добър подбор на млади таланти, качествено образование и по-нататъшна реализация;
- повишаване квалификацията на треньорите, регламентиране на статута им и приравняването им към други подобни професии;
- доусъвършенстване на системата за финансиране за справедливо разпределение на ресурси на спортните федерации и клубове, според техните постижения, както и на спортните федерации, развиващи социалнозначими спортове;
- приоритетно подпомагане на най-перспективните ни състезатели и насърчаване на младите таланти;
- увеличаване на средствата за дейности на спортните клубове с минимум 200% за целият период;
- повишаване качеството на държавните ни първенства;
- обновяване на спортното оборудване и следване на тенденциите за оптимална подготовка на състезателите в спорта за високи постижения;
- широко внедряване на научно-приложната дейност в сферата;
- организиране на международни състезания от най-висок ранг, на които домакин е Република България, с приоритет на спортовете с успехи на олимпийски игри, световни и европейски първенства и купи;

Младеж

Политиката за младежта има хоризонтален характер и всяка секторна политика – (образованието, заетостта, културата, спорта, здравеопазването, социалните услуги и т.н.) има отношение към младите хора. Основната ни цел е осигуряване на среда за социална, професионална и личностна реализация в България. Да създадем възможности за развитие, за гражданска активност и социално включване. Работим за повече самостоятелни млади българи, подсилени със знания, умения и ценности, които живеят в среда с повече възможности за развитие и с по-малко агресия и рискове от зависимости. Такава среда ще ни приближи още по-близо до целта за младите хора България да е мястото, където да искат и да успяват да създават семейство и дом.

- разгръщане на новата Национална стратегия за младежта с приоритетите за следващите 10 години;
- изпълнение на двете национални програми за младежта на Министерството на младежта и спорта – за превенция на агресията и зависимостите сред младите и популяризиране на отговорно поведение;
- включване на спорта като инструмент за превенция и справяне с тези проблеми;
- насърчаване на здравословен и активен начин на живот; Обхващане и достигане до над 300 000 млади българи чрез поне 100 проекта и целенасочени информационни кампании в цялата страна;
- откриване на модерни младежки пространства в различни градове за работа със и за младите;
- повишаване капацитета и информираността на младите чрез информационни кампании и обучения - с акцент върху малките населени места - над 500 обучения, семинари, инициативи, младежки работилници и т.н. годишно;
- стимулиране на младежкото доброволчество и валидиране на придобитите знания, умения и опит от неформално образование и обучение;
- подкрепа за изграждане на капацитет на младежките организации и тяхната роля в приобщаването, участието и неформалното образование.

ВЪРХОВЕНСТВО НА ЗАКОНА, СИГУРНОСТ И **ВЪТРЕШЕН РЕД**

ВЪРХОВЕНСТВО НА ЗАКОНА И БОРБА С КОРУПЦИЯТА

Искаме българските граждани да усетят, че има върховенство на закона и видими резултати в борбата с корупцията. Гражданите искат институциите да работят бързо и да прилагат закона еднакво за всеки.

В изминалите 4 години реформите бяха насочени към гарантиране на бързо и справедливо правораздаване и правоприлагане.

В изпълнение на ключово решение на Европейския съд по правата на човека въведохме механизъм за разследване на главния прокурор и неговите заместници. „Специален прокурор“ ще отговаря за разследването. Въведохме гаранции за независимостта на „специалния прокурор“.

За да предотвратим излишно забавяне на наказателното производство, както и да гарантираме по-бързото произнасяне на присъди, сложихме край на безкрайното връщане на делата на разследващите органи с цел избягване на наказателна отговорност на виновните лица чрез въвеждане на разпоредително съдебно заседание.

За постигане на по-високи резултати в борбата с корупцията по високите етажи на властта консолидирахме съществуващото разпокъсано антикорупционно законодателство. Създадохме единен антикорупционен орган и механизъм за превенция и противодействие на корупцията. Увеличихме изискванията за публичност

и проверки на имуществото, доходите и интересите на лицата, заемащи висши публични длъжности. Незаконно придобитото имущество се отнема в полза на държава.

Засилихме фокуса към предотвратяване на корупцията в администрацията. Всяко министерство и агенция разработва и изпълнява антикорупционен план, за да се премахнат предпоставките за корупция.

В полза на хората направихме широка реформа на административното наказване. Създадохме механизми за намалено плащане на глобите чрез споразумение и доброволно плащане в срока за обжалване. Увеличихме гаранциите за защита на правата на гражданите и бизнеса от административен произвол чрез обжалваемост на всички актове пред съд, с които се засягат техни права и законни интереси. Удвоихме срока за възражения и обжалване на актовете, за да могат гражданите да организират по-добре защитата си. С промените в Закона за административните нарушения и наказания въведохме и превантивни антикорупционни мерки при осъществяване на контролната и санкционната дейност на администрацията – повече прозрачност и отчетност на органите.

За улеснение на гражданите и бизнеса бяха повишени достъпът до правосъдие и прозрачността на процедурите. Създадохме Единен портал за електронно правосъдие, който ще позволява от юли 2021 г. гражданите и бизнеса да получават призовки и съобщения по електронен път, за да се решават по-бързо делата. Със същата цел и за спестяване на средства на данъкоплатиците и съда, въведохме видеоконферентните връзки в съдилищата.

Работихме в сътрудничество с Европейската комисия, Венецианската комисия, Организацията за икономическо сътрудничество и развитие, Групата на държавите срещу корупцията и други международни организации.

За да надградим постигнатото и отговорим на очакванията на българските граждани предлагаме следните мерки:

ВЪРХОВЕНСТВО НА ЗАКОНА

- пряк достъп на гражданите до Конституционния съд за защита на техните права и свободи чрез индивидуална конституционна жалба

Отговорност на главния прокурор

Въведохме законов механизъм за отговорността на главния прокурор и неговите заместници чрез създаването на фигурата на специален разследващ прокурор. Избирането му от членове на ВСС, както от съдийската, така и от прокурорската колегия, ще гарантира неговата независимост от самия главен прокурор. За кариерната му независимост се предвижда възможността специалният разследващ прокурор да стане съдия след изтичане на мандата му. Предвиден е и съдебен контрол на актовете на този прокурор. Ще предложим механизъм за разследване на главния прокурор и заместниците му да бъде установен с разпоредби в Конституцията.

Независимост на съда и прокуратура

- Прокурорите няма да участват в избора на председатели на Върховния касационен съд и Върховния административен съд, както съдиите нямат да участват в избора на главен прокурор. Това ще стане като премахнем пленума и разделим Висшия съдебен съвет на два отделни съвета – Съвет на съдиите и Съвет на прокурорите и следователите.
- Ще засилим прекия избор от страна на магистратите, като намалим квотата в Съвета на съдиите, избирана от Народното събрание. Това ще прекрати спекулациите, че политическите кадруват в съдебната власт.
- Ще гарантираме по-задълбочени и ефективни проверки за съдиите и съответно за прокурорите и следователите, като създадем два отделни инспектората в съдебната система.
- За въвеждането на индивидуална жалба до Конституционния съд, конституционен механизъм за разследване на главния прокурор и заместниците му и за засилване на независимостта на съда и прокуратурата са необходими конституционни реформи. ГЕРБ ще търси консенсус за конституционните промени.

Надграждане на усилията за справедливо, бързо и ефективно правосъдие

Планираме повишаване на прозрачността и ефективността на съдебните процедури и разширено приложение на съвременните технологии в максимална степен. По този начин се стремим да ускорим и повишим откритостта на съдебните производства за гражданите и бизнеса и максимално да улесним достъпа до услугите, предоставяни от органите на съдебната власт. Ще постигнем това чрез:

- надграждане на електронното правосъдие;
- ясна законодателна рамка, даваща възможност на съдебната власт да осъществява процедури по електронен път;
- упражняване на процесуални права в електронна форма в съдебните производства;
- разширено приложение на съвременните технологии в правосъдието; Повишаването на дигитализацията ще осигури непрекъснат достъп до делата в реално време и качествено електронно управление. Страните и техните представители ще могат да прегледат електронните копия на делата си, да копират различни документи.
- Ще доразвием информационните системи на съдилищата за достъп на граждани и бизнеса до електронни услуги и електронно правосъдие. В електронна форма ще могат да се извършват процесуални действия, да се издават удостоверения и да се връчват призовки и съобщения. Всички лица, които са страни по дело, ще могат да упражняват правата си по електронен път.
- Ще се въведе централизирано разпределение и дигитална обработка на заповедните дела. Това ще спомогне за намаляване неравномерната натовареност на районните съдилища в страната.
- Преписките по административни дела ще бъдат цифровизирани. Обмяната на информация между административни съдилища, включително с Върховния административен съд, ще става по електронен път. По административните дела също ще се въведе възможност за електронно призоваване на страните и ще се създава възможност за онлайн съдебни заседания. Това ще позволи още по-бързо и прозрачно правораздаване.

- Оптимизирането на работата и облекчаването на натовареността на съдилищата ще има ефект за по-бързото решаване на делата на гражданите и бизнеса. Нашата цел е предоставянето на възможност на всички страни по делата да упражняват процесуалните си права по електронен път.

По-бързо решаване на спорове

С помощта на облекчаване на процедурните правила, засилено използване на алтернативни форми на решаване на спорове и други мерки ще надградим модела за балансирана натовареност на съдилищата, за да могат всички граждански да получават своевременно правосъдие.

- Периодично допитване до гражданите и бизнеса за удовлетвореността от съдебната система
- Ще бъдат периодично прилагани изградените вече механизми за оценка на удовлетвореността на гражданите и бизнеса от достъпа до правосъдие. Това ще става чрез обективно и професионално извършване на проучвания на общественото мнение. Целта ни е да идентифицираме рано конкретни проблеми и да дадем бързо решение за тях.

По-добра бизнес среда

За подобряване на конкурентоспособността на фирмите ще бъде повишена ефективността на производството по несъстоятелност. За да помогнем на бизнеси в риск, ще разработим система за ранно предупреждение за опасност от изпадане в неплатежоспособност. Планирани са мерки за подобряване дейността на синдици и доверени лица чрез повишаване на професионалната им квалификация и експертиза, за да бъдат по-полезни на бизнеса.

БОРБА С КОРУПЦИЯТА

Основен приоритет остава елиминирането на предпоставките за корупция и ефективно наказване на извършилите корупционни престъпления. Ще подобрим правилата за разследване на корупционните престъпления чрез законови промени. Има постигнати резултати, но те все още не са достатъчни и възприятията на гражданите за наличие на корупция остават високи.

Ще подобрим правилата за по-ефективно разследване на тези сложни за разкриване и доказване престъпления. Корупцията е заключена между две страни – даващия и получаващия и никоя от тях няма интерес да разкрие престъпната дейност.

Подобряването на правилата ще стане след широки консултации с всички заинтересовани страни, при зачитането на презумпцията за невинност и спазване на европейските стандарти за защита правата на човека.

Ще повишаваме професионалната квалификация и експертиза на разследващите полицаи като гаранция за ефективно разследване и за събиране на качествени доказателства за целите на наказателния процес. Ще продължим първоначалното обучение на новоназначените и провеждане на специализирани курсове за

разследващите полицаи в Академията на МВР; ще разширим съвместните обучения с Националния институт на правосъдието.

Ще разработим мерки за допълнителна защита на подаващите сигнали за корупция.

Приехме нова Концепция за наказателна политика (2020 - 2025 г.). Ще осъществим заложените в нея мерки, които да освободят допълнителен ресурс на органите за противодействие на тежката престъпност. Това ще доведе до по-ефективна защита на правата на гражданите. Ще се надгради капацитета на институциите, ангажирани в превенцията и противодействието на престъпността, и взаимодействието между тях.

Ще работим за повече прозрачност, почтеност и повишаване на доверието при взимане на управленски решение чрез регулация на лобизма.

Прозрачността и почтеността повишават доверието в държавните органи, а занижените стандарти или тяхната липса създават предпоставки за корупция. Всеки пряк или косвен контакт с цел да се повлияе за вземането на управленски решения, трябва да е публично достояние. Лобистката дейност чрез прокарването или защитаването на специфични интереси, може да е в ущърб на обществото и да увеличи риска от корупция и „обсебване“ на държавните органи от частни интереси. Ще въведем механизми за регулиране и контрол на тези дейности и публичен регистър за прозрачност при спазване на европейските и международни стандарти и добри практики.

Подобряване на законодателния процес

Създадохме правила за прозрачност на законодателния процес. Всяко едно законодателно предложение е достъпно на интернет страницата на Народното събрание. Въпреки това има критики, че изготвянето и приемането на закони не е достатъчно прозрачно и обосновано.

Затова предлагаме надграждане на „законодателното досие“. Всеки вносител на законопроект ще е длъжен да представи информация за всички контакти със заинтересовани страни, дали проектът на закон е разработен от външни организации, кантори или фирми и дали има частен интерес. Това ще важи и за предложения, внесени между първо и второ четене. Приоритет е и въвеждането на допълнителна предварителна оценка на въздействие за предложения, които са направени между първо и второ четене.

Разширяване на мерките в администрацията срещу лица, податливи на корупция

Недопустимо е с парите на гражданите – данъкоплатци, да се плащат възнаграждения на непочтени държавни служители или да се възлага противодействие на корупцията на лица, податливи на корупционни практики. В администрацията съществуват редица сектори, в които рискът от проява на корупция е висок. В тези сфери ще въведем проверки на почтеността на служителите. Прилагането на тестове за почтеност ще има съществен възпиращ антикорупционен ефект.

Затваряне на „вратичките“ за корупционни практики в контролната и административно-наказателната дейност

Контролната и административно-наказателната дейност е една от сферите с висок корупционен риск. С цел да се преборим с „дребната корупция“ ще създадем единен централизиран електронен регистър на административнонаказателните производства. Всяка проверка ще може да се извърши след вписването ѝ в регистъра и получаване на уникален номер. Ще се отразяват и резултатите от извършените проверки, съставени и издадени актове, съдебни решения и събирането на наложените глоби.

Създаването на такъв регистър ще изсветли и ще засили контрола върху административнонаказателната дейност. Ще се премахнат предпоставките за корупционни практики.

Борба с корупцията в МВР

Наличието на корупция в МВР може да обезсмисли в голяма степен борбата с корупцията в различните сфери от обществения живот и да обезвери гражданите. През изминалите четири години борбата с корупцията в МВР бе наш приоритет.

Тези усилия получиха положителна оценка от Европейската комисия, като бе отчетено и намаляването на корупционния риск в МВР.

- Инсталирахме 580 камери за наблюдение на служителите в Пътна полиция. Още 300 броя системи за видеозаснемане са вградени в автомобилите на пътните полицаи на територията на страната. Така се ограничиха възможностите за даване и вземане на подкупи.
- Ще разширим кръга на видеонаблюдението над действията на служители от МВР, изложени на повишен корупционен риск чрез изграждането на Център за активен мониторинг в системата на МВР.
- В почти всички структури, където се предоставят административни услуги, плащането се извършва чрез ПОС терминални устройства. Тази услуга ще направим достъпна и в самите автомобили на Пътна полиция. Това ще улесни гражданите, но е и мярка срещу корупцията.
- Ще разширим обхвата на автоматизираната информационна система „Единен център за обработка на нарушения“, като поетапно ще включим всички областни дирекции на МВР. Задачата на този център е да обедини обработката на електронните фишове от цялата страна, с което „дребната“ корупция по места ще бъде сведена до минимум.
- Дирекция “Вътрешна сигурност” в МВР ще продължи да се бори срещу корупционни прояви на служители и да подобрява мерките за предотвратяване на такива прояви в системата. Взаимодействието с прокуратурата даде съществени резултати при разследването им. Това сътрудничество ще се приложи и при проверки на сигнали за корупция, постъпили на автоматизираната телефонна линия и интернет страницата на министерството.
- През последните години отчетливо повишихме събираемостта на приходи. Увеличихме бюджетите в сектор образование, здравеопазване и сигурност. Ще продължим усилено работата, координацията и ефективния обмен между МВР, ДАНС, Агенция „Митници“, НАП и Изпълнителна агенция „Автомобилна администрация“ в сфери с висок корупционен риск. Така ефективно ще се противодейства на престъпленията против

данъчната система, митническият режим и контрола на стоки и товари с висок фискален риск.

За повече прозрачност и отчетност в политиката

- Ще инициираме широк кръг от консултации с всички заинтересовани страни – парламентарно представените партии и извънпарламентарните такива, гражданското общество, органите за контрол и надзор, представители на академичната общност и др.
- Чрез консултациите ще търсим намирането на най-правилното и работещо решение за формулиране на допълнителни мерки за отчетността на политическите партии, за тяхното финансиране, контролирания и купен вот, повишаване на ангажираността на обществото към изборните процеси.
- Ще работим за осъществяване на целите на Плана за действие за европейската демокрация, представен от Европейската комисия на 2 декември 2020 г. Планът за действие за европейската демокрация цели овластяване на гражданите и изграждане на по-устойчиви демокрации в ЕС чрез насърчаване на свободни и честни избори, запазване на открития демократичен дебат и да актуализиране на мерките за защита на изборния процес с оглед на новите цифрови реалности.

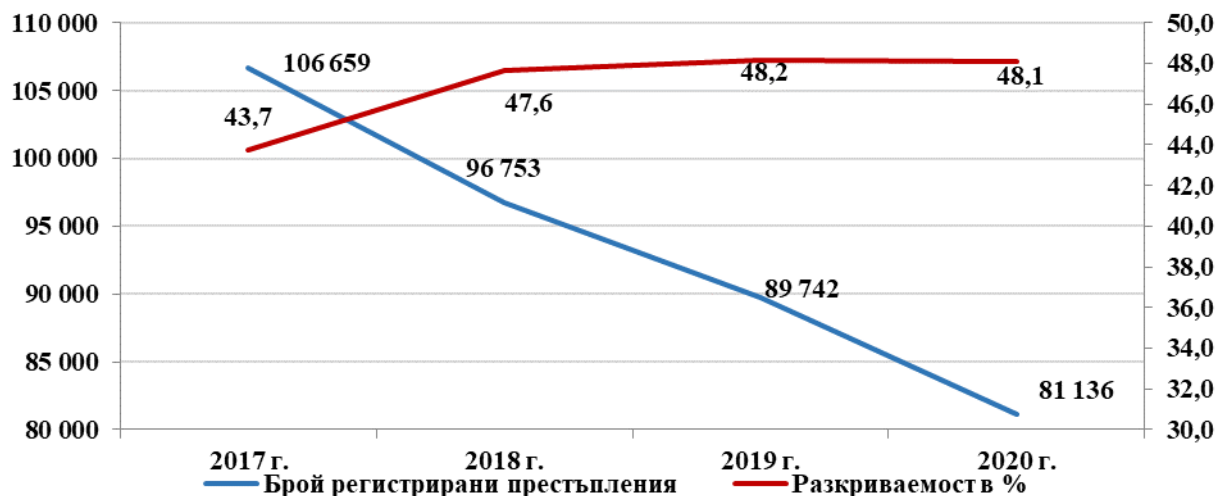
ОБЩЕСТВЕН РЕД И СИГУРНОСТ

Сигурност за всеки

За ПП ГЕРБ сектор сигурност е неизменен приоритет. Тя засяга осигуряване на сигурност на гражданите ни, на чужденците, посещаващи нашата страна като туристи и не на последно място на българските и чужди инвеститори като гарант за по-добро бъдеще. Ангажиментите на страната ни към сигурността на ЕС и опазване на границите, борбата с тероризма и неговото финансиране, препятстването на незаконната миграция, трафикът на хора, наркотични вещества, оръжие и незаконни стоки и товари – това е само една малка част от предизвикателствата в този сегмент на държавното управление. Ние познаваме тези предизвикателства, всеки ден се справяме с предизвикателствата, раждащи се от динамиката на обществения живот и имаме визия за техните решения.

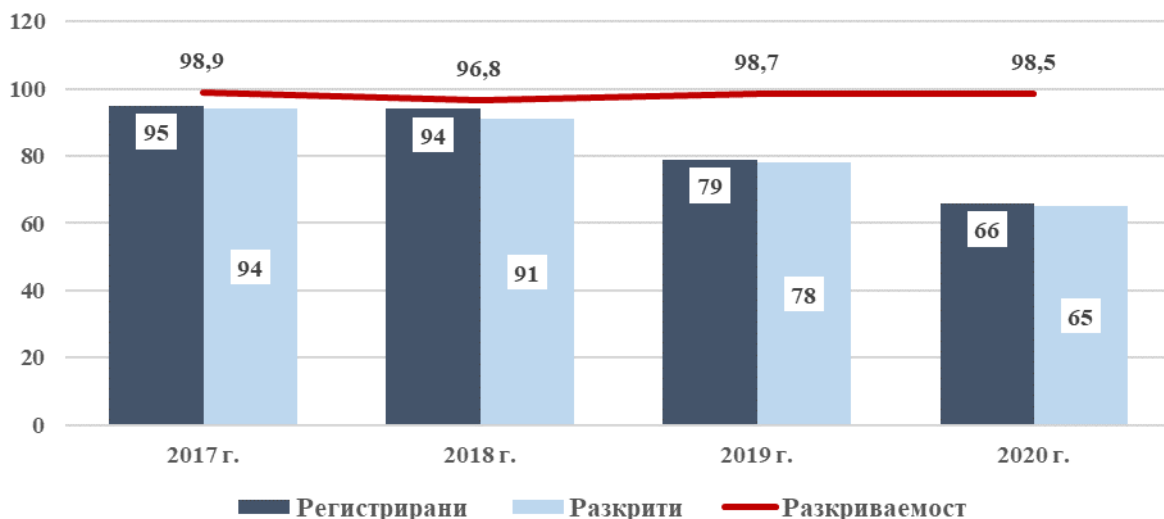
За изминалите четири години се наблюдава трайна тенденция към намаляване на общата престъпност. Продължава устойчивата тенденция на намаляване на регистрираните убийства, кражби и грабежи и посегателства. Расте разкриваемостта. Продължават добрите практики и положителните тенденции от предишни години, нужни са и последователни действия за преодоляване на допуснати слабости.

Регистрирани престъпления и разкриваемост в проценти за

Наблюдава се намаление на **убийствата** и увеличаване на разкриваемостта. Броят на регистрираните довършени умишлени убийства намалява с над 30,5% (2020 г. спрямо 2017 г.). През 2017, 2019 и 2020 г. са разкрити всички регистрирани убийства с изключение на едно.

Довършени умишлени убийства

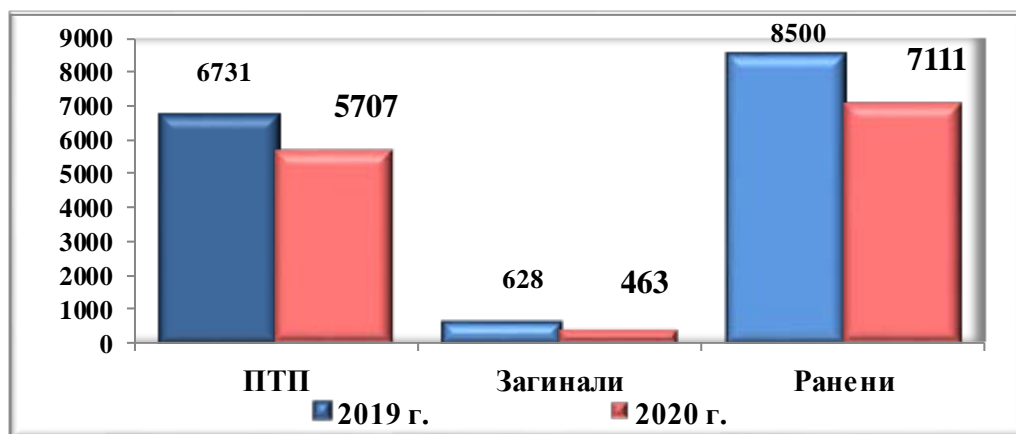
Макар и ограничени, остават тревожни случаите на насилие над възрастни хора в малките населени места. Посещенията на полицейските мобилните екипи в селата, разговорите с хората на място спомагат за разкриване на извършено престъпление. Разширява се изграждането на видеонаблюдение по общините, като целта е постигане на пълно покритие на страната.

През 2020 г. са регистрирани със 77% по-малко телефонни измами спрямо 2019 г.

Европейската комисия условно затвори през 2018 г. показателя по Механизма за сътрудничество и оценка. Така тази тема отпадна като предмет на мониторинг от страна на ЕК. През октомври 2019 г. в доклада на ЕК се отчита, че напредъкът на България е достатъчен за изпълнението на ангажиментите в областта на борбата срещу корупцията и организираната престъпност.

Всички ангажирани структури координират дейността си за **намаляване на жертвите на пътя**. През 2020 г. се наблюдава значителен спад и по трите показателя – тежки ПТП, загинали и ранени спрямо предходната година. Отчита се намаление на тежките ПТП с 15,2%, на загиналите с 26,1% и на ранените с 16,3%, спрямо същия период на 2019 г.

ПРИОРИТЕТИ

Противодействие на конвенционалната престъпност

- Противодействие на престъпленията против личността и собствеността на гражданите чрез мониторинг на оперативната обстановка и установяване на региони с повишена концентрация на престъпления. Необходимо е да се изгради специална информационно-аналитична система за преразпределение на състав и техника.
- Утвърждаване и развитие на проактивния подход за превенция и противодействие на престъпленията с акцент върху кражбите, грабежите, палежите и ПЗО на МПС.

- Превенция за ограничаване на измамите, вкл. телефонните измами, чрез прилагане на комплексен подход за повишаване информираността на гражданите;
- Ефективно противодействие на престъпленията, свързани с производство, разпространение и употребата на наркотични и други упойващи вещества, чрез активна оперативно-издирвателната дейност и обмен на информация; Неутрализиране на лица и групи, разпространяващи наркотици.
- Превенция на детската престъпност и закрила на децата чрез изпълнение на дейности от Националната програма „Работа на полицията в училищата” и Програма „Детско полицейско управление“;
- Взаимодействие на институциите, ангажирани с превенция и противодействие на домашното насилие.

Опазване на общественя ред

- Разширяване на модела на мобилните екипи в СДВР и ОДМВР за посещения и срещи в населените места и осъществяване на прием на граждани в малките и отдалечени населени места с практиката на “пешия наряд” - екипи от полицаи, които с присъствието си превантивно предотвратяват нарушения на общественя ред.
- Противодействие на престъпността, опазване на общественя ред, безопасността на движението и осигуряване на пожарна безопасност;
- Прилагане на мерки за усъвършенстване на контрола върху оръжията, взривните вещества и пиротехническите изделия;
- Осъвременено образование, обучение и обновена материална база за обучение на Академията на МВР. Продължаване на процеса за реновиране на Центъра за първоначална професионална подготовка към АМВР в Пазарджик и Казанлък;
- Проверки по опазването, ползването, преработката и търговията с горски, дивечови и рибни ресурси, както и цялостната дейност на лицата, работещи в тази област;
- Категоризация на областните дирекции на МВР;
- Продължаване на процеса на оборудване на областните дирекции и районните управления на МВР с полицейски автомобили за противодействие на конвенционалната престъпност, както и с необходимата екипировка за служителите;
- Продължаване на дейността по изграждане на системи за видеонаблюдение;
- Използване на съвременна, единна и интегрирана географска информационна платформа за граничен контрол, криминални анализи и управление при кризи;
- Активно сътрудничество и взаимодействие с Националното сдружение на общините в Република България и с местните комисии по опазване на общественя ред и сигурността. Изграждане на мобилни групи с транспортна техника за извършване на административни услуги на място в населените места;
- Ресурсно обезпечаване на разследващите органи и подобряване на информационното им осигуряване;
- Непрекъсваемост на обучението на разследващите полицаи за осигуряване на необходимия капацитет съобразно конкретната криминогенна обстановка.

Подобряване на безопасността и контрола на движението по пътищата

- Превантивна дейност от органите на пътна полиция за ограничаване на пътнотранспортния травматизъм;
- Въвеждане на нови форми и технологии за контрол на движение по пътищата;
- Подобряване на контролната и административно-наказателната дейност по Закона за движението по пътищата (ЗДВП);
- Запазване на тенденцията за намаление на жертвите от пътнотранспортните произшествия;
- Пряко участие на служители на МВР в обучението по безопасност на движението в училищата, включително и предложение за въвеждане на часове в програмата за начален курс с участието и на пътни полицаи;
- Изграждане на втори етап и внедряване на Единен център за обработка на нарушенията (ЕЦОН), с цел центърът да приема данни за заснети преминавания на МПС от автоматизирани технически средства и системи на МВР и външни източници.

Противодействие на организираната престъпност, контрабандата, киберпрестъпленията, тероризма и корупцията

- Провеждане на комплексни мероприятия за предотвратяване на вътрешния и трансграничен трафик на хора.
- Противодействие на местни и транснационални престъпни групи, извършващи трафик на наркотични вещества
- Ограничаване на корупционните практики, установяване и пресичане на корупционни прояви. Осъществяване на проверки по сигнали за корупция и злоупотреба с власт. Провеждане на СПО за разкриване на корупционни действия и злоупотреба с власт, осъществявани от държавни служители.
- Ефективно взаимодействие с МОКП „Интерпол”, Европол, Фронтекс, SIRENE, Центъра за правоприлагане в Югоизточна Европа (SELEC) и партньорските структури на държавите-членки на ЕС за бърз обмен на данни за лица, свързани с терористична дейност.
- Ефективно използване на инструментите за международно оперативно сътрудничество при разследвания на случаи на организирана и трансгранична престъпна дейност, корупция, тероризъм и киберпрестъпност.
- Провеждане на мероприятия по противодействие на престъпления, свързани с кибератаки, финансови престъпления и противоправно съдържание в Интернет. Засилване капацитета на ГДБОП за премахването на терористично съдържание онлайн. Изграждане на център за киберсигурност.
- Противодействие на престъпни структури, оказващи подкрепа на лица или групи, подготвящи или извършващи терористични актове на територията на страната и чужбина. Установяване, наблюдение и контрол над дейността на български и чужди граждани, подпомагащи дейността на международни терористични организации.
- Противодействие на корупцията в системата на държавното управление и местната власт.

Гарантиране на сигурността на границите

- Ограничаване броя на незаконно преминалите държавната граница лица
- Ефективни гранични проверки за недопускане за влизане в страната на лица, които са заплаха за общественото здраве.
- Осигуряване на допълнителен щат за служители на ГКПП за работа със Система Вход/Изход. Обявяване на конкурсни процедури, назначаване, приключване на първоначална полицейска подготовка. Назначаване на 240 служители за самостоятелно извършване на ГП и ИТ специалисти за обслужване на СВИ на ГКПП
- Изграждане на готова инфраструктура за ефективно функциониране на Система Вход/Изход чрез инфраструктурни промени (реконструкции на ГКПП, подмяна на кабинни за гранична проверка, изграждане на автобусни терминали и др.)
- Организиране и участие в провеждането на съвместни операции, координирани от Агенция Фронтекс по външните граници на Република България.
- Повишаване на техническия капацитет на ГДГП; Ремонт на съществуващо и подготовка на процедури за доставка на ново оборудване за гранично наблюдение.

Противодействие на незаконната миграция

- Ефективно изпълнение на процедурите по връщане като инструмент за противодействие на незаконната миграция.
- Засилване на контрола по пребиваването на чужденци на територията на Република България чрез провеждане на специализирани полицейски операции/полицейски операции за противодействие и превенция на незаконната миграция
- Осигуряване на подходящи условия за настанените в затворените центрове незаконно пребиваващи чужденци, подлежащи на връщане. Осигуряване на средства за оперативни разходи и активно сътрудничество с НПО и международните организации.
- Провеждане на съвместни мероприятия с ГДГП за осигуряване засилено полицейско присъствие в дълбочина на граничната зона на очертали се рискови зони.

Повишаване на способностите за осигуряване на защита на населението и инфраструктурата при пожари, бедствия и други извънредни ситуации

- Поддържане и подобряване на реакцията и нивото на готовност при пожари, бедствия и извънредни ситуации, чрез поетапна подмяна на наличната екипировка и техника на служителите; осигуряване на нова екипировка и техника, подобряване на условията на труд.
- Повишаване нивото на готовността на органите за ПБЗН за реакция и оповестяване на съставните части на ЕСС при бедствия и извънредни ситуации, чрез провеждане на учения и тренировки с Националната система за ранно предупреждение и оповестяване (НСРПО) на съставните части на ЕСС за реакция при бедствия и извънредни ситуации.
- Повишаване на ефективността на извършваната контролна и превантивна дейност чрез извършване на проверки по спазване на правилата и нормите за пожарна безопасност
- Повишаване на възможностите и ефективността на системата за бързо предупреждение на населението на определена територия за случили се или предстоящи бедствия или

извънредни ситуации, включително и в контекста на COVID-19, посредством използване на технологията Cell Broadcast Service чрез доставчиците на мобилни междуличностни съобщителни услуги с номерà.

- Създаване на силен междуинституционален механизъм за осигуряване на цялостно и интегрирано управление на риска от бедствия, включително и чрез повишаване на способностите за реагиране по въздух.
- Оптимизиране действията на ЕСС и повишаване на информираността на населението за защита при пожари, бедствия и извънредни ситуации.
- Доставка, инсталиране, интегриране и тестване на комуникационно оборудване и софтуер и обучение на технически персонал на МВР за работа и поддръжка на комуникационната инфраструктура.
- Повишаване защитата на населението при бедствия и извънредни ситуации чрез Националната система за ранно предупреждение и оповестяване (НСРПО).
- Предоставяне на прогнози и анализи за състоянието на околната среда, откриване и локализиране на топлинни аномалии (горски и полски пожари), както и тематични картографски продукти чрез ГИС системи и технологии с данни и услуги по Програма КОПЕРНИК.
- Подобряване на материално-битовите условия за работа и осигуряване на целево финансиране за пълна подмяна на екипировката, осигуряваща личната защита на пожарникарите и спасителите
- Защита на населението от бедствия и аварии и ефективно взаимодействие между доброволците и органите на централна и местна власт. Продължаване на изграждането на доброволните формирования с конкретен график за формирането им в общини с население до 20 000 жители

Подобряване на административното обслужване и намаляване на административната тежест за гражданите

- Оптимизиране на процеса по издаване на БЛД. Осъществяване на организиран прием на заявления за издаване на български документ за самоличност.
- Осигуряване на възможност за плащане на глоби чрез терминални устройства ПОС в структури на МВР, с цел повишаване събираемостта на глобите.
- Актуализиране на нормативните документи за издаване и подмяна на СУМПС, за осигуряване на възможност за подаване на заявления за издаване на СУПМС в звената БДС при ОДМВР/СДВР.
- Продължаване на дейността по два договора по Оперативна програма „Добро управление“: за електронна идентичност и проект за разработване на две системи за предоставяне на портала на МВР електронни услуги, включително 20 нови. Стартиране на ОП за разработване на нови електронни административни услуги.

БЕЗОПАСНОСТ НА ДВИЖЕНИЕТО ПО ПЪТИЩАТА

Смъртта е недопустима цена за мобилността в 21 век. Развитието на транспортната мрежа, увеличаването на автомобилите, повишаването на транзитния трафик и туризма,

постави сериозни предизвикателства пред страната за противодействие на рисковете, съпътстващи това развитие.

Разработената от нас нова философия за управление на безопасността на движението по пътищата вече дава резултат. В началото на 2019 г. създадохме Държавна агенция „Безопасност на движението по пътищата“ с основна задача да координира и взаимодейства с институциите, гражданския сектор и академичните среди. В края на 2020 г. бе приета и Национална стратегия за безопасност на движението по пътищата в Република България 2021-2030, която поставя целите, очертава мерките и отговорните за тях институции, както и изгражда система за наблюдение и оценка на резултатите.

За последното десетилетие загиналите при пътнотранспортни произшествия в страната са намалели с над 40%, а тежко ранените с близо 37%. С повече от 50% намаляват загиналите в градовете на територията на цялата страна, а в Столицата има устойчива тенденция за намаляване на пътнотранспортни произшествия с пострадали (близо 2 пъти), ранените (близо 2 пъти) и загиналите (над 2 пъти).

Основната ни цел да се постигне Визия „Нула“ - без смъртни случаи или сериозни наранявания - изисква интегриран подход към пътната безопасност. Образованието е съществена част от този интегриран подход, наред с мерките, фокусирани върху безопасността на превозните средства, безопасността на инфраструктурата и информираността.

Поставяме си задачата да постигнем трайно намаляване на загиналите и тежко ранените при ПТП чрез всеобхватен, превантивен и последователен подход и съвкупност от мерки, насочени като минимум към:

- формиране на отговорно поведение на участниците в движението;
- техническа изправност и безопасност на превозните средства;
- развитие на щадяща пътна инфраструктура;
- осъществяване на ефективен контрол и превенция на нарушенията;
- адекватни и своевременни последващи действия от страна на съставните части на единната спасителна система.

Поставяме си цел до 2025 г. загиналите при пътнотранспортни произшествия да намалее с 25% спрямо данните за 2020 г.

Развитие на щадяща пътна инфраструктура: подобряване на безопасността на съществуващата и изграждане на нова, която способства за адекватното поведение на участниците в движението и в най-голяма степен компенсира евентуални техни грешки.

- Използване на съвременни технологии и решения при строителството и управлението на инфраструктурата;
- Оценка на безопасността на пътната инфраструктура и приоритизиране на участъци за предприемане на превантивни действия за подобряване характеристики на пътя и крайпътното пространство;

- Целенасочено изграждане на интелигентни транспортни системи и системи за управление на трафика по направленията с най-натоварено движение.
- Интегриране на безопасността на движението в градска среда в устройственото планиране. Развитие на градове за хората чрез насърчаване на решения, осигуряващи придвижването на хора и стоки чрез алтернативни форми, обществен транспорт, пешеходно движение; изграждане на Зони за споделено движение, в които с предимство се ползват пешеходците, автомобилното движение е ограничено до скорост 30 км./ч.;
- Използване на информационни технологии при управление състоянието на пътя, пътните принадлежности, сигнализацията и приоритизиране на инвестициите в подобряване безопасността на движението по общинските пътища;
- Подобряване на безопасността на средата за придвижване на хора с увреждания;
- Подобряване управлението и контрола на тежкотоварния и транзитния трафик през страната чрез развитие на съвременни информационни технологии.
- Повишаване на сигурността на автопарка: последователни и системни действия, които да гарантират, че по пътищата на страната ще се движат технически изправни превозни средства.
- Създаване на законова и регулаторна рамка, която гарантира техническа изправност на моторните превозни средства;
- Насърчаване внедряването на технологии за подпомагане на водачите, така че автомобилите да противодействат ефективно на човешките грешки (умора, разсейване и други);
- Насърчаване на обновяване на автопарка, с моторни превозни средства, оборудвани със съвременни системи за сигурност, чрез промяна на данъчната политика и финансови стимули на национално и местно ниво и застрахователна политика. Обновяването на автопарка ще има положителен ефект освен върху безопасността на движението по пътищата и върху намаляването на вредните емисии от транспорта и подобряването на средата за живот;
- Повишаване на изискванията за безопасност на обществен превоз на пътници, особено деца и опасни товари на територията на страната.
- Учене през целия живот за участниците в движението по пътищата: възпитание на децата в отговорно поведение на пътя и формиране на поведение на всеки член на обществото, което отчита собствената му отговорност като участник в движението по пътищата.

Непрекъснато и ефективно образование и обучение

- Интегриране на безопасността на движението в предучилищното и училищното образование, чрез интерактивни форми на преподаване на материала, ангажиране на децата и младежите в спортни и културни дейности, които възпитават отговорност на пътя и ги запознават с правилата за движение, включване на практики (от МВР, спешна помощ, школите за подготовка на шофьори);

- повишаване капацитета на педагогическия персонал по темата безопасност на движението по пътищата и включване на такъв курс в специалността педагогика в университетите;
- Утвърждаване на водещата роля на изпита за придобиване на правоспособност за управление на МПС като основния стълб, който гарантира подготовеността на водачите и осъвременяване на подготовката на водачите.
- Създаване на система за периодична актуализация на материала и уменията, които ще проверява изпитът и върху които ще се фокусира обучението.
- Насърчаване на социално-отговорна организационна култура и възприемане на корпоративни стандарти, които защитават служителите при взаимодействието им с пътнотранспортната система.

Ефективен и превантивен контрол на спазване на правилата за движение по пътищата

- Разширяване покритието на контрола на спазване на правилата за движението по пътищата чрез автоматизирани технически средства;
- Създаване на възможност за извършване на контрол на нарушенията в градовете и от общински системи за автоматизиран контрол и от общински служители в тясно сътрудничество с МВР;
- Справедлив, ефективен и своевременен административно-наказателен процес за постигане на превантивната му функция чрез реформа в административнонаказателната дейност, която да гарантира неотменимост и навременност на наказанията: оптимизиране на процеса по връчване на наказанията, включително чрез електронни способности;
- улесняване на плащанията на наказанията;
- диференциране на наказанията от гледна точка риска, който създават по отношение на безопасността на движението по пътищата;
- въвеждане на по-строги наказания за лица с нарушения под въздействието на алкохол и наркотични вещества или при превозването на деца;
- ефективен контрол върху медицинско състояние на водачите и годността им да управляват моторно превозно средство чрез свързаност между службите, издаващи книжки и системите, отразяващи обективното физическо и психическо състояние на лицата;
- Въвеждане на дигитални и автоматизирани способности за контрол на спазването на изискванията за безопасност на обществен превоз на пътници и товари;
- Осигуряване на прозрачност при провеждането на изпитите за придобиване на правоспособност за управление на МПС;

Подобряване реакцията при пътнотранспортни произшествия:

- Намаляване времето за реакция на спасителните служби при инцидент на пътя, включително чрез осигуряването на въздушна помощ за превоз на пострадалите до най-подходящото лечебно заведение;
- Обучение на парамедици;

- Развитие на долекарската помощ, чрез систематично обучение на всички участници в движението на пътя за оказване на първа медицинска помощ.

Гражданско участие: безопасността на движението е тема, която трябва да обединява обществото и стои над политическите теми. Затова ще се търси активно и конструктивно гражданско участие в процесите на намиране и вземане на решения свързани с безопасността на движението по пътищата. Няколко конкретни мерки в тази посока:

- създаване на електронна платформа за сигнали, свързани с безопасността на движението по пътищата;
- ангажиране на експертната на гражданския сектор при намиране на решения на общозначими проблеми, чрез методите на гражданска ангажираност, co-design, hackaton и други гъвкави механизми за участие при решаването на въпроси от значение за цялото общество;
- Сътрудничество и участие на гражданското общество при законодателни инициативи или разработване на стратегически документи;
- Партньорство и прозрачност при формулирането, изпълнението и оценката на политиката за безопасност на движението по пътищата.

Всяка мярка за въздействие следва да се прилага единствено в условията на конструктивен обществен дебат: когато тя е осъзната, припозната и осъществима в контекста на държавния апарат, академичното познание, изследователската и приложната наука, неправителствената дейност, училището, работното място и семейството.

БЪЛГАРИЯ И СВЕТЪТ В ТРАНСФОРМАЦИЯ

ВЪНШНА ПОЛИТИКА

България отвори нова страница във външната си политика.

Проведохме успешно първо българско председателство на Съвета на ЕС през 2018 г. Върнахме в международния дневен ред европейската интеграция на държавите от Западните Балкани и получихме високо признание за това. Доказахме с добронамерени, но твърди позиции и действия, че не приемаме език на омразата и фалшификация на историческата истина, че подкрепата на тази интеграция зависи от спазване на индивидуалните критерии за членство в ЕС, включително добросъседските отношения. Направихме решителна крачка към присъединяването ни към Евронзоната - станахме част от Банковия съюз и Валутния механизъм II.

Нашата енергийна дипломация запази ключовото енергоразпределително място на България в Югоизточна Европа, като постигна осезаем пробив в диверсификацията на енергоизточниците за България и намали зависимостта ни от един доставчик.

Реагирахме бързо и адекватно на пандемията от COVID-19. С денонощна координация и сътрудничество помогнахме на хиляди сънародници да се приберат у дома.

Предотвратихме сериозни мигрантски вълни към и през България. Понесохме отговорността си на държава на външната граница на ЕС, но отстояхме възгледа, че тежестта на миграционните потоци трябва да е споделена между всички държави членки и че заедно с трети държави трябва да адресираме проблемите на миграцията преди всичко в страните-източници на това явление.

Създадохме Програма за подкрепа на организации на българските общности - първия по рода си механизъм с такъв мащаб. Така подпомогнахме българите в целия свят, вкл. Албания, Косово, Молдова, Република Северна Македония, Сърбия и Украйна в каузата им да съхраняват българския дух, идентичност, език.

Утвърдихме авторитета на България на надежден партньор в НАТО. Стратегическото сътрудничество със САЩ е задълбочено, ускорява се модернизацията на армията. България подкрепи разширяването на НАТО в Западните Балкани. Страната ни е фактор във формирането на Общата външна политика и политика за сигурност на ЕС, включително за отношенията със страните от Източното партньорство и Южното съседство на ЕС.

Поддържахме прагматични отношения с Руската федерация в рамките, определени от общите позиции на ЕС и НАТО. Успяхме да разграничим реализацията на взаимноизгодни проекти от различията, които имаме по отношение на спазването на нормите на международното право, включително правата и свободите на гражданите.

Задълбочихме съществуващите търговски отношения и разкрихме възможности за нови пазари пред българския бизнес, включително чрез знакови посещения в Близкия Изток, Африка, Азия, Северна и Южна Америка.

ПРИОРИТЕТИ ЗА СЛЕДВАЩИТЕ 4 ГОДИНИ:

- Членство на България в Еврозоната
- Утвърждаване на енергоразпределителната роля на Балканите, разнообразие на източниците и маршрутите за доставки и пренос на енергийни ресурси
- Европейска и евроатлантическа интеграция на Западните Балкани. България да продължи да бъде двигател на този процес
- Защита на правата и интересите на българските общности в чужбина
- Подкрепа към НАТО да противодейства на хибридни външни заплахи и същевременно засилена дипломатия за намаляване на напрежението в Черноморския регион и Източното Средиземноморие

ЗА ЕДИНЕН И СИЛЕН ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

Пандемията с COVID 19 ни показва две неща: че няма страна членка, способна да се справи сама с такава криза и че има нужда от още повече интеграция вътре в самия Съюз. Затова подкрепяме създаването на единна здравна политика и засилване на икономическата автономност, например в производство на важни лекарства и развитие

на нови технологии. Възстановяването на Европа ще бъде устойчиво и ще отговаря на дългосрочните ни цели, ако сме обединени в усилията си за справяне с кризата. От ключово значение е да няма забавяне в прилагането на предвидените за това средства от ЕС. Нашият интерес е да се запази единството на Съюза и да не допуснем разделянето на Европа на различни скорости.

ПОЛИТИКА ЗА СИГУРНОСТ

Гарантирането на сигурността остава водещ елемент във външната политика на страната. В този контекст трансатлантическото сътрудничество и НАТО стават все по-значими.

НАТО: Утвърждаване на трансатлантическата връзка и на НАТО като гарант за националната и колективната отбрана. По-нататъшна модернизацията на армия по стандартите на Алианса. Съюзничество за справяне с предизвикателствата в Черноморския регион. Подкрепа на Западните Балкани за евроатлантическата им интеграция. За нас е важно разработването на общ подход за по-добра координация и взаимодействие в рамките на НАТО при управлението на кризи, включително въз основа на опита от пандемията.

ОБЩА ВЪНШНА ПОЛИТИКА И ПОЛИТИКА ЗА СИГУРНОСТ НА ЕС

Наред с отстояването на българския национален интерес и формирането на Общата външна политика и политика за сигурност на ЕС, подкрепяме засилването на политическата асоциация, икономическата интеграция и развитието на отношенията със страните от Източното партньорство. Приоритет остава и развитието на отношенията с държавите от Южното съседство на ЕС.

Ще надграждаме капацитета на ЕС за отговор при кризи и конфликти. Ще работим за задълбочаване на сътрудничеството между ЕС и НАТО за справяне с общите предизвикателства и предизвикателства от нов тип като хибридните заплахи, справяне с пандемии, борбата с тероризма, противодействието на фалшивите новини и пропагандата.

ГРИЖА ЗА БЪЛГАРСКИТЕ ОБЩНОСТИ ЗАД ГРАНИЦА

Грижата за българските общности извън а България изисква непрестанни усилия за защита на техните права и интереси. Ще продължим да го правим и занапред. Ще продължим подкрепата за насърчаване и разширяване на дейността им да съхраняват българската идентичност - език, култура, дух и традиции. Ще учредим стипендии за подобряване на знанията по български език не само сред учениците, но и студентите от българските общности зад граница. Ще създадем единен орган, който да обхваща всички аспекти на отношенията между българската държава и нашите сънародници в чужбина.

ПОЛИТИКА НА РАЗШИРЯВАНЕ И ДОБРОСЪСЕДСТВО

Интересът на България е да сме заобиколена от сигурни, проспериращи, демократични и добронамерени държави. ГЕРБ подкрепя европейската интеграция на всички шест страни от Западните Балкани.

Подкрепяме Република Северна Македония за членство в ЕС и настояваме за спазването на Договора за добросъседство, приятелство и сътрудничество от 2017 г. и спирането на езика на омразата. Общата ни история трябва да ни обединява, не да ни разделя. За нас е важно европейският път на Албания да минава през гарантирането на правата и интересите на българското малцинство.

Следим внимателно диалога между Сърбия и Косово и ще бъдем активни при обсъждането на този въпрос в ЕС. По линия на добросъседството, ГЕРБ очертава Турция като важен партньор. Ще си сътрудним в областта на нелегалната миграция и сигурността в широкия Черноморски регион и като партньори в НАТО. Важно е да продължат усилията за намаляване на напрежението в Източното Средиземноморие.

В добросъседските отношения, зачитането на правата и интересите на българските национални малцинства е основополагащ принцип за нас.

МНОГОСТРАННО СЪТРУДНИЧЕСТВО И УЧАСТИЕ В МЕЖДУНАРОДНИ ОРГАНИЗАЦИИ

Глобалните кризи изискват глобални решения. Международните организации трябва да са по-ефективни в посрещането на предизвикателствата. Вярваме, че в международните отношения България трябва да се придържа към мултилатерализма, задълбочавайки участието си в ООН и други международни организации и инициативи.

Членството на България в Организацията за икономическо сътрудничество и развитие е приоритет и предпоставка за по-ефективни правила за бизнеса. Като част от ОИСР пред България се разкриват перспективи за икономически растеж и обмяна на опит с най-развитите страни в света.

САЩ

Ние сме за задълбочаване на стратегическото партньорство между България и САЩ. Ще работим за по-тясно сътрудничество и реализирането на общи проекти в областта на отбраната, комуникациите, енергетиката, както и по приоритетните за България въпроси като присъединяването към Програмата на САЩ за безвизови пътувания.

РУСИЯ

Подкрепяме по-активното участие на България във формирането на политиките на ЕС и НАТО към Русия и прилагането на т. нар „двупистов подход“, който се основа на зачитане на правата на човека, пълното изпълнение на Минските споразумения за мирното уреждане на кризата в Украйна, както и урегулиране на конфликта в Южен Кавказ. Ние сме за прагматичен диалог на ЕС с Руската федерация в областта на научния, образователен и културен обмен, както и активизиране на икономическото сътрудничеството.

БЛИЗЪК ИЗТОК И АФРИКА

Имаме целенасочена политика на засилване на контактите с Близкия изток. Възнамеряваме да я продължим, включително в икономическите връзки с региона и в борбата с тероризма.

Надградихме историческото ни приятелство с Държавата Израел и ще работим за сътрудничество в науката и иновациите, търговските връзки и борбата с антисемитизма. Искामе справедливо и трайно решение на израелско-палестинския конфликт чрез преговори на основата на формулата за две държави.

Следваме стратегически подход за изграждане на ново и амбициозно партньорство ЕС - Африка. Ще засилим сътрудничеството в миграцията, сигурността и борбата с тероризма.

АЗИЯ

Нашата амбиция е страната ни да е активен участник във връзките по оста Запад-Изток и в отношенията с държавите от Далечния изток. Ще продължим сътрудничеството с Китай, включително в инициативата 17+1. Отчитаме и нарастващата роля на Индия в световен мащаб. В интерес на България ще бъде да изведе на по-преден план търговско-икономическите отношения с двете страни.

РАЗВИТИЕ НА ДИПЛОМАТИЧЕСКАТА СЛУЖБА

Превръщане на дипломатическите представителства в резултатно ориентирани и динамични мисии ще бъде основна цел. Ефективното осъществяване на външнополитическите приоритети на страната, воденето на културна и образователна дипломация по модерен и прагматичен начин, ръководен от националния интерес и насочен към българските общности извън граница ще е приоритет на българската дипломация.

Навлизането на високите технологии, нуждата от по-бърза комуникация и по-голяма свързаност изискват инвестиране в човешкия капитал и подготвяне на ново поколение професионални дипломати. Ще разработим и внедрим по-широк спектър от услуги, с които дипломатическата служба да е в по-голяма полза на хората. Това включва подобряване на работата на кризисния център в подкрепа на сънародниците ни в беда, увеличаване на изнесените визови центрове в повече държави. Консулските служби трябва да са по-лесно и бързо достъпни чрез въвеждане на новите технологии в тяхната дейност, включително чат услуги за гражданите, активно използване на социалните мрежи за информизиране и създаване на автоматизиран „виртуален консул“.

ОТБРАНА

Ценностното противопоставяне между демократичните държави от ЕС и НАТО и авторитарните режими определя мястото на Република България сред държавите, приели и утвърждаващи демократичните принципи и ценности.

При своите три управления гарантирахме, че развитието на отбранителните способности на Въоръжените сили на страната ще се развива на основата на плановост,

приемственост и следване на националните приоритети. Постигнахме устойчивост при изпълнение на поетите ангажименти в рамките на колективната отбрана.

Още в първите дни на пандемията от COVID-19 въоръжените сили участваха активно в справянето на това предизвикателство, като предоставиха материална база, медицинска експертиза, участваха в ръководство на Националния оперативен щаб и останаха в готовност да окажат и друга необходима помощ.

Поетите ангажименти от Предизборната програма на ПП ГЕРБ през 2017 г. в областта на отбраната са изпълнени:

- България се наложи като активен и надежден член в НАТО и ЕС
- Правителството прие и следва План за повишаване разходите за отбрана от 2% от БВП до 2024 г., а бюджетът за отбрана за втора поредна година надхвърля 2 млрд. лв.
- За четири години възнагражденията на военнослужещите се увеличиха с 48%. Това увеличение е без аналог в съвременната история на Българската армия.
- В края на мандата броят на постъпващите на служба военнослужещи надвишава броя на напускащите. В резултат на нарасналата атрактивност на военната професия вече са все повече кандидатстващите за едно място.
- Бяха увеличени средствата за военно образование и беше възстановено Висшето военновъздушно училище в гр. Долна Митрополия.
- Правителството води последователна политика за придобиване на нови отбранителни способности за въоръжените сили:
- За първи път се придобиват нови бойни самолети - изстребителите Ф-16 блок 70. Това е технологичен пробив и превъоръжаване на Българската армия с бойни средства.
- За първи път се придобиват нови многофункционални патрулни кораби за ВМС, както и два кораба минни ловци.
- За първи път се придобиха нови бойни бронирани машини за Специалните сили.
- За първи път е в ход процедурата за придобиване на нови бойни бронирани машини за Сухопътните войски.
- Бяха модернизирани самолети МиГ-29 и СУ-25 и ремонтирани вертолетите Ми-24В и Ми-17 и танкове Т-72.
- Беше приета актуализирана Стратегия за национална сигурност.
- Актуализирана е Доктрината на Въоръжените сили на Република България.
- Извършени бяха съществени промени в Закона за отбраната и Въоръжените сили на Република България, с които се постигна по-точен баланс на заплащане на труда на отделните категории военнослужещи. Благодарение на тези промени е увеличена с три години пределната възраст за служба за военнослужещите, които не са упражнили правото си на пенсия и бяха създадени Силите за специални операции.
- Променихме Закона за резерва и създадохме възможност за срочна служба в доброволния резерв и за усъвършенстване на обучението в училищата.
- Приет бе Национален план за повишаване разходите за отбрана на 2 процента от БВП на Република България до 2024 г., гарантиращ устойчиво развитие на отбраната в следващите години.

- Беше подписана Пътна карта за сътрудничество в областта на отбраната между Република България и САЩ.
- Беше направен Стратегически преглед на отбраната, като част от Стратегически преглед на системата за защита на националната сигурност. На тази база Народното събрание прие Програма за развитие на отбранителните способности на Въоръжените сили на Република България до 2032 г.

Готови сме да продължим изграждането и поддържането на адекватни на рисковете и заплахите отбранителни способности на Въоръжените сили на страната в рамките на колективната отбрана на НАТО и Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС. Ще гарантираме продължаване на модернизацията и превъоръжаването на Българската армия със съвременни бойни системи и ще осигурим политика на задържане и привличане на високо мотивирани и квалифицирани военнослужещи и цивилни служители.

Въоръжените сили - надежден гарант за сигурността на страната

- Затвърждаване на позицията на България като активен и надежден член на НАТО и ЕС с евроатлантическа ориентация, като необратим процес и историческо постижение без алтернатива.
- Гарантиране от въоръжените сили на националния суверенитет и независимост и защита на териториалната цялост на страната в условията на колективната отбрана на НАТО.
- Активно и последователно участие на Република България в изготвянето, изпълнението и утвърждаването на политиката на ЕС за европейска отбрана.
- Увеличаване на разходите за отбрана и достигане на устойчиво ниво от 2 процента от БВП на страната до края на 2024 г.
- Увеличаване на числеността на Въоръжените сили на Република България, съгласно Програма 2032.
- Актуализиране на Концепцията за национална сигурност и синхронизирането ѝ с предизвикателствата от пандемията Ковид 19.

Най-ценният капитал в отбраната са хората

- Устойчиво и системно увеличаване на възнагражденията на военнослужещите и цивилните служители.
- Продължаване на политиката за гарантиране на обезщетенията на военнослужещите, включително тези при освобождаване от военна служба.
- Попълване на вакантните места от личен състав. Модернизацията и превъоръжаването със съвременни оръжейни системи и справедливото и устойчиво нарастване на възнагражденията ще направят службата в Българската армия привлекателна и желана.
- Подобряване на условията за труд и отдих и на грижите за здравето на военнослужещите и цивилните служители, включително на тези от резерва и запаса.
- Активно сътрудничество и подпомагане на дейността на военно-патриотичните съюзи и други неправителствени организации.

- Поддържане на устойчивостта на създадената системата за кариерно развитие на военнослужещите с въвеждането на ясните и неотменими правила.
- Придобиване на нови служебни жилища от министерството на отбраната чрез строителство във войскови райони с отпаднала необходимост. Ремонтване на съществуващия жилищен фонд. Развитие на социалната политика на Министерството на отбраната за защита и разширяване на социалните придобивки и компенсации на военнослужещите и цивилните служители в отбраната.

Ускореното развитие на въоръжените сили - без алтернатива за изграждането на съвременна и силна армия

- Спазване на основните принципи в отбранителната политика, определени в Програмата за развитие на отбранителните способности на Въоръжените сили на Република България до 2032 година.
- Изпълнение на заложените мероприятия по организационното изграждане на въоръжените сили в Плана за развитие на Въоръжените сили на Република България до 2026 година и на етапите от проектите в Инвестиционен план-програма до 2032 година.
- Поддържане на съществуващите и ускорено развитие на нови отбранителни способности с фокус към Сухопътните войски. Изпълнението на приетите и бъдещите инвестиционни проекти за модернизация и превъоръжаване на Българската армия ще гарантират, че в рамките на мандата България ще придобие:
 - нови бронирани машини за Сухопътните войски и за Силите за специални операции;
 - 8 + 8 броя нови бойни самолета Ф-16 Блок 70 за Военновъздушните сили със съпътстващата инфраструктура;
 - нови съвременни трикоординатни радары за Военновъздушните сили;
 - 2+2 броя нови кораба за Военноморските сили;
 - системи за киберзащита;
- Привличане на българската отбранителна промишленост и научноизследователски институции при изпълнението на инвестиционни проекти за модернизацията и превъоръжаването, включително и с използване на средства от Европейския фонд за отбрана.
- Увеличаване на противоепидемичните военно-медицински способности на ВМА с прилагане на опита и изучаване на уроците от кризата с COVID-19.

Активна антикорупционна политика

- Решителни действия за премахване на предпоставките за корупция при управлението на ресурсите чрез повишаване на прозрачността, отчетността и контрола.
- Засилване ролята на механизма за подаване на сигнали за корупционни действия.
- Засилване на контрола при изготвяне на заданията, остойностяването и изготвянето на инвестиционните проекти.

Посрещане на заплахите срещу страната ни там, където се зараждат

Продължаващо активно участие в операции по укрепване на международния мир и сигурност, провеждани под егидата на ООН, НАТО и ЕС, съгласно заложеното ниво на политическа амбиция в Програма 2032.

Българската армия помага там, където другите не могат

- Поддържане на специализирани формирования от въоръжените сили за защита на населението при бедствия и аварии, за охрана на държавната граница, ограничаване на незаконната миграция и при противодействие на терористични заплахи.
- Завършване на плановия цикъл за разработване на Държавен военновременен план и Военновременни планове на държавните органи.